

15 КРАСАВІКА — МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ КУЛЬТУРЫ

Актуальна

Правілы паводзін з аўтарскім правам

3 4 красавіка ўступілі ў сілу змены ў Кодэксе пра адміністрацыйныя правапарушэнні адносна сферы аўтарскага права. Пра тое, у чым сутнасць новаўвядзенняў, а таксама пра правілы паводзін у адкарэктаваным заканадаўчым полі карэспандэнту "К" распавёў начальнік Цэнтра па калектыўным кіраванні Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці Аляксей Бічурын.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Гаворка ідзе не столькі пра змяненні, колькі пра дапаўненні, бо некаторых пунктаў у артыкуле Кодэкса аб адміністрацыйных парушэннях, якіх раней не хапала. Мяркуючы па рэзанансе ў грамадстве, першае, што ўсіх усхвалявала, — гэта дапаўненне артыкула такім пунктам, як захаванне кантрафактных матэрыялаў і твораў з мэтай іх распаўсюджвання. Сапраўды, раней захаванне асобнікаў твора не разглядалася ў якасці парушэння аўтарскага права, — зазначае Аляксей Бічурын.

Аказваецца, ідэя стварэння норм, якія ўстанаўлівала б адказнасць за гэтую форму правапарушэння, даўно ўзнікла ў Міністэрстве ўнутраных спраў і была звязана з неабходнасцю супрацьдзеяння піратам. "Гадоў пяць — сем таму ў Беларусь, — згадвае візаві, — актыўна ўвозілі партыі носьбітаў з кантрафактнымі аўдыя- і відэама-тэрыяламі. Аднак нават затрымаўшы фуру з нелегальнымі дыскамі, праваахоўным органам было складана прыцягнуць да адказнасці за такога кшталту парушэнні: не мелася магчымасці юрыдычна даказаць згодна з заканадаўствам, якое дзейнічала на той момант, што дыскі незаконна прадаюцца на тэрыторыі нашай рэспублікі. Уладальнікі "калекцыі" заяўлялі нешта накшталт: "Я вельмі люблю музыку і ўсе гэтыя кампакты для майго асабістага праслухоўвання". Па законе піратаў патрэбна было злавіць, так бы мовіць, за руку. Таму МУС і працавала над тым, каб унесці гэтыя змяненні".

— Я ажыццяўляю дзейнасць у галіне кіравання правамі, а таксама шчыльна супрацоўнічаю з праваахоўнымі органамі. Маё асабістае адчуванне, што новаўвядзенні ў заканадаўства значна адсталі ад часу, бо рынак матэрыяльных носьбітаў з асобнікамі твораў і сам па сабе сціскаецца, такога кшталту прадукцыя ўжо не карыстаецца тым попытам, які меўся гадоў пяць таму... Аднак норма можа атрымаць новае жыццё праз праламленне на сферу лічбавых тэхналогій.

Заканчэнне чытайце на старонцы 2.

18 красавіка — Міжнародны дзень помнікаў і памятных мясцін

ДУХ ДУХАВЫХ: ГУКІ ЯК СПАДЧЫНА

Мар'ян Скрамблевіч, народны майстар Беларусі з Адэльска, што ў Гродзенскім раёне, прывёз у Беларусь дзяржаўную акадэмію музыкі фрагмент сваёй рукачыннай калекцыі народных інструментаў. "К" зафіксавала момант гэтай імпрэзы. А яе госці маглі пачуць, як гучаць інструменты Мар'яна Антонавіча, чья творчасць занесена як элемент нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Артыкулы, датычныя сферы нашай спадчыны, помнікаў і памятных мясцін друкуем на старонках 4, 6, 14.

Рэдакцыя плюс...

Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя Іосіфа Жыноўіча нядаўна справіў 85-годдзе. Даўшы калектыву адсвяткаваць (і інфармацыйна суправадзіўшы дату публікацыямі музыказнаўцы Волгі Брылон пра пачынальнікаў сьпіннай візітоўкі нашай радзімы), мы рушылі да мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора — народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла КАЗІНЦА.

Падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

— Усе сорок гадоў, якія я стаю на чале аркестра, перада мной ледзь не штодня паўстае пытанне: а што далей? І гэта добра, калі ёсць над чым задумацца, штосьці новае пачытаць, убачыць, пра штосьці даведацца, прыслухацца да разумных людзей, засумнявацца, узрадавацца, нават быць у роспачы і адчаі, што ўсё не так, і чакаць бела паласы. А калі ёсць нейкія здабыткі ў аркестра, дык усё гэта — калектыўны плён.

— Цікава, калі, на ваш асабісты погляд, у аркестра была самая белая паласа? Ці яна будзе?

— Такую паласу меў кожны этап існавання калектыву. На пачатку — стварэнне ў 1928 годзе ансамбля на

Калі пра смак нашага хлеба задумацца?

чале з Дзмітрыем Захарам, дзе Іосіф Жыноўіч быў канцэртмайстрам. Бо менавіта той ансамбль праз некалькі гадоў даў жыццё аркестру. Белая паласа была ў 1940 годзе, калі аркестр выступаў на І Дэкдазе беларускага мастацтва ў Маскве. На той час гэта вельмі многа значыла! А першы паспяваенны канцэрт, калі калектыў быў адноўлены, — ці ж не яшчэ адна белая паласа? Наступная — калі ён пачаў шчыльна супрацоўнічаць з беларускімі кампазітарамі і іграць не толькі апрацоўкі народных мелодый, але і арыгінальныя творы, бо кампазітары паверылі ў калектыў, пачалі шукаць для яго адпаведныя фарбы. Белая паласой быў і прыход у аркестр дырыжора Віктара Барсва, які, каб узяць прафесійны ўзровень музыкантаў, стаў шмат выконваць пералажэнняў класікі. Чарговая белая паласа — "сімфанізацыя" аркестра, калі маладыя тады Яўген Глебаў, Дзмітрый Смольскі, Андрэй Мдзівані, потым Віктар Пomaзаў, Валерый Іваноў, Уладзімір Кур'ян ды іншыя пачалі пісаць выбітныя па задуме і драматургіі творы, прызначаныя для гэтага калектыву. Пасля мы сталі больш звяртацца да песен-

Онлайн-канферэнцыя

Тройчы "к" абласных філармоній

Чым жывуць абласныя філармоніі? Якія неадкладныя ці доўгатэрміновыя праблемы ім даводзіцца вырашаць? Якой бачыцца будучыня — іх уласная і, шырэй, усяго філарманічнага руху, канцэртнай дзейнасці? Гэтыя і іншыя пытанні паўсталі ў час онлайн-канферэнцыі рэдакцыі "К".

Надзея БУНЦЭВІЧ, рэдактар адзела "К":

— Апошнім часам сферу айчынай культуры закранула аптымізацыя, паўплывалі і крызісныя праывы ў эканоміцы. Як у такіх умовах жывецца філармоніям? Тым больш не толькі для постсавецкай, але і для еўрапейскай, нават для ўсёй сусветнай культурнай прасторы традыцыйнымі сталі скаргі на моладзь. Не тыя, маўляў, пайшлі пакаленні: класікай не цікавяцца, кніг не чытаюць... Тыя ж бібліятэкі (за выключэннем, бадай, спецыялізаваных навуковых) пачалі ўсё больш ператварацца ў своеасаблівыя цэнтры вольнага часу, дзе ладзяцца не толькі выстаўкі, прэзентацыі, лекцыі, іншыя літаратурна-мастацкія імпрэзы, але і, да прыкладу, заняткі фітнесам, як гэта практыкуецца ў Амерыцы. А куды рухаюцца нашы філармоніі?

Віктар САКАЛОУСКІ, мастацкі кіраўнік Гродзенскай абласной філармоніі:

— Не думаю, што гэта добрая ідэя — спалучаць у "холдын" бібліятэку з фітнес-клубам. Дый няма ў бібліятэках тых умоў, каб праводзіць яшчэ і спартыўныя заняткі. А галоўнае — навошта? Так, рэарганізацыя патрабуецца, але зусім не абавязкова кідацца ў крайнасці. Мяркую, кожная ўстанова можа знайсці штосьці блізкае свайму профілю. Галоўнае — каб такое спалучэнне розных відаў дзейнасці працавала, у выпадку філармоній, на музыку. Іншымі словамі, узімала

б цікавасць наведвальнікаў менавіта да музыкі, і найперш — класічнай. Нам, праўда, прапаноўвалі перад рамонтам зрабіць у будынку філармоніі не фітнес, а спартыўны бар ці рэстаран, але мы вырашылі, хай лепш будзе арт-кавярня з магчымасцю правядзення прэс-канферэнцый, прэзентацый новых праграм. Да абеда там маглі б ісці дзіцячыя прадстаўленні, увечары — дарослыя. Таму папрасілі зрабіць і подыум сцэнічны, і спецыяльныя мацаванні-прыстасаванні, каб рабіць выстаўкі. Плануем адкрыць і музычны клуб, куды маглі б прыходзіць да 200 чалавек адначасова.

Таццяна КАЛТЫНАЕВА, дырэктар Брэсцкай абласной філармоніі:

— Упэўнена, з вашым меркаваннем будучы згодны ўсе. Мы, да прыкладу, пачалі ладзіць "Музычныя салоны" — літаратурна-музычныя гасцёўні, дзе ствараецца антураж адпаведнага часу. Аўтар такіх праектаў — Таццяна Кавалёва. Праходзяць яны ў фэа, якое мы называем Мармуровай залай. Музыка яднаецца з літаратурай, далучаюцца фільмы, дзеі надаецца нейкая сюжэтная лінія, адзіная скразная лінія. Да таго ж, у іх рамках мы пачалі праводзіць балі. Справа ў тым, што наш будынак калісьці быў Домам афіцэраў, і там пастаянна ладзіліся танцавальныя вечары: людзі на іх знаёміліся, улюбяліся, далей сустракаліся, нават стваралі сямейныя пары.

Заканчэнне — на старонцы 10.

наўцаў, так і між удзячнай публікі. Увогуле, "Апокрыф" і "Люцыян Таполя" дый усё, што робіць Ларыса Сімаковіч, — вялікая ўдача калектыву. Нават сам зварот да творчасці Максіма Багдановіча і Максіма Танка дарагога каштуе. Сапраўдныя творцы вырастоўваюць нас у любых выпадках, гэта тая пазія і музыка, якія годныя быць прадстаўленымі нацыянальным акадэмічным калектывам, як наш.

Насамрэч узначальваць аркестр Жыноўіча — гэта яшчэ і вялікая адказнасць. Па-першае, такі калектыў — адзіны ў свеце. Па-другое, калі ён у сваёй назве мае словы "нацыянальны" і "акадэмічны", дык павінен адпавядаць стану нашай культуры, гісторыі, смаку нашага хлеба, нашай песні, а гэта нялёгка. Прасцей ісці па шляху забавляльнасці, веселасці ды зухаватасці. Калісьці ў маладосці я граў на гармоніку танцы-вядзеллі і лічыў, што толькі такая музыка патрэбная: полька, вальс, падэспань. Але чым далей, тым больш пераконваюся: беларуская песня куды лепш выяўляе тое, што хвалюе нацыю. Што беларускі народ імкнецца не толькі танчыць-святкаваць, але і над чымсьці задумацца. Хаця, цяпер гэты разгук пераважае, асабліва на тэлебачанні...

Заканчэнне чытайце на старонках 8 — 9.

"К" інфармуе

3 18 красавіка па 19 мая ў Беларусі пройдуць Дні культуры Дзяржавы Ізраіль. Прычым звыклы фармат падобных "дзён" стане гэтым разам больш "ажыўленым".

Вольга РОПАТ

За перыяд "знаёмстваў" з культурай іншых краін, якія доўжацца, бывае, і месяц, можна, прынамсі, заімець прадстаўленне пра пэўныя звычэй іншаземцаў. (Памятаю, як у кінатэатры "Цэнтральны" падчас фестывалю ізраільскага кіно

Пра Ізраіль — за кавай

паказвалі фільм "Матывацыя нуль" рэжысёра Талія Лаві пра службу дзяўчат у арміі. Гледачы траплялі ў гэтае армейскае жыццё разам з гераінямі Зоар і Дафі, былі з імі ад першага дня да канца службы... Запомніўся фільм не толькі эмоцыямі ці мастацкімі ўражаннямі, але і паказанымі абставінамі, сітуацыямі, уласцівымі дзёнкамі (краіне). Фармат далёкай культуры тым і прываблівае, што праз мастацтва — вобразную сістэму — мы знаёмімся, пачынаем арыентавацца і ў грамадскіх праблемах, асаблівасцях традыцыйнага межжа... Можна лічыць такое збліжэнне не толькі знаёмствам, але ў некаторым сэнсе выказаннем: краіны прамаўляюць праз культурныя праявы пра набаляе, цікавае, яскравае... А гледачы тым часам "прамаўляюць" прадстаўленую тэрыторыю, знаходзяць тое, што адпавядае ўнутранаму стану ці інтарсам.

Аб'ява*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- дацэнт кафедры прамысловага дызайну;
- прафесар кафедры прамысловага дызайну,
- прафесар кафедры майстэрства акцёра;
- прафесар кафедры малюнка, жывапісу, скульптуры,
- выкладчык кафедры жывапісу.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас:

220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон 292-77-34.

Падчас прэс-канферэнцыі Часовы Павераны ў справах Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь Юлія Рачынскі-Співакоў, адзначыла, што акцэнт у праграме будзе зроблены на сем'ях, маладом пакаленні, дзецях. Таксама спадарыня Юлія распавяла, з чым пазнаёмяцца жыхары некаторых абласных цэнтраў. Так, напрыклад, выстава ілюстрацый да дзіцячых кніг Ліоры Гросман пройдзе ў Брэсце апошнім вясовым месяцам, у гэты ж перыяд той, хто не змог убачыць праект "Apparitions" Густава Сагорскага падчас Месяца фатаграфіі ў Мінску, зможа ў Віцебску. А жыхарам Гродна прапануецца

прагледзіць фільм "Медузы" пісьменніка, драматурга і сцэнарыста Этгара Керэта. Гэтай кінастужкай 18 красавіка ў сталічным кінатэатры "Цэнтральны" і адкрыюцца Дні культуры Ізраіль. А ўжо 20 красавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы адбудзецца прэзентацыя кнігі "Сем добрых гадоў" таго самага Керэта. Гэта не першая кніга аўтара, перакладзеная на беларускую мову. У гэты ж дзень можна будзе паслухаць лекцыю ізраільскага пісьменніка, дзе ён распавядзе, як напісаць аповед. Ужо зусім мала часу засталася да Міжнароднага фестывалю тэатраў лялек. Ізраільскі тэатр "Мафтэх" ("Ключ") прадставіць казачнае прадстаўленне без слоў "Калі ўсё было зялёным".

Фармат "Дзён" стаў больш "жывым", "гнуткім", дапоўніўшыся і размовамі пра Ізраіль за кавай. Новы фармат прадугледжвае серыю лекцый пра IT, культуру і побыт (тую ж службу ў арміі).

K

Правілы паводзін з аўтарскім правам

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

На маю думку, хутэй за ўсё яе будуць скарыстоўваць у дачыненні да тых асоб, якія ажыццяўляюць камерцыйную дзейнасць праз распаўсюджванне твораў у электронных форме альбо захоўваюць і незаконна распаўсюджваюць аб'екты аўтарскага права праз сацыяльныя сеткі ці з дапамогай іншых магчымасцяў Інтэрнэта. Напрыклад, той, хто мае на камп'ютары без прававых падстаў медыябібліятэку, да якой адкрыты доступ іншым карыстальнікам, па змаўчанні здзяйсняе правапарушэнне і можа быць прыцягнуты да адказнасці.

З 4 красавіка ўзнята ніжняя планка памеру адміністрацыйнага пакарання і канкрэтызавана сама сума спагнання. Раней яна пачыналася з 20 базавых велічынь, адпаведна, зараз парушальнік мае рызык панесці страту ў большым вымярэнні. Хочацца верыць, што законатворцы тым самым дасягнуць пастаўленай мэты, каб як мага больш асоб добраахвотна адмовіліся ад здзяйснення правапарушэнняў...

Акрамя таго, у артыкуле 9.21 КоАП, пра які мы гаворым, з'явіўся новы пункт, які датычыцца, у прыватнасці, дзеянняў па прысвойванні аўтарства і прымушэнні да суаўтарства. Раней гэтыя дзеянні разглядаліся як крымінальна-каральныя, зараз

Гутарка са спадаром Бічурным хутка выйшла за рамкі тэарэтычных выкладак. Далей мы прапанавалі візавы жыццёвыя сітуацыі, з якімі падчас сутыкаюцца (ці ў якія могуць патрапіць) работнікі ўстаноў культуры краіны, і іх магчымае развіццё з юрыдычнага пункту гледжання.

— У цэнтрах пазашкольнай адукацыі падчас школьных канікул, у санаторыях ці ў звычайных дамах культуры часам дзейнічаюць кіназалы. Наколькі законная іх дзейнасць?

— Кінапракатная дзейнасць адпачатку нясе вялікія выдаткі. Утрыманне памяшкання, набыццё праў на дэманстрацыю, закупка фільмакопіі годнай якасці, неабходнасць больш-менш актыўна абнаўляць рэпертуар, каб хадзілі гледачы... Чым раз-пораз падмяняецца ўся гэтая дзейнасць? Установа культуры спампоўвае сабе дзясяткі — другі фільмаў і ладзіць кіназалы. Па-мойму, кожнаму зразумела, што такога роду дзейнасць з'яўляецца незаконнай, вядзе па змаўчанні да адказнасці за яе здзяйсненне.

Я разумею, чаму так адбываецца: неадладная практыка прыцягнення да адказнасці размывае дакладнае ўяўленне непазбежнасці пакарання. Культработнік бачыць, што падобныя паказы ладзяцца ў суседнім раёне, сам спрабуе — і ў выніку замацоўваецца ўспрымання, што гэтая мадэль паводзінаў дапушчальная і не надта

жа іх аднеслі да адміністрацыйных правапарушэнняў. Адбылася лібералізацыя: законатворцы прызналі гэтыя ўчыны менш цяжкімі дзеяннем. На жаль, я не ведаю дакладнай статыстыкі, аднак, мяркую, зніжэнне ўзроўню адказнасці выклікана тым, што за дастаткова доўгі перыяд нікога не прыцягвалі за

незаконная. Ды нельга ж крыху парушыць закон: ты яго альбо парушыў, альбо не. Установам культуры, арганізацыям сістэмы адукацыі ці сацыяльнай сферы важна зразумець, што ў той ці іншай ступені яны ўсе падрызыканы прыцягнення да адказнасці. Прынамсі адміністрацыйнай. А вось для ўстановаў (бо не сам жа сабе прыдумаў заняткаў кінамеханік) такога кшталту дзеянне прадстаўляе сабой адміністрацыйнае правапарушэнне ў самым яго "апагеі": парушэнне аўтарскіх правоў юрыдычнай асобай. І ніхто не будзе слухаць аргументы, маўляў, мы бюджэтная арганізацыя, не маем фінансавання, у нас няма кінаперасоўкі, якая б да нас прыехала і паказала кіно... Гэта роўна таму, як заявіць ДАІ, што перавысіў хуткасць на 20 кіламетраў, бо вельмі спяшаўся да цешчы: "сур'эзнасць" прычыны не дае права ехаць з хуткасцю, большай за ўстаноўлены ліміт.

Нельга паказваць фільмы без дазволу праваўладальніка. Нават калі за дэманстрацыю не бяруць грошы, а сам паказ ладзіцца ў самых добрых, сацыяльна-значных мэтах. Усё роўна наступае грамадзянская адказнасць непасрэдна перад праваўладальнікам, адміністрацыйная адказнасць, а калі будзе даказаны факт сталай кінапракатнай дзейнасці — то магчыма нават крымінальна адказнасць для дырэктара ўстановы... Упэўнены, менавіта з выпрацоўкі асабістага стаўлення да падобнага кшталту дзеянняў і фарміруецца прававая культура разумення пытанняў інтэлектуальнай уласнасці.

параушэнне аўтарскага права да крымінальнай адказнасці. Суды мелі магчымасць прызначаць штраф ці турэмнае заключэнне. Звычайна абіралася ніжэйшая планка. З майго пункту гледжання, такія змены не зусім добрыя. Чым больш жорская юрыдычная адказнасць, тым мацнейшы стымул не здзяйсняць тако-

Працяг тэмы — у наступных нумарах "К".

Рок-н-рол з лялькамі

У сталіцу вяртаецца Міжнародны фестываль тэатраў лялек, які традыцыйна ладзіцца раз на два гады. З 13 па 17 мая ён пройдзе ў Мінску ў дзевяты раз. За 5 дзён пакажуць 14 спектакляў з Беларусі, Ізраіля, Польшчы, Літвы, Украіны і Расіі. Форум арганізуюць Міністэрства культуры нашай краіны, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт і Беларускі дзяржаўны тэатр лялек.

Настасся ПАНКРАТАВА

Як распавёў на прэс-канферэнцыі мастацкі кіраўнік форуму Аляксей Ляляўскі, для фестывалю вельмі важныя тры чынікі: пляцоўкі, якасць спектакляў і фінансаванне, каб запраціць лепшыя калектывы. Па меркаванні выступоўцы, з пляцоўкамі ў сталіцы апошнім часам стала лепш. Дзякуючы новай сцэне Маладзёжнага тэатра, рэстаў-

раванаму ТЮФ, новай Камернай сцэне Купалаўскага тэатра, а таксама пры дапамозе Новага драматычнага тэатра арганізатары змаглі прадставіць свет тэатра лялек ва ўсёй сваёй разнастайнасці жанраў і формаў, а таксама арганізацыйна-творчых структур (у Мінск прыедуць дзяржаўныя, сярод іх — акадэмічныя, а таксама прыватныя ўстановы). Сёлетняя праграма традыцыйна складаецца з дзвюх частак, каб распавесці, што робіцца ў Беларусі і што адбываецца вакол. Дадам, штораз лялечнікі імкнуцца найбольш поўна прадставіць адну з краін-удзельніц. Калі два гады таму хэдлайнерам была Польша, то зараз гэтая прэрагатыва будзе за расійскімі тэатрамі.

Цікава, што ў асноўным спектаклі сёлетняй афішы прызначаны для дарослай аўдыторыі, а сярод назваў для малечы сустракаюцца такія, што закранаюць зусім "недзіцячыя" тэмы — скажам, "Гусыня, смерць і цюльпан" тэатра "Бай" з Варшавы.

У літаратурным падмурку большасці пастановак значыцца сусветная класіка. Напрыклад, Пензенскі абласны тэатр "Лялечны дом" прывозіць "Забіць Караля" Славаміра Мрожака (між іншым, спектакль атрымаў чатыры "Залатыя маскі"!); адным з выключэнняў стане "Ваня" Санкт-пецярбургскага тэатра "Karlsloss Haus", пастаўлены па арыгінальнай п'есе Аляксея Ляляўскага. Дарэчы, гэты спектакль галоўнага рэжысёра Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек ужо атрымаў тэатральную прэмію Санкт-Пецярбурга "Залаты сафіт" і намінаваны на "Залатую маску" бягучага года.

Прэс-сакратар фестывалю Любоў Дзёмкіна паабяцала ладзіць для крытыкаў і журналістаў штодзённыя абмеркаванні ў дыскусійным клубе. Прадстаўнікі тэатра "Мафтэх" ("Ключ") з Тэль-Авіву правядуць 16 мая адкрыты майстар-клас у Акадэміі мастацтваў. "Разыначкай" каліфестывальных мерапрыемстваў стане ўнікальны

вечар тэатральнай музыкі "Лялечны рок-н-рол" ад групы "Нагуаль". Лідар гурта Леанід Паўлёнак сам прапанаваў арганізатарам сыграць "жыўцом" кампазіцыі, якія былі напісаны ім спецыяльна для тэатраў лялек. "Гэта цікавы эксперымент, калі можна будзе пачуць сапраўдную тэатральную музыку ў тым ідэальным выкананні, у якім яна задумана. Пры ўзнаўленні на камп'ютарнай тэхніцы губляецца шмат нюансаў. І толькі на такіх выступленнях разумееш, як усё ж шкада, што ў нашых тэатрах больш няма жывых аркестраў", — падзяліўся развагамі спадар Аляксей.

Праводзячы сёлетні форум, арганізатары ўжо задумваюцца пра яго далейшы лёс. "Хочацца верыць, што, нягледзячы на фінансавы складанасці, адбудзецца наступная сустрэча з сапраўднымі знаўцамі тэатральнага мастацтва, — дадаў дырэктар фестывалю Юген Клімакоў. — Тым больш, што праз два гады адзначыць дзесяцігоддзе, а наш тэатр — 80-я ўгодкі з дня заснавання".

K

Мелодыі на берагах Сены

Сёлета 10-годдзе творчай дзейнасці святкуе Франка-беларуская асацыяцыя "Жыццё ў музыцы". З гэтай нагоды запланаваны шэраг мерапрыемстваў у Мінску і Парыжы.

У сакавіку кіраўнік асацыяцыі Георгій Сасноўскі, паведамляе беларускае

дыпрадстаўніцтва, сустракаўся з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Французскай Рэспубліцы, Пастаянным прадстаўніком нашай краіны пры UNESCO Паўлам Латушкам. Пад час сустрэчы было вырашана стварыць міжнародны музычны форум "Беларускія музычныя сезоны ў Францыі": у Парыжы, такім

чынам, з пэўнай перыядычнасцю будуць ладзіцца выступленні таленавітых музыкантаў з нашай краіны.

Ужо вызначана дата адкрыцця "І Беларускі музычны сезон у Францыі". 26 мая першых слухачоў чакаюць у Пасольстве Беларусі, дзе пройдзе канцэрт камернай музыкі ў выкананні музыкантаў з Беларусі і Ні-

дэрландаў. Наступным разам ужо маладыя беларусы сыграюць ля Эйфелевай вежы ў кастрычніку бягучага года.

Зараз жа ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі рыхтуюцца канцэрты з удзелам музыкантаў з Беларусі і Францыі, пры падтрымцы Міністэрства замежных спраў, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Пасольства ў Францыі і нашай Акадэміі музыкі.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАТ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Галіна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешка ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2016. Наклад 4 777. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 15.04.2016 у 18.30. Замова 1472. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Фрагменты новай экспазіцыі.

Дом, які абнавілі ў Кобрыне

У пачатку красавіка адчыніў свае дзверы для наведвальнікаў абноўлены Дом-музей Аляксандра Суворова — частка музейнага комплексу Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя гэтага палкаводца. За два гады тут былі праведзены бягучы рамонт і цалкам абноўлена экспазіцыя.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як адзначыла “К” дырэктар установы культуры Алена Бабенка, для правядзення рамонтных работ Дом-музей быў зачынены для наведвальнікаў яшчэ ў канцы 2013 года. І толькі ў красавіку асноўныя работы на абноўленай экспазіцыі былі завершаны.

Цяпер тут можна ўбачыць калекцыі абмундзіравання, зброі, старадаўняй мэблі, прадметаў побыту XVIII стагоддзя. Сярод найбольш цікавых рарытэтаў — асабістыя рэчы расійскіх імператараў Пятра III (напрыклад, ягоны парадны капялюш), Паўла I, вялікага князя Канстанціна Паўлавіча, узоры памятнай і дарчай зброі, сярод якіх — шабля з імянным надпісам

Шпацыр па Віцебску

Віцебская абласная бібліятэка імя Уладзіміра Леніна выступіла ў якасці дакументаліста, прапанаваўшы гараджанам паўдзельнічаць у праекце пад назвай “Шпацыр па Віцебску: у аб’ектыве слаўтасці горада”. Тэматычныя фотаздымкі, якія ахвотна мелі магчымасць дасылаць на электронны адрас установы да 15 красавіка, хутка стануць асновай для некалькіх культурных ініцыятыв.

Аліна САЎЧАНКА

Ужо 18 красавіка, у Міжнародны дзень помнікаў і гістарычных мясцін, гарадскія віды ўвасобяцца ў фотавернісаж, трансляцыя якога плануецца на плазменным маніторы ў фае абласной бібліятэкі. А ў верасні 2016 года архіў фатаграфій, а гэта больш за сто кадраў ад 22 аўтараў, будзе задзейнічаны ў віртуальнай экскурсіі з тлумачэннямі

Гудзевічы. Ткацтва

Гудзевіцкі дзяржаўны літаратурна-краязнаўчы музей на мінулым тыдні запрасіў на цікавую імпрэзу — “Гудзевіцкі фэст. Ткацтва”.

9 красавіка стартаваў цыкл мерапрыемстваў, накіраваных на папулярызаванне народных рамёстваў і нашай нематэрыяльнай спадчыны. Падвойнае ткацтва вёскі Гудзевічы, якое адраділа народны майстар Вера Белакоз, унесена ў Дзяржаўны спіс нематэрыяльных каштоўнасцей Рэ-

Падчас мерапрыемства ў Гудзевічах.

спублікі Беларусь і стала асновай свята.

Раніцай пачалі прыбываць экскурсійныя аўтобусы з вучнямі са школ Гродзеншчыны, прыйшла і мясцовая дзятва з настаўнікамі. Госці пазнаёміліся з музейнымі выставамі. Адна з іх называецца “Калі ў душы вясна...” і дэманструе талент, працавітасць, высокі мастацкі густ мясцовых жанчын. Арганізавана выстава па ініцыятыве Ірэны Жукоўскай, старшыні Гудзевіцкай пярвічнай арганізацыі Беларускага саюза жанчын. Другая выстава — “Фантазіі ў дрэве” Анатоля

Кветкі культур

3 27 красавіка па 7 мая Мінск будзе сустракаць удзельнікаў VI Міжнароднага культурнага фестывалю “Кветкі Расіі”. Праект, скіраваны на развіццё творчага і эстэтычнага выхавання падрастаючага пакалення, праводзіцца пад эгідай Міністэрства культуры суседняй дзяржавы пры падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Галоўнай пляцоўкай форуму стане Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага глядача. Форум распачнецца з “круглага стала”, прысвечанага сацыяльна-культурнаму і дасугаву выхаванню дзяцей. У дыскусіі прымуць удзел вядучыя спецыялісты Беларусі і прадстаўнікі найбуйнейшых школ мастацтваў Масквы і Санкт-Пецярбургу. Увечары таго ж дня падчас афіцыйнага адкрыцця фестывалю пройдзе гала-канцэрт лаўрэатаў і дыпламантаў усерасійскіх і міжнародных музычных конкурсаў. Са сцэны ў выкананні юных піяністаў, баяністаў, скрыпачоў, флейтыстаў прагучыць класіка.

Ініцыятыва — бадай самае каштоўнае, што ёсць у развіцці творчасці і культуры. І важна, што ў год культуры гэты ініцыятыва працягнецца з падвойнай энергіяй. А хэштг #2016годкультуры стаў назвай новай рубрыкі “К” і пазнакай для такіх матэрыялаў на сеціўных рэсурсах газеты.

Зубава. А майстар-стар-клас па ткацтве правяла Вера Белакоз. Работнікі Гудзевіцкага філіяла цэнтра вольнага часу і культуры прапанавалі анімацыйную праграму Мастоўскага цэнтра рамёстваў, набыць сувенірную прадукцыю.

Сяргей ДЗЕЙКАЛО, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мастоўскага райвыканкама

Яўген РАГІН

Да ўдзелу ў праекце запрошаны школьнікі, студэнты, маладыя людзі ўзростам ад 14 да 29 гадоў. Ён утрымлівае наступныя намінацыі і тэмы: “відэа” — чытанне вершаў са згаданага зборніка ці вершаў, прысвечаных Францішку Багушэвічу; “літаратура” — стварэнне эсэ і вершаў, “выяўленчае мастацтва” — стварэнне малюнка, скульптуры, паштоўкі, пано, калажу, уласнарачнага вырабу; “музыка” — стварэнне альбо выкананне. Тры апошнія намінацыі прадугледжваюць тры канкрэтныя тэмы: беларускую, пра родную мову і аўтара зборніка “Дудка беларуская”. Прапанаваная творчая прастора можа быць з поспехам выкарыстана падчас любога клубнага, музейнага, бібліятэчнага мерапрыемства не толькі ў сталічных,

Дарэчы

Год культуры ў Гродзенскай вобласці стаў нагодай для рэалізацыі сумеснага праекта работнікаў сфер культуры і адукацыі. Школьнікам, гімназістам і ліцэістам Гродзеншчыны прапанавана запоўніць шосты вучэбны дзень, суботу, пазнавальнымі і цікавымі мерапрыемствамі: арганізаванымі паходамі у тэатры, музеі, на выставы, канцэрты, у кіно і клубы, цэнтры народнай творчасці. Праект ладзіцца з улікам спецыфікі населенага пункта ці раёна.

“Грай жа, дудка...”

Да 125-годдзя выхаду першага беларускамоўнага пачынальнага зборніка Францішка Багушэвіча “Дудка беларуская” Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры распачаў конкурс “Мая дудка”. Трэба спадзявацца, што нашы работнікі культуры, якія займаюцца падзею не абмінуць.

але і ў абласных, раённых ды сельскіх установах культуры. Прыём работ — да 29 ліпеня ўключна. Прымаюцца індыўідуальныя творы (у друкаваным або напісаным ад рукі выглядзе). Іх можна адправіць па пошце, на электронны адрас ці прынесці ў Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры з пазнакай імя і прозвішча, месца працы і навучання, паштовага ці электроннага адраса, нумара тэлефона. Улічваючы масаваць меркаванага ўдзелу ў конкурсе “Дудка беларуская”, супрацоўнікі Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры прынялі абмежаваны аб’ём работ: для прозы — не больш за адзін друкаваны аркуш, для вершаў — не больш за 250 радкоў. Для мастацкіх і музычных твораў аб’ём не абмежаваны. Аб падрабязнасцях конкурснага палажэння можна даведацца на афіцыйным музейным сайце.

У журы конкурсу запрошаны пісьменнікі, дзеячы культуры, даследчыкі творчасці Францішка Багушэвіча, сябры творчых суполак. Журы мае права заснаваць дадатковыя намінацыі. Пераможцы па кожнай з іх будуць узнагароджаныя запрашальным білетам на наведванне музея і ўсіх яго мерапрыемстваў цягам бягучага года, дыпламамі і прызамі.

Камерна!

Кафедра камернага ансамбля Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі правяла V Адкрытыя кафедральны конкурс камерных ансамбляў імя заслужанага артыста БССР, прафесара Юрыя Корсака.

Гэты выдатны беларускі піяніст і педагог зрабіў вялікі ўнёсак у развіццё ансамблевага выканальніцтва ў Беларусі. А кампетэнтнае журы конкурсу ўзначаліў загадчык кафедры спецыяльнага фартэпіяна БДАМ, дацэнт Уладзімір Дулаў.

Удзельнікаў конкурсу падзялілі на дзве групы — малодшую і старэйшую. У малодшай выступалі навучэнцы Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Лідскага дзяржаўнага музычнага каледжа, Гімназіі-каледжа мастацтваў імя Івана Ахрэмчыка, а так-

Усяго ж выступіла 35 ансамбляў. Шэсць пераможцаў, уладальнікаў першых і другіх прэміяў, выступілі ў заключным канцэрце. Сярод іх — трыя і квартэт з Гімназіі-каледжа пры БДАМ, трыя з Гімназіі-каледжа мастацтваў і трыя ансамблі Акадэміі музыкі.

Элеанора СКУРАТАВА, музыкантаўца

Нямала копій было зламана на пытанні, якім чынам зрабіць нацыянальны турпрадукт канкурэнтаздольным. Раз-пораз узнікаюць гарачыя спрэчкі, як наладзіць уязны турызм, як айчынным аматарам замежных славуцасцяў раскрыць вочы на родныя замкі, палацы і іншыя гістарычныя цікавосткі. А пакуль магчымыя шляхі развіцця галіны абмяркоўваюцца, на месцах ад турызму ўнутранага часам адахвочваюць тых турыстаў, хто ўжо сёння гатовы далучыцца да нацыянальнай спадчыны...

Настасся ПАНКРАТАВА

І напачатку артыкула — ліст нашай чытачкі.

“З іменем першай беларускай асветніцы Ефрасінні Полацкай звязаны не адзін помнік нацыянальнай культуры. Праўда, некаторыя рэчы, скажам так, цяжка даступныя для звычайных турыстаў.

У маім выпадку так сталася з келляй і копіяй Крыжа Ефрасінні Полацкай. Рэліквію можна пабачыць толькі ў нядзелю да 12-й гадзіны. Прычым да яго можна толькі прыхіліцца, а паглядзець чамусьці нельга. У келлю, дзе жыла Еўфрасіння Полацкая, можна патрапіць толькі

замацуюцца?

У пэўна, мой выпад — не адзіны. Кожны тыдзень адтуль з’язджаюць многія дзясяткі беларусаў, якія таксама не трапілі, не убачылі, а значыць і не заганарыліся сваім, родным...

Мінулай восенню разам з экскурсіяй адной з турыстычных фірм Мінска чарговы раз наведала Полацк. Адным з прыпынкаў быў, зразумела, і знакаміты Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр. Масавы турыстычны сезон ужо скончыўся, і наша група вельмі кідалася ў вочы. Ледзь згуртаваліся ля экскурсавода, як да нас падбег ахоўнік і сказаў, што староннім людзям тут нельга праводзіць экскурсіі, яе трэба замовіць у манастыры. Аднак Полацк у цэлым і манастыр у прыватнасці не былі галоўнай мэтай нашай вандроўкі. Мы былі тут праездам, таму нам бракавала часу слухаць гадзінную экскурсію. Давялося даводзіць ахоўніку, што мы толькі паглядзім, пагаворым тут хвілін пяць і пойдзем. Тлумачэнні вартуніка відавочна не задаволілі, але яму прыйшлося

Як мы трапілі ў дом пісьменніка?

Жонка Рыгора Іванавіча добра ведала нашага экскурсавода і даверыла яму

ключы ад дома, каб ён завёў туды натоўп незнаёмых ні яму, ні ёй людзей. Але гэта і ёсць сапраўдная папулярнасць і пісьменніка, і яго творчасці, і беларускай культуры!

Марына ПЕТРАШКЕВІЧ
Мінск

Узята на рэстаўрацыю

Гэты ліст ажывіў у памяці экскурсіі па Беларусі і замежжы, дзе мне давалося пабываць, і... мноства выпадкаў, калі пазначаныя ў турыстычным даведніку культурныя каштоўнасці так і не давалося пабачыць. Прычыны заўсёды розныя: ці патрапілі на шылдачку “Вывезена на выстаўку” альбо “Узята на рэстаўрацыю”, ці маленькія музеі ў рэгіёнах аздабляюць аб’явай “Пайшла на абед”, ці то даведваешся пра спецмерапрыемствы ў дадзенай зале, а можа, і пра пазапланавы санітарны дзень...

“Увайдзіце ў становішча...”

Пра тое, што не давалося, ды хацелася пабачыць

па загадзя замоўленай у манастыры экскурсіі. Скажам, гады тры таму спецыяльна ехала ў Полацк, каб на свае вочы пабачыць ювелірны суд. Зайшла на тэрыторыю манастыра, затым — у царкву, усё зрабіла, як мае быць у такіх месцах, прапусціла наперад натоўп экскурсантаў, а калі нарэшце ўсе разышліся, падышла да Крыжа. З першага позірку зразумела, што фотаздымкі не перадаюць той прыгажосці, велічы і зяння! І толькі я сабралася разгледзець Крыж, як манашка, якая стаяла побач, стала праціраць шкло над ім, даючы зразумець, каб я ішла далей. Падумала, што прыйшла чарговая экскурсія, але — нідзе нікога. Стаю, чакаю, пакуль манашка нарэшце пратрэ шкло. Паспрабавала з ёй загаварыць, штосьці спыталася пра Крыж, у адказ жа пачула нешта няўцямнае. А тут і экскурсантаў новыя падаспелі. Пасля таго, як яны сышлі, падышла да Крыжа яшчэ раз — вынік той жа.

У келлю Ефрасінні Полацкай не пусцілі зусім — туды можна трапіць толькі разам з экскурсаводам манастыра. Са мной тады быў дзесяцігадовы пляменнік, які па маіх расповедах добра ведаў, хто такая прападобная Ефрасіння, чым яна займалася, як жыла. Яму цікава даведвацца пра жыццё вялікіх, але ў сілу ўзросту складана праслухаць сухія энцыклапедычныя звесткі, чым грашыць большасць экскурсійных праграм. Я ведала, што ён стоміцца ад экскурсавода, а пастаяўшы ў натоўпе, яму будзе не да келлі. Так мы з ім і сышлі, амаль нічога не пабачышы. А менавіта ў такім узросце ў дзяцей закладаецца падмурк самасвядомасці, гонару за Айчыну, за людзей, што тут жылі! На жаль, у памяці майго пляменніка засталіся толькі словы, не падмацаваныя ўбачаным. Ці надоўга яны там

крыху саступіць. Дарэчы, Спаса-Праабражэнская царква была тады зачынена, і ўжо ў аўтобусе мы слухалі пра ўнутранае ўбранне храма, пра фрэскі XII стагоддзя, пра ўсё той жа Крыж, які палова экскурсантаў ніколі не бачыла. Хоць і прыгожа, натхнёна распавядаў экскурсавод, але, як кажучы, лепш адзін раз пабачыць...

Дарэчы, тая ж самая гісторыя з намі здарылася і пры спробе наведаць Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт. У сам будынак ісці не збіраліся (хоць там ёсць на што паглядзець — усё ж такі збудаванне XVI стагоддзя), але нас не пусцілі нават на тэрыторыю. “Сфатаграфуйцеся побач са скульптурай студэнта і ідзіце”, —

пачулі мы ад адной з супрацоўніц устаноў адмыслова.

Зразумела, царква — не музей, а святы Крыж — не экспанат. Ды і манастыру трэба за штосьці жыць, а экскурсіі ў сезон прыносяць сталы прыбытак. Але няўжо нельга прыдумаць нейкі спосаб, каб кожны вандроўнік пабачыў тое, што хацеў, а гаспадары цікавостак не засталіся ў накладзе?.. Агульную спадчыну трэба выстаўляць, распавядаць пра яе, піярыць, урэшце, каб нашы здабыткі, гісторыя, культура, традыцыі заўсёды былі на слыху ў дзяцей і дарослых!

Затое падчас апошняй экскурсіі мы патрапілі ў дом Рыгора Барадуліна ва Ушачах, дзе пісьменнік жыў, працаваў, адпачываў. Яго яшчэ не зрабілі музеем, не навялі бляск, не павесілі шылдачкі “Рукамі не крапчаць!” Там усё так, як было пры жыцці пісьменніка: крэслы, ложка, посуд, фотаздымкі. На другім паверсе — кабінет Барадуліна, яго асабістыя рэчы, статуэткі, малюнкi, кнігі, вопратка. Быццам гаспадар выйшаў кудысьці і хутка вернецца.

лі вы хочаце наведаць, напрыклад, келлю самастойна, то неабходна знайсці ігуменню (якая амаль заўсёды бывае на месцы) і папрасіць на гэта дабраславенне. Даведацца пра такі парадак можна ў манашак, якія назіраюць за келляй. Тое ж тычыцца прыхілення да Крыжа. Мы просім не затрымлівацца, бо ідзе людскі паток і турысты пачнаюць адзін аднаму замінаць. Аднак маючы дабраславенне матухны, можна больш часу правесці ля духоўнага рарытэта”, — растлумачылі мне ў згаданым бюро.

З гэтай жа прычыны манастыр не шануе групы з “чужым” экскурсаводам: яны не замаўлялі дабраславення матухны, таму па манастырскім звычаі не маюць права знаходзіцца ў яго сцянах. Усе недарэчнасці можна вырашыць на месцы, але неабходна ведаць алгарытм дзеянняў. Урэшце, відавочна, што экскурсантам не хапае дакладнай інфармацыі, як паводзіць сябе ў тым ці іншым выпадку.

На сайце Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта таксама не адразу знойдзеш звесткі пра магчымасць экскурсійнага наведвання комплексу будынкаў колішняга Полацкага іезуіцкага калегіума. Трэба адкрыць нямала ўкладак, каб зразумець, што шуканы раздзел хаваецца пад гіпер-

Так, носьбітамі і захавальнікамі беларускага танца з’яўляецца некалькі прафесійных калектываў рэспублікі, шматлікія дзіцячыя і дарослыя самадзейныя гурты і ансамблі. Сцэнічнае ўвасабленне ў гэтых калектывах рознае: у залежнасці ад рэпертуару, кірунку дзейнасці і кваліфікацыі кіраўніка. Міжнародная асацыяцыя фольк-фестывалю CIOFF прапануе даволі стандартную класіфікацыю сцэнічнага ўвасаблення фольклору: “authentic” (аўтэнтычны), “elaborate” (апрацаваны), “stylized” (стылізаваны). Фальклорныя фестывалі ў такім выпадку вызначаюць свой фармат і запрашаюць пэўнага кшталту ўдзельнікаў. Большасць форуму прымаюць у сябе калектывы ўсіх трох ступеняў апрацоўкі фольклору. Невялікая іх частка (як правіла, гэта краіны Балтыі) працуюць толькі з аўтэнтычным матэрыялам. Некаторыя далучаюць яшчэ і апрацаваны фальклор, а хтосьці зусім не працуюць з аўтэнтыкай.

Як бачым, большай частцы фестывалю патрэбен фальклор не стылізаваны, але апрацаваны. Ён у дастатковай ступені мае сваё сцэнічнае ўвасабленне і форму. Калі казаць пра танец (а на такіх фестывалях збольшага прадстаўлена харэаграфія), то гэта яго лексіка, малюнак, элементы драматургіі, музыка, касцюмы. У той жа час, апрацаваны фальклор стаіць побач з аўтэнтычным, а значыць, пераймае ад апошняга арыгінальную лексіку і манеру выканання. Таму харэогра-

Згадайце Анатоля Папанаву, які для многіх перш-наперш асацыіруецца з дзіўнаватымі персанажамі камедыі Гайдая накшталт таго, героя, што прамаўляў: “Цябе пасодзюць, а ты не крадзі!” Пры гэтым ён так граў Сярпіліна ў фільме “Жывы і мёртвыя”, што і людзі рыдалі разам з ім, а пасля стоячы апладзіравалі ў кінатэатры. Ці Армэн Джыгарханян — не ўсе ведаюць, што ён грае найсур’ёзныя вялікія работы на “разрыў аорты”. Сёння ён Сакрат, а заўтра распавядае армянскія анекдоты ў FM-эфіры...

Я сам люблю ўсмешку, жарт і вяслую гісторыю, бо гэта заўсёды радасна. Але і складаныя шматслойныя працы мяне не абмінулі. Усё пачалося ў сталічным тэатры лялек, яшчэ на золку маёй акцёрскай дзейнасці. Многія і да гэтага памятаюць вобраз Смерці ў пастаноўцы “Зорка і смерць Хаакіна Мур’ета”, Івана з шукшынскай аповесці “Да трэціх п’еўняў” і іншыя. А ўдзел у легендарным спектаклі Аляксея Ляляўскага “Майстар і Маргарыта” дапамог дакрануцца як да смешнага, так да вельмі балючага, шырокага і разнапланаванага ў акцёрскай палітры.

Гэтая жыццёвая драма так ці інакш закранула большасць мясцовых жыхароў на Падляшшы, а таму памяць пра бежанства разам са здымкамі, дакументамі перадаецца тут з пакалення ў пакаленне. Невыпадкова летась, у сотую гадыў бежанства, на Падляшшы прайшлі выставы, канферэнцыі, пастаноўкі па гэтай тэме. Пытанні мінуўшчыны актуалізаваліся, і, што важна, зацікавілі моладзь. А днём у Літаратурным музеі Максіма Багдановіча ў Мінску адбылася прэзентацыя кнігі “Бежанства. Дарога і павароты. 1915 — 1922”, праца над якой у мяне заняла больш за 20 гадоў. У кнізе галоўнай была задача паказаць, найперш, гісторыю людзей, а потым — палітычныя і грамадскія працэсы. У тым, што гэтая гісторыя вельмі блізка, я пераканана ў падчас збору матэрыялаў. Таму, ствараючы кнігу, хацелася, каб дзеці, унукі, прапраўнукі тых бежанцаў наноў адкрылі для сябе гэту тэму.

Цікава, што праца над кнігай стартавала ў пачатку 1990-х у Мінску, калі над гэтай тэмай давалося

Вывезена на выстаўку

спасылкай “Платныя паслугі”. Вось тут ужо і знойдзецца асобная старонка з экскурсіямі па кампусу на любыя густы. За шпальцу працягласцю 15 — 30 — 45 хвілін можна заплаціць ад 7 (ільготны білет на міні-экскурсію “Універсітэцкі дворык”) да 300 тысяч рублёў (за вясельную экскурсію-фотасесію).

Начальнік аддзела па выхаваўчай рабоце з моладдзю гэтай ВНУ Галіна Палякова запэўніла мяне, што ля ўвахода ва ўніверсітэт месціцца стэнд з гістарычнымі звесткамі і дакладнай інфармацыяй па экскурсійнай праграме. Там жа ёсць тэлефон, па якім усё дэталі можна абмеркаваць з кіраўніком экскурсійнай дзейнасці ВНУ. Такая форма пазабюджэтай працы актуальная ўжо некалькі гадоў і прыносіць свае “плюсы”. Суразмоўца падкрэсліла, што пытанні могуць узнікнуць толькі ў выхадныя дні, калі ўніверсітэт зачынены і праход на тэрыторыю колішняга калегіума ажыццяўляецца арганізаванымі групамі па папярэдняй дамоўце. У будні тут чакаюць усіх і гатовыя да супрацоўніцтва. “Мы правядзем турыстаў па ўнутраным дворыку, пакажам музычны гадзіннік з акадэмічным шэсцем, калодзеж XVIII стагоддзя, завядзём у тутэйшую арт-галерэю і нават пачастуем гарачым шакаладам, прыгатаваным па старажытнаму рэцэпту вучонага-вынаходцы Габрыеля Грубера”, — дадала спадарыня Палякова.

Як бачым, абедзве згаданыя “кропкі” прапануюць турыстам вялікую палітру магчымасцяў далучыцца да гісторыі сваёй краіны. А вось варыянты, як данесці тую інфармацыю да вандроўніка, прапрацаваны недастаткова. Будзем спадзявацца, што гэта — пытанне часу. А з кожным годам будзе менш людзей, якія так і не змаглі пабачыць каштоўнасці нашай нацыянальнай спадчыны.

фу-народніку спатрэбяцца веды пра аўтэнтчны неапрацаваны фальклор. Дзе ж можна атрымаць іх маладому спецыялісту? Ці мае сэнс сёння збіраць фальклор і вывучаць яго па першакрыніцах? Цяжка адказаць: з цягам часу сыходзяць носьбіты фальклору, але засталіся напрацоўкі ад экспедыцый мінулага. Гэта навукова-метадычная літаратура, рэпертуарныя зборнікі. Называюць імяны Ларысы Алексютовіч, Міколы Козенкі, Юліі Чурко. У якасці больш грунтоўнага дапаможніка можна назваць выданне той жа Юліі Чурко “Беларускі харэаграфічны фальклор”. Мо трэба падумаць аб яго перавыданні.

Беларускі танец у неапрацаваным выглядзе зберагаюць і шматлікія самадзейныя калектывы. Гэта, як правіла, танцавальныя ансамблі, асновай рэпертуару якіх з’яўляюцца гарадскія бытавыя танцы. Апошні прыйшоў у вёску з горада, асіміляваўся, набыў характэрныя нацыянальныя рысы. Але ў рэпертуары гэтых калектываў могуць сустракацца і традыцыйныя танцы, карагоды, кадрылі ды полькі, уласцівыя тутэйшай мясцовасці. Вядома, гэтым калектывам часта бракуе сцэнічнай завершанасці канцэртных нумароў, але галоўнай пляцоўкай для іх з’яўляюцца не столькі сцэна, колькі народныя святы і фальклорныя фестывалі. Апошнім часам з’яўляюцца гурткі

Ведаецца, смех — сур’ёзная і глыбокая справа. Як мне падаецца, калі людзі смяюцца, то вызваляюцца ад многіх заганаў, дадаюць сабе гады жыцця. Па меркаванні таго ж Мікалая Гоголя, смех — самая жорсткая, бязлітасная зброя. Бо менавіта гумаром можна як узняць чалавека, так і забіць. Таму ім і патрэбна абыходзіцца акуратна і тактычна.

Прышоўшы ў Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага, я працягваю займацца рознымі жанрамі. Напрыклад, дарагога каштуе граць генерала Чарноту ў спектаклі “Бег” паводле Булгакава. Ці ў спектаклі “Пані Каханку” стварыць вобраз Мацея Радзівіла. З першага погляду той падаецца блазнам, а ты паступова раскрываеш перад залай унутранае багацце князя, паказваеш, як ён замагваўся за незалежнасць радзімы!

Жыццё такое шматграннае, і творчыя людзі павінны як мага шырэй убіраць яго ў сябе, каб не зацыкліцца на нечым адным! Прынамсі, у свой час я скончыў Вышэйшыя сцэнарныя курсы ў

папрацаваць у архівах і фондах тутэйшых музеяў, у тым ліку Літаратурнага музея Максіма Багдановіча. Адрознае хацеў бы згадаць сваіх настаўнікаў. Гэта Грыгорый Сасна — выдатны даследчык гісторыі праваслаўнай царквы на Падляшшы, які назапасіў багата архіўнага матэрыялу, і беларускі архівафіл Віталь Скалабан — ён паказаў мне шляхі вывучэння тэмы бежанства. Апошні быў і маім выкладчыкам у Беларускай дзяржаўнай універсітэцкай культуры і мастацтваў, калі я там экстрэнна вучыўся па спецыяльнасці “музеязнаўства”. Менавіта Віталь Скалабан быў першапраходцам у гэтай тэме, меў багата матэрыялаў з расійскіх архіваў, якімі з прыязнасцю дзільліся. У снежні 1995 года мы разам з ім падрыхтавалі першую выставу, прысвечаную гэтай тэме, у Бельску Падляшскім.

Калі казаць пра бежанства пачатку XX стагоддзя, то, мяркую, гэта супольная гісторыя беларусаў. Бо калі з заходніх абласцей людзі стуроўваліся ў бежанства,

Код танца не разумеюць?

Георгій ЧОРНЫ, кіраўнік народнага ансамбля танца “Крупіца”, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь

Што ведаем мы сёння пра беларускі танец? У якім становішчы ён знаходзіцца? Ці страчвае фальклор паступова сваё аблічча, калі актуальні XXI стагоддзя патрабуюць асваення новай інфармацыі?

па вывучэнні народных, побытавых і сярэднявечных танцаў. Выступленні падобных калектываў можна пабачыць і ў сталіцы. За межамі Беларусі вядомы фестываль “Берагіня”, дзе аўтэнтнай танцавальнай культуры належыць цэнтральнае месца. З лакальных фестывалаў можна назваць “Скокі на Сёмуху” ў Чурывавічах Мінскага раёна.

“Беларускі танец” як прадмет існуе ў вучэбнай праграме на харэаграфічных спецыяльнасцях у каледжах мастацтваў і ва Універсітэце культуры і мастацтваў. Не хацелася б абагульняць, але часта на гэтым прадмеце вывучаюць менавіта беларускі сцэнічны танец з яго складанай лексікай, але зусім няма месца для вывучэння больш простых яго форм з іх асаблівым “генетычным кодам”. Студэнты могуць проста не адрозніваць многія элементы беларускага сцэнічнага танца ад элементаў танцаў іншых нацыянальнасцей, бо метадыка выкладання часта прадуглежвае

развіццё тэхнікі і манеры выканання ў акадэмічных формах. У аутара быў выпадак, калі група практыкантаў каледжа мастацтваў не змагла паўтарыць сходу рухі нескладаных танцаў “Грачаникі” і “Акуліна”, і “ўхапіць” іх манеру выканання. І, галоўнае, яны не разумелі, навошта ім тое?

Установы адукацыі рыхтуюць не толькі выканаўцаў для прафесійных калектываў, але і кіраўнікоў для самадзейнасці, выкладчыкаў ДШМ. Дарэчы, на аддзяленнях народнай творчасці, дзе таксама навучаюцца харэографы, карціна, падаецца, можа быць лепшай. На дзіва, на такіх спецыялізацыях, як “народны хор”, “рэжысура масавых святаў” беларускі аўтэнтчны танец можна яшчэ сустраць. Такія формы не толькі простыя для вывучэння нехарэографам, але і дапаўняюцца да народным святаў і з’яўляюцца аздабленай часткай сцэнарыяў. Пачатковая форма адукацыі — школы мастацтваў прадуглежваюць вывучэнне на

прадмеце “Народны танец”, хача некаторыя школы спрабуюць вывучаць беларускі танец асобна па эксперыментальным вучэбным плане ці прадмеце па выбары. Думаю, што такую практыку можна толькі заахвочваць.

Некалькі слоў пра музыкальнае суправаджэнне беларускага танца. У наш час галоўным сродкам захавання і агучвання музыкі з’яўляюцца фанаграмы. “Жывы” аркестр дазволіць сябе можа далёка не кожны. Фармат фэстывалаў па лініі CIOFF, як правіла, патрабуе “жывога” суправаджэння, камерцыйныя ж фестывалі дазваляюць фанаграму. Часта гатовы музычны твор з’яўляецца крыніцай для пастаноўкі танца. Але выбар фанаграм з беларускай танцавальнай музыкой, на вялікі жаль, малы. На гэтую акалічнасць скардзяцца харэографы. Можна назваць калектывы, якія выпусцілі не адзін дыск, дзе сустракаецца танцавальная музыка — тыя ж заслужаныя аматарскія калектывы Беларусі “Крупіцкія музыкі” і “Паазер’е”. Можна параіць харэографам кампазіцыі “Старога Ольсы”, але гэта больш у духу сярэднявечнай гарадской музыкі. Застаецца толькі спадзявацца, што цікавасць да беларускага танца не знікне не толькі ў харэографу, але і ў музыку.

Правілы правільнага дыхання

Аляксандр ВЕРГУНОЎ, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага

Амплуа за акцёрам замацоўваюць гледачы. Яны ствараюць яго ўнутры сябе.

Маскве і да гэтай пары працягваю займацца дакументалістыкай. Цяпер разам з мастацкім кіраўніком Горкаўскага тэатра Сяргеем Кавальчыкам, кінааператарам Уладзімірам Каспяровічам і кіраўніком фонду “Экасвет” Фёдарам Аўсейчыкам я раблю дакументальныя стужкі на тэмы, якія ўзялі нас за душу. Напрыклад, не можа не крагнуць гісторыя палескіх балот. Гэта феноменальная прыродная з’ява: адзінае на нашым кантыненте месца (і адно з двух на ўвесь зямны шар), дзе перакрываюцца ўсе міграцыйныя шляхі птушак свету, ствараючы ўнікальную эксістэму! Наша каманда гаворыць з экрана пра тое, што баліць нам і міма чаго большасць людзей пра-

бягае, не звяртаючы ўвагу... Адкрыю невялікую таямніцу: зараз мы прыступілі да цыклу фільмаў пра знакавых людзей Беларусі.

Паўтаруся, мазаць акцёра адной фарбай ніяк нельга. Я да гэтага часу не магу спакойна адносіцца да гісторыі, калі мне не дазволілі агучыць уласны дакументальны фільм пра ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. Чалавек далёкі ад мастацтва можа сказаць: “А мне падабаецца Вергуноў толькі такім, і хай ён не будзе іншым”. Аднак чыноўнік, звязаны з культурай і мастацтвам павінен разумець, што прафесія акцёра значна шырэйшая за амплуа, тут нельга спасылацца на свае асабістыя меркаванні. Мне

ж адмовілі, спаслаўшыся на тое, што Вергуноў — гумарыст, а тут сур’ёзны фільм. Хтосьці потым запытаў, ці змяніўся б вердыкт, каб не было вядома прозвішча таго, хто гаворыць за кадрам. “Гэта ж іншая справа!” — пачулі ў адказ... Дык вось, людзі, калі на клетцы з буйвалам пазначана “Леў”, не верце вачам сваім!

Днямі я адзначыў 60-годдзе. Аднак не гадаю, як там далей складзецца, не думаю пра будучыню. Я прывык жыць цяперашнім, баюся прапусціць кожную хвіліну новага дня. Як станецца надалей? Упэўнены, павінна скласціся добра. Бо калі будзе атрымавацца дрэнна — выправімі! А для гэтага, як казаў адзін мудры чалавек, трэба навучыцца правільна дыхаць: удыхаць шчасце і выдыхаць дабро.

Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА

Уцёкі і вяртанні праз сто гадоў

Дарафей ФІЁНІК, дырэктар Музея малой бацькаўшчыны ў Студзіводах (Бельск-Падляшскі, Польшча)

Сёння тэма бежанства шырока адлюстравана ў СМІ як у Польшчы, так і Беларусі. Звязана гэта з падзеямі, галоўным чынам, аб Блізкім Усходзе. Аднак не менш маштабнамі былі працэсы бежанства стогадовай даўніны, калі сотні тысяч чалавек муслі ратавацца ад лініі фронту Першай сусветнай вайны.

то ва ўсходніх ім давалі прытулак. Толькі ў Мінску ў 1916 годзе з 90 тысяч жыхароў кожны трэці быў бежанцам. Пацвярджэннем — дакументы і фотакопіі. Усяго ў кнізе змешчана больш за 300 здымкаў, многія з якіх — з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея. Акрамя музейных матэрыялаў увялі ў абарот шмат фотакопій з прыватных збораў.

Адметнасцю выдання стала добра распрацаваная і пададзена ў папулярнай форме тэма вяртання з бежанства, якое ака-

залася для многіх яшчэ большай драмай за ўцёкі. Бо выязджалі людзі, беручы з сабой каштоўныя рэчы, а назад вяртацца даводзілася без якой-кольвечы маёмасці і ўжо ў іншую краіну — Польшчу. Складаныя палітычныя і эканамічныя ўмовы прымусілі людзей больш актыўна гуртавацца, дапамагаць адзін аднаму, пачалі стварацца з’езды бежанцаў.

Важнай часткай кнігі сталі аўдыязапісы. Для выдання было апрацавана чатыры гадзіны ўспамінаў бежанцаў, запісаных у

пачатку 1990-х. На кампакт-дыску яны пераплецены народнымі бежанскімі песнямі, запісанымі яшчэ раней — у сярэдзіне мінулага стагоддзя. Гэты матэрыял, думаецца, будзе цікавы і для мовазнаўцаў, якія займаюцца дыялектнымі гаворкамі, а таксама даследуюць моўныя ўплывы. Увесь аўдыярхіў на некалькі дзясяткаў гадзін захоўваецца ў Музеі малой бацькаўшчыны ў Студзіводах і даступны для навукоўцаў.

Хочацца адзначыць, што паства прэзентацыі кнігі на Падляшшы і ў Мінску людзі звяртаюцца і прапануюць свае матэрыялы для ўвядзення іх у навуковы і культурны зварот. Было б цудоўна, каб на Беларусі гэта тэма таксама працягвала актыўна абмяркоўвацца і захоўвацца, бо асэнсаванне трагедыі мінуўшчыны дазваляе не паўтараць іх у сучаснасці.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Дзяжурны па нумары

Курс на смартфоны!

Часам мы забываемся, што культура — гэта найперш людзі, якія яе ствараюць. А потым ужо творы мастацтва, музеі, архівы, архітэктурныя помнікі. На жаль, у беларускай інфармацыйнай прасторы не заўсёды знаходзіцца адэкватнае месца для тых, хто ўзняў нашу культуру і мастацтва на годны ўзровень. Больш дакладна, месца тое знаходзіцца, але на фоне біяграфій, альбомаў, серый пра дзеячаў замежнага мастацтва землякі, на жаль, у вітрынах кіёскаў і крамаў часцяком губляюцца.

Антон СІДАРЭНКА

Запоўніць некаторыя прабелы ў ведах пакліканы выдавецкі праект “100 выдатных дзеячаў”. Так называецца серыя брашур, якія выходзяць у Мінску са снежня 2012-га. Тоненькія кніжачкі (кожная па 64 старонкі) у кішэнным фармаце прысвечаны вядомым асобам беларускай культуры XIX — XX стагоддзяў. Пакуль з сотні брашур выпушчана роўна палова. Сярод пяцідзесяці герояў — Ігнат Буйніцкі, Уладзімір Дубоўка, Адам Кіркор, Мітрафан Доўнар-Запольскі, Браніслаў Эгімак-Шыпіла, браты Тышкевічы...

Менавіта жаданнем распавесці папулярнай мовай шырокаму чытачу пра лёсы творцаў беларускай культуры і натхніліся аўтары серыі, гісторыкі і літаратуразнаўцы, пісьменнікі і кінарэжысёры. Многія з іх былі знаёмыя са сваімі героямі. Як, напрыклад, кінапастаноўшчык, сталы аўтар “К” Уладзімір Арлоў, які, у тым ліку, падрыхтаваў выпускі, прысвечаныя Уладзіміру Мулявіну, Генадзю Цітовічу, Уладзіміру Караткевічу, Валерыю Рубінчыку, Уладзіміру Корш-Сабліну. Усяго ж у стварэнні першай паловы праекта паўдзельнічалі 22 аўтары. Але ці чытае іх творы грамада?

Выдавец і ініцыятар серыі Анатоль Тарас на прэзентацыі першай часткі праекта глядзеў у будучыню з аптымізмам. Ён паведаміў, што брашур серыі актыўна замаўляюць бібліятэкі, а вось у кіёсках яны разыходзяцца не так добра, як хацелася б. Здавалася б, кніжніцы — ужо добра. Але пры разавым тыражы аднаго выпуску ў 500 асобнікаў...

У прынцыпе, падобныя праекты глядзяцца вельмі добра і дапаўняюць энцыклапедыі і біяграфіі, да якіх шырокі чытач дабраецца ўсё радзей. Урэшце, выдавецкія тэхналогіі не стаяць на месцы, як і прагрэс у прынцыпе: да смартфона і планшэта беларусы цяпер звяртаюцца часцей, чым да друкаванай прадукцыі. І выкарыстанне найноўшых дасягненняў у справе папулярнасці выбітных беларусаў (не толькі датычных мастацтва і культуры) проста-такі настала. І справа не павінна абмяжоўвацца звыклым ужо размяшчэннем інфармацыі ў “Вікіпедыі” і на сайтах выданняў, скажам, нашай газеты. Карыстацца ж магчымасцямі розных сацыяльных сетак, мэкэнджараў, гэтак званых ботаў — нават не сённяшняя патрабаванні да тых, хто хоча, каб іх пачулі.

Як удалы прыклад прывяду, мабыць, самы арыгінальны праект сённяшняга беларускага тэлебачання “Зваротны адлік” (робіць яго “Майстэрня Уладзіміра Бокуна”). Акрамя эфіраў на канале “АНТ”, выпускі гэтай гістарычнай пазнавальнай перадачы размяшчаюцца на канале ў “YouTube” і маюць там удзячную аўдыторыю з розных краін свету. А вось і нядаўняя навіна. Аўтар і вядучы праграмы Юрый Жыгамонт адрадыў свае знакамітыя “Падарожжы дылетанта” ў онлайн-версіі. Цяпер у гэтай унікальнай для нашага тэлебачання перадачы з’явіцца другое жыццё ў выглядзе своеасаблівай інтэрнэт-энцыклапедыі беларускіх гарадоў і мястэчак.

Карацей, папулярызатарам айчынай гісторыі і культуры варта больш актыўна асвойваць інтэрнэт-прасторы. Прычым адрознае ўсё яе формах, каб мець максімальны ахоп аўдыторыі. Не толькі, зразумела, беларускай. Праўда, прыватных інвестыцый на стварэнне маштабных інфармацыйных праектаў з шырокім ахопам аўдыторыі можа і не хапіць. Але такія праекты існуюць у інтарсах усяго грамадства, ці не так?

А.А.: — Для нас са “Спадчынай Беларусі” было важна стварыць комплексны, сістэмны падыход па прадстаўленні гісторыі і культуры Беларусі на аснове навукова-даследчай працы. Стараліся падысці абгрунтавана да выбару архітэктурнай спадчыны і прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва нашай краіны, каб максімальна адлюстраваць не толькі самабытнасць і ўнікальнасць Беларусі, але і паказаць яе значнасць у сусветным развіцці. Кожнае новае выданне і з’яўляецца пэўным этапам, бо ў кожным абагульненні і ўключаем удакладненую і дапоўненую інфармацыю, якую змаглі падрыхтаваць за гэты час. Наш мастацкі праект “Спадчына Беларусі” — жывы, ён не стаіць на месцы і патрабуе сталай працы.

А.Л.: — Яшчэ калі задумвалі праект, дык усведамлялі: данесці інфармацыю пра нацыянальную спадчыну шырокай грамадскасці можна з дапамогай фатаграфіі і відэа. Таму фатаграфія стала асновай нашых альбомаў, а відэа легла ў аснову 100-серыйнага цыкла “Наша спадчына”. Пасля напісалі у прэсе: “Аляксандр Аляксееў і Алег Лукашэвіч першымі з фотамастакоў у гісторыі незалежнай Беларусі, пачалі разбураць стэрэатып “вясковай” краіны”. А мы мэтанакіравана вырашылі паказаць архітэктурнае багацце і разнастайнасць усіх рэгіёнаў Беларусі. А потым і праз шыкоўныя прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якія знаходзяцца ў музейных і царкоўных фондах. Так тэма прадметаў з каштоўных металаў стала асновай другога альбома “Спадчына Беларусі. Скарбы”.

Шчыльна супрацоўнічаем з навукоўцамі, музейнымі работнікамі не толькі ў Беларусі. Да прыкладу, у другім альбоме ёсць прадметы, якія нам дапамагалі атрыбуаваць па клеймах замежных спецыялістаў. А ў 2009-м мы вырашылі паказаць найлепшае з архітэктуры і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў адным альбоме — і выйшла наступнае выданне “Скарбы Беларусі”. А ўжо сёлета публіцы прадставілі цалкам абноўленую “Спадчыну Беларусі”.

— Чаму было важным у 2014 — 2015 гадах дапоўніць “Спадчыну...” здымкамі?

А.Л.: — Праект мае запатрабаванасць, таму што ён развіваецца, дапаўняецца і абнаўляецца. Тое, што было 10 гадоў таму, можа сёння ўжо не адпавядаць рэчаіснасці. Да прыкладу, палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы цалкам адноўлены. Як ён выглядаў у 2004 годзе, можна убачыць на 100-тысячнай беларускай купюры, і менавіта наш фотаздымак стаў яе прывобразам. А мэта новага альбома — паказаць, як выглядаюць помнікі сёння.

А.А.: — Важная асабліваць новага выдання —

“Спадчына Беларусі” — той фаліант, які стаўся знакавым на пачатку 2000-х, змяніўшы ўспрыяцце пра нашу краіну як замежнікаў, так і суйчыннікаў. Прэмія “За духоўнае адраджэнне”, шматлікія перавыданні (сумарны наклад — больш за 45 тысяч асобнікаў), развіццё праекта, які ўключае ў сябе і цыкл тэлеперадач, кнігу “Скарбы Беларусі”... Аўтары праекта, журналісты Алег ЛУКАШЭВІЧ і Аляксандр АЛЯКСЕЕЎ патрапілі ў чаканні беларускага грамадства як у дачыненні да гісторыі, так і адносна сучаснасці. Але наша размова з Алегам і Аляксандрам закранула і тое, што перашкаджае сёння развіццю турызма ў нашай краіне, што неабходна, каб захаванне і папулярнасць архітэктурнай і гістарычнай спадчыны Беларусі адбывалася на новым узроўні. Балазе адбылася яна напярэдадні Міжнароднага Дня помнікаў і памятных мясцін — 18 красавіка.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Аляксандр Аляксееў і Аляксандр Лукашэвіч. / Фота Аляксея Сяміпольскага

“Запатрабаваны адноўленыя помнікі”

Стваральнікі “Спадчыны Беларусі” — пра нашу спадчыну

выкарыстанне ў ім трох моў, каб як мага больш публіцы прыцягнуць і азнаёміць з гісторыяй і культурай Беларусі. Мы стараліся падчас правядзення здымак і падбору матэрыялу зрабіць упор на тым, што змога зацікавіць нават спрактыкаванага замежнага гледача. Да прыкладу, у новай кнізе-альбоме больш падрабязна паказаны ўнікальны фрэскавы роспіс XII стагоддзя Спаса-Праабражэнскай царквы Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку. У сувязі з тым, што рэстаўрацыйныя рыштванні ў храме прыбралі, многі здымкі паўтарыць практычна немагчыма. Раздзелы па кожнай вобласці дапоўнены найбольш цікавымі архітэктурнымі збудаваннямі. У альбоме з’явіўся палац графа Пацёмкіна ў Крычаве, паказаны больш падрабязна залы палаца Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі, распаведзена аб палацавым ансамблі старадаўняга беларускага роду Сапегаў у Ружанах, сваё месца заняў Траецкі касцёл у мястэчку Воўчын, дзе пахавалі астанкі апошняга караля Рэчы Паспалітай Станіслава Аўгуста Панятоўскага. Вядома, з’явілася больш імёнаў гістарычных асобаў і інфармацыі пра іх уклад у развіццё беларускіх земляў.

— Ці адчуваеце вы, што інтарэс да беларускай культуры з боку ўладаў, грамадства,

замежнай супольнасці ўзмацніўся за 13 гадоў існавання праекту?

А.Л.: — Калі мы пачыналі ў 2004 годзе, вядома ж, не маглі спрагназаваць, што літаральна за дзесяцігоддзе Беларусь зробіць вялізны крок наперад у плане аднаўлення архітэктурнай спадчыны. Завяршыліся найбуйнейшыя рэстаўрацыі Нясвіжа, Міра. Ды што казаць: дзесяць гадоў таму мы не меркавалі, што будуць адраджаны сядзіба ў Скоках, палацы ў Пінску, Залессі, што адноўяць столькі храмаў... І вядома, гэты велізарны матэрыял трэба было паказаць, адлюстраваць архітэктурную спадчыну краіны так, як яна выглядае сёння, а не 10 ці 15 гадоў таму.

Чаму мы прынялі рашэнне паказваць не руіны, а тое, што добра захавалася? Справа ў тым, што кніга першапачаткова была адрасавана самім беларусам, каб узняць іх самасвядомасць, каб яны адчулі гонар за сваю краіну. У нас, на жаль, няма такіх руін, як рымскі Калізей, а ганарыцца руінамі млына або адной са шматлікіх сядзібаў... Карацей, нам было важна знайсці і падкрэсліць тое,

што захавалася. І гэта ўдалося.

А.А.: — Праца над праектам пацвердзіла рост цікавасці да ўласнай гісторыі і культуры саміх беларусаў. Радуе, што на дзяржаўным узроўні прынята шэраг праграм, у тым ліку — “Замкі Беларусі”. Аднак, па ранейшаму “белай плямай” застаецца недахоп інфармацыі пра Беларусь за мяжой. Праводзячы міжнародныя выставы і прэзентацыі ў іншых дзяржавах, кожны раз пераконваліся: неабходна як мага больш даваць інфармацыі пра нашу краіну. На жаль, замежным гледачам шмат у чым кіруюць старыя стэрэатыпы, яны практычна нічога не ведаюць пра сучасную Беларусь. Мы вельмі часта сустракаем хвалю здзіўлення дапытлівых замежнікаў пасля прагляду нашых альбомаў або наведвання выстаў. Яны не могуць паверыць, што наша Беларусь насамрэч мае такую багатую гісторыю і культуру, што тут развіваліся ўсе віды мастацтваў, надавалася вялікая ўвага

навуцы і адукацыі, былі свае мецэнаты. Тыя ж нашы кнігі-альбомы сталі візітулкамі нашай краіны і разумным было б не губляць гэтыя напрацоўкі, як мага больш распаўсюджаць іх за мяжой у якасці прэзентацыйнай прадукцыі.

— Вашы выданні дэманструюць перліны нашай спадчыны праз асабістыя погляды, якія ўбіраюць у сябе досвед назірання, параўнання, візуальнай падачы. Але будзем шчырымі, не ўсе аб’екты спадчыны знаходзяцца ў выдатным, нават добрым, стане. Што застаецца па-за “прыгожай карцінкай”? Што адбываецца, калі вы прыезджаеце на “аб’ект”?

А.А.: — Пастаянна працуючы з мастацкай фотаздымкай архітэктурнай спадчыны, асабліва востра бачыш праблему добраўпарадкавання тэрыторыі вакол яе. На жаль, вакол многіх помнікаў архітэктуры засталася непрывабная савецкая спадчына ў выглядзе вытворчых або

сельскагаспадарчых пабудов, якія парушаюць архітэктурную або паркавую прастору помніка.

А.Л.: — Важна таксама адзначыць, што на прыкладзе адноўленых замкавых комплексаў у Міры і Нясвіжы мы сёння пераконваемся, наколькі запатрабаваныя менавіта адноўленыя і належным чынам добраўпарадкаваныя помнікі гісторыі з пункту гледжання турызму. Гэта адзін аспект. А з іншага боку, вырастае новае пакаленне людзей, якое бачыць помнікі нашага слаўнага мінулага і разумее, што Беларусь з’явілася не пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, не пасля Другой сусветнай вайны, што мы маем багатую тысячагадовую гісторыю.

— Якія помнікі, аб’екты архітэктурнай спадчыны, на ваш погляд, трэба абавязкова захаваць ці ўключыць у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў? (Летась калі 100 аб’ектаў з пераліку выключылі з розных прычын.)

А.А.: — На жаль, з-за шматлікіх войнаў, ліхалеццяў і спусташэнняў Беларусь многае страціла. І не разумела, калі помнікі, якія дайшлі да нашых дзён, руйнуюцца. Да прыкладу, цяжка назіраць, як руйнуецца сядзібна-палацавы комплекс Умястоўскіх у Жамыслаўлі, а ён жа створаны па прыкладзе каралеўскага палацава-паркавага ансамбля ў варшаўскіх Лазенках! Вельмі балюча бачыць як сыходзіць у забыццё палац Валовічаў у Свяцку пад Гродна, а ў ім яшчэ захаваліся рэшткі арыгінальнага інтэр’ера...

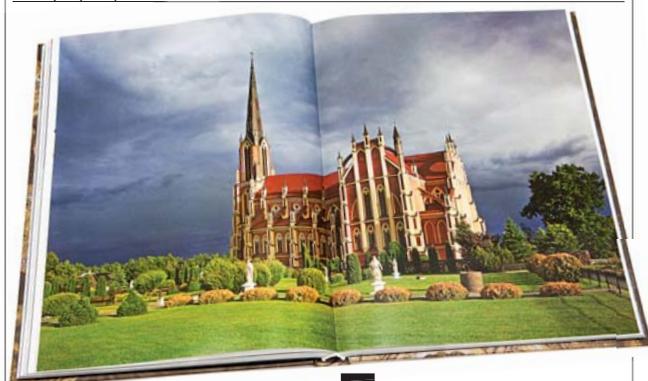
А.Л.: — На наш погляд, трэба абавязкова захаваць тое, што ўжо ўключана ў спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. І вельмі важна не скарачаць фінансаванне на рэстаўрацыю, адраджэнне помнікаў архітэктуры. Варта павялічваць магчымасці па набыцці прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, у тым ліку за кошт дзяржаўна-прыватнага партнёрства. Ну і, вядома, ствараць самыя прывабныя умовы для мецэнатаў, якія падцвердзілі свае намеры ўжо рэалізаванымі праектамі ў галіне культуры.

— Што з’яўляецца, на вашу думку, галоўнай праблемай у захаванні і папулярнасці нашай культуры?

А.А.: — Я сказаў бы, што культура — і ёсць усё наша жыццё. Калісьці мы падарылі нашы альбомы ў Брытанскі музей, і ў нас адбылася размова з яго галоўным захавальнікам. Ён задаў пытанне: што ж пакінулі нам папярэднія пакаленні чалавецтва? Я задумаўся і пачаў пералічваць розныя прадметы, помнікі... А ён кажа: “Але ж усё гэта — аб’екты культуры!” І ён меў рацыю.

Заканчэнне на старонцы 14.

Дарэчы

Тыя, што бліжэй да сэрца...

Мы папрасілі герояў інтэрв’ю, аўтараў праекта “Спадчына Беларусі”, вылучыць некалькі помнікаў, якія найбольш уразілі іх пры падрыхтоўцы чарговага выдання кнігі-альбома. “Тыя, што бліжэй да сэрца...” — так сфармулявалі сваё пытанне мы. Такім чынам, выбар Алега і Аляксандра — касцёлы ў Гярвяхах і ў Новай Мышы, а таксама палац Сапегаў у Ружанах.

Працягнем гаворку пра пасяджэнне Рэспубліканскага савета дырэктараў абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці, якое адбылося 30 — 31 сакавіка на Міншчыне, у тым ліку — у Старадарожскім раёне. У папярэднім артыкуле тыдзень таму гаворка вялася пра культуру Любаншчыны. Што паядноўвае культуру двух раёнаў? Не толькі суседства, але — магутныя кадры да доўгатэрміновыя адмысловыя акцыі. У чым розніца? Хіба ў тым, што Васіль Каткавец працуе ў культуры дзясяткі гадоў, а Святлана Каролька і дзясяткаў яшчэ не размяняла. Але маладосць — “недахоп” часова. Тым больш, галоўны памагаты ў начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Старадарожскага райвыканкама — намеснік кіраўніка рэгіёна Дзмітрый Давыдаў, які таксама мае «культурную» адукацыю. Так што тандэм гэты — пасяховы ў дасягненні пастаўленых мэтаў.

Яўген ПАГІН

быць у Старых Дарогах і праігнараваць музей — недаравальна...

А ёсць яшчэ ў Цэнтры культуры месца для ДШМ, ЗАГСа, кінавідэапрадпрыемства і выставачнай залы. І тут заўжды ёсць што выстаўляць. Адзін з “пастаўшчыкоў” твораў —

Раённы цэнтр рамёстваў.

“К” пісала пра яго неаднаразова. Варта паўтарыцца. Балазе час ідзе, кірункі дзейнасці рамеснікаў удасканальваюцца. Нельга двойчы ўвайсці ў адну і тую ж рэчку. Нельга канстатаваць, што адно і тое ж старадарожскае рамяство застыла на вечнае імгненне. І по-

СЦКід вёскі Старыя Дарогі.

Апрача горада Старыя Дарогі ёсць у раёне і аднайменная вёска, больш дакладна — аграгарадок. Мы тут з Канстанцінам Антановічам ужо бывалі, пазнаёміліся з даведчанай ткачыхай Аляксандрай Праташчык (пры клубнай установе дзейнічае ткацкая майстэрня), даведаліся, што ёсць у яе маладзенькая вучаніца Наста.

Але ўсё ж не гэта аказалася галоўным. Калі кіраўнік клубнай установы Валянціна Спадар прэзентавала нам сумесную дзею вакальнага ансамбля “Каларыт”, аматарскіх аб’яднанняў “Гарэзы” і “Сёмушкі”

Хтосьці заўважыў: ён нібыта нарадзіўся ў вышыванцы і, напэўна, ніколі не будзе саромецца ды цурацца беларускага. Вось гэта і акрыліла бязмежна! Згадалася выснова Васіля Каткаўца з Любані: “Мы рыхтуем правінцыйную эліту, якая задасць дыхту сталічнай”. Цалкам згодны! Праўда — у вёсцы. У далейшых пошуках яе мы наведалі і

СЦКід вёскі Горкі.

Нас запэўнілі, што самая лепшая бульба ў Беларусі родзіць толькі тут (каларадскі жук яе баіцца) і паказалі тэатралізаваную дзею, прысвечаную другому беларуска-

А Дзіма ў вышыванцы нарадзіўся...

Так, ідэі і праекты на Старадарожчыне, так бы мовіць, — трайнай ачысткі. То бок — якасныя і карысныя для “спажывання”. Але будзем танцаваць ад печкі, а дакладней — ад галоўнай установы культуры. А гэта —

Раённы цэнтр культуры і адпачынку.

6365 квадратных метраў на трох паверхах, залы на 418 і 120 месцаў, памешканні для гурткоў, студыя гуказапісу — не жартачкі. Кожны квадратны метр павінен працаваць, і ён працуе. Шыкоўная більярдная зала, да прыкладу, ад кожнага з платных гульнявых навіючых сталоў (а іх — з дзясяткаў) дае гарантываны грашовы прыбытак. Між іншым, якасная “більярдная” паслуга пры раённых і сельскіх клубных установах — справа не надта распаўсюджаная. Так што Старадарожчына тут — на вышыні. І не толькі тут.

Мы паслухалі гучанне мясцовых самадзейных калектываў і ўразіліся тым, як шмат на Старадарожчыне маладых і таленавітых мужчын-вакалістаў. Дырэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Раіса Вайцяхоўская аўтарытэтна зазначыла, што з такім кантынгентам трэба ўмець працаваць. На Старадарожчыне ўмеюць. Вельмі здзівіла і тое, што на адным з паверхаў ЦК мы знайшлі...

Гісторыка-этнаграфічны музей.

Я, прынамсі, сваю мару здзейсніў: хацеў пабачыць новы жанравы музей. У Старых Дарогах ды без гісторыі дарог? Гэтай тэматыцы (ды яшчэ з дадаткам пра гісторыю паштовай службы) і прысвечана музейная экспазіцыя. Другая называецца “Матэрыяльная і духоўная

Беларусы Дзіма і Аня з вёскі Старыя Дарогі.

Музейны паштмайстар Іван Іванавіч.

“Бульбяная” акцыя ў вёсцы Горкі.

Старыя Дарогі, што вядуць у будучыню

культура беларуса-сакуна пачатку мінулага стагоддзя” (замест зваротнай дзеяслоўнай часціцы -ся, тутэйшыя жыхары ўжывалі колісь часціцу -са — адсюль і назва: “сакуны”). Пад рэалізацыю двух названых праектаў мясцовыя музейшчыкі атрымалі гранты, пра якія “К” пісала ўжо.

Ёсць у музеі свой штатны паштмайстар — Іван Іванавіч, ёсць паштовая брычка і процьма іншага — не менш цікавага. Да прыкладу, дарога ў будучыню фарматам у 3D. Для мяне самае галоўнае, што ў іншым музеі такога не пабачыш. Не сустрэнеш, дарэчы, і самагонны апарат. А ў Старадарожскім музеі ён ёсць — як неад’емны складнік нематэрыяльнай культуры сакуна. Таму

руч з ткачыхай Марыяй Волкавай 1936 года нараджэння існуе і радуе творчай фантазіяй дырэктар РЦР Вольга Давыдкіна, што нарадзілася ў 1982-м, асвоіла ткацтва па старажытных тэхналогіях, але прыўнесла сваё, сучаснае, бачанне традыцыйнага мастацтва.

Дырэктар Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Мікалай Шамшэня, аглядаючы ўзоры мясцовых народных промыслаў і назіраючы за майстар-класамі па ткацтве і пляценні пояса, разважыў услых: “Прыдбаў два японскія ганчарныя кругі. А дзе ганчара ўзяць? Нібыта паабяцалі выпускніка Універсітэта культуры”. Словам, кожны з нас думаў пра сваё, пакуль не патрапіў у

(выхаванцы дзіцячага садка і школы), яны паказалі, так бы мовіць, папурі з абрадавых дзей — ад Калядаў да Пакравоў.

І справа не толькі ў тым, што, па словах Вольгі Спадар, самадзейныя артысты могуць прадэманстраваць кожны абрад ад “А” да “Я”, а яшчэ і ў тым, што ў першых шэрагах выступоўцаў кожны з нас імгненна заўважыў і гэтак жа імгненна ўпадабаў самых маленькіх артыстаў у нацыянальных касцюмах, якія вялі рэй, засяроджана і адказна. Хлопчык ў зграбных штоніках і вышыванцы, падперазанай тканым паяском выглядаў, як мужычок, што цудоўна ведае сабе цану. Раіса Вайцяхоўская не ўтрымалася і спыталася ў яго: “А завуць цябе як, хлопча?” Адказала партнёрша хлопчыка: “Гэта Дзіма, а мяне завуць Аня!”

му хлеба. Зухавата, ёміста, цікава. У ігру дарослых арганічна ўключаны дзеці.

Напэўна, самае галоўнае з убачанага — тое, што пераемнасць нацыянальных традыцый у раёне стала справай першачарговай. Дзеці вяжуць, ткуць, вырабляюць паясы, доўжаць спакоўвечную традыцыю і разумеюць ужо, якая вялікая адказнасць ускладзеная на іх.

На пасяджэнні Савета намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік потым скажа, што абласную метадычную службу не скарачаць трэба. Больш актуальнае пытанне — удасканаленне яе ролі ў справе захавання і рэтрансляцыі беларускай традыцыі. А я думаю, кім будзе Дзіма, калі вырасце. Урэшце, вырашыў, якая розніца! Галоўнае, што беларусам застаецца.

K

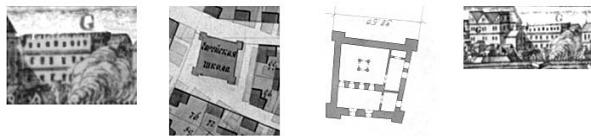
Адбылася прэзентацыя публічнай базы даных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якая дасяжная ў Сеціве. Акрамя ўласна каталогу, публікуюцца артыкулы на тэматыку архітэктурнай спадчыны.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Ад папулярных рэсурсаў кшталту Globus.tut.by прэзентаваная база даных адрозніваецца наўнасяцю поля для маніторынгу актуальнага стану помнікаў і прафесійнай мадэрацыі. У камандзе праекту — архітэктары Ірына Лаўроўская і Тамара Матэль, культуролог Таццяна Мармыш, урбаніст Валерый Фамінскі, краязнаўца Уладзімір Садоўскі. Галоўнае, бадай, што гэта прафесійная база даных будзе дасяжная самым шырокім колам. Каманда праекта запрашае да супрацы — на сайт можна запампоўваць уласныя матэрыялы як аматарам-вандроўнікам, так і прафесійным архітэктарам. Такім чынам спадзяюцца выратаваць ад забыцця праектна-каштарысную дакументацыю роз-

База — у 3D і па кропках

Агульныя звесткі	
Назва базы:	Горадабудуўнічы ансамбль і збудавання
Катэгорыя:	Берасцейская вобласць. Сінагогі
Назва аб’екта:	сінагога(старэйшая)
Код аб’екта [U]:	B1sc[1]
Час пабудовы:	1568

ных гадоў, нават калі праекты рэстаўрацыі не былі рэалізаваныя.

У галіне аховы спадчыны прапанаваная на рэсурсе тэхналогія QGIS дазваляе візуалізаваць базу дадзеных, накладаць адна на адну гістарычныя і сучасныя карты, арэалы распаўсюджвання архітэктурных стыляў, помнікаў пэўнага тыпу. Ірына Лаўроўская апавядае, што, накладшы з выкарыстаннем названай тэхналогіі на карту Брэста ўсе сінагогі, што там былі, атрымала абрысы мясцовага гэта ў гады

Вялікай Айчынай вайны. Падавалася б, гэта вельмі проста, але не адразу здагадаешся, што межы гэта калісьці акурат па сінагогах і былі вызначаныя нямецкімі акупантамі. (Ды і па-за сферай аховы спадчыны прастора для выкарыстання тэхналогіі QGIS вельмі шырокая. Скажам, складанне карты злачынстваў, здзейшаных за апошні час на пэўнай тэрыторыі).

Наступным крокам пастя запэўнення базы праектная каманда плануе пошук сродкаў на 3D-сканар, які

каштуе каля 40 тысяч долараў. Ён дазваляе з дапамогай накіраванага лазернага пучка стварыць “воблака кропак”, у якім будзе захоўвацца інфармацыя пра помнік архітэктурны — не толькі яго выгляд, але і структуру матэрыялу, з якога той узвезданы. Як прыклад выкарыстання 3D-сканара Ірына Лаўроўская прывяла сваю працу з кляштарам бернардынаў у Брэсце. Даследчыца мела гіпотэзу, што ў будынку выкарастаны пабудовы некалькіх перыядаў. Пасля 3D-сканавання фрагментаў сап-

раўды выявілася: матэрыял розны. У выпадку з руінамі згаданы працэс дазваляе здзяйсняць якасны маніторынг, адсочваць страты. За паўгадзіны можна адсканаваць цэлы будынак. Але чым больш часу вядзецца фіксацыя, тым паўнейшая збярэцца інфармацыя.

Далучыўшыся да абмеркавання, задачы аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч звярнула ўвагу ўдзельніцаў прэзентацыі на праблему захаванасці даных на серверах. Часта ва ўладальніках няма рэсурсаў, каб зрабіць рэзервовую копію (а іх лепш мець, прынамсі, дзве). Да таго ж у Беларусі не інтэграваныя базы даных па архітэктурных, археалагічных, музейных, архіўных, нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, а таксама па прадметах, вывезеных за мяжу.

Для працягу абмеркавання было вырашана неўзабаве сабраць за “круглым сталом” зацікаўленых прадстаўнікоў грамадскасці, органаў улады, журналістаў.

K

Так выглядаюць старонкі з базы даных.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)
Вось і пачынаеш хвалявацца: а калі ж чалавеку задумацца? Толькі ціхая музыка дазваляе чалавеку засяродзіцца, зірнуць не ў люстэрка на свой “парадны партрэт”, а ўглыбаце. І зразумець, хто ты і што табе трэба, дзеля чаго ты ўвогуле жывеш. Чалавек павінен увесць час удасканалвацца. А гэта магчыма толькі тады, калі ты кіруешся не адно эмоцыямі, але і розумам, роздумам, аналізаваннем сваіх памысленняў і ўчынкаў. Так што ў наступныя 85 гадоў існавання аркестра будзе тое, што і было: пошук, знаходкі, няўдачы, зноў поспех... А галоўнае — аркестр будзе жыць жыццём нашай краіны.

— **У даваенны час, калі складаліся калектывы, беларускія народныя песні былі, што называецца, ва ўсіх на слыху і на вуснах. Сёння ж мы іх амаль не ведаем — за выключэннем, бадай, хіба самых папулярных, дый тыя ўжо не спяваем. Ці можа ваш аркестр, іншыя калектывы вярнуць тыя песні ў нашае жыццё, у нас побыт? Бо пакуль — яны гукаць з вайлікай сцэны, у той жа філармоніі, але не ў кожнай кухні.**

— Тое вясковае асяроддзе, што напалняла раней не толькі вёску, але і горад, сёння губляецца, страчваецца. Сыходзяць пакаленні, якія прыехалі калісьці ў горад аднаўляць прамысловасць. Дый сама вёска сёння зусім іншая! Сыходзяць у нябыт вясельныя традыцыі, праз якія тыя песні жылі і развіваліся, пашыраючы і кола сваіх выканаўцаў. Цяперашнія вяселлі ды іншыя святы — гэта найперш карпаратывы, куды запрашаюцца прафесіяналы і з зусім іншым рэпертуарам. Можа, гэта тэндэнцыйны час? Але ўзніклі яны не сёння, а значна раней, калі ўся музычная адукацыя, не кажучы пра выканальніцкую практыку, будавалася на заходзеўрапейскім, расійскім узорах, а не на беларускіх. І ўзраці некалькі пакаленняў, выхаваных у адлучэнні ад роднага, спрадвечнага. Таму сёння мы толькі на пачатку шляху да каранёў. (У гады майго рэктарства ў Акадэміі музыкі там была адкрыта кафедра беларускай музыкі. Сёлета ёй спадняўца 25 гадоў, і тое, што за гэты час было зроблена яе спецыялістамі, цяжка пераацаніць.)

Сярод цяперашняй творчай моладзі шмат тых, хто добра ведае беларускую мову, шчыра цягнуцца да вывучэння

Апошнія чатыры дзесяцігоддзі паняцце “Віцебская школа акаварэлі” асацыіруецца перш за ўсё з імем Фелікса Гумена, выдатнага майстра, дакладна арыентаванага на арыгінальную вобразна-пластычную сістэму, якая з часам знайшла ў творах яго шматлікіх вучняў ды паслявойніцкай бліскучую моц і аўтарытэт сучаснага класічнага канону.

Барыс КРЭПАК

Фелікс Гумен, які сваё 75-годдзе з дня нараджэння і 50-годдзе творчай дзейнасці нядарна азначыў буйной выставай пад назвай “Берагі” у Віцебскім мастацкім музеі, — з’ява ўнікальная. У трох залах размясціліся і

Міхаіл Казінец. / фота Аліны Сурманя

мацыйных тэхналогій слухач арыентаваны на ўсё, што робіцца ў свеце. І гэта нармальна, бо гэтак адбываецца так званы “дыялог культур”, калі асабліваці адной з іх уздзейнічаюць на другую і кожная можа ўзабагаціцца чымсьці “ад суседзяў”. Тым больш, што для беларусаў такі працэс ішоў практычна пастаянна, цягам усіх стагоддзяў, калі штосьці “новае чужое” асімілявалася з “традыцыйным сваім”. З іншага ж боку, трэба проста не забывацца на “сваё роднае”, не абмінаць яго, не абвяргаць.

У нашых канцэртах часта гучыць і джаз, і папулярная класіка. Салісты маюць магчымасць прадманстраваць віртуознасць, паказаць, што яны не горшыя за светвых “зорак”. Але побач гучыць і народная песня, і беларускія творы, якія толькі выйграюць на сусветным фоне. І калі гэтыя нашы творы былі б паказаны ў

Калі пра смак нашага хлеба задумацца?

Казінец з Дудкаў пра вяселлі ў XXII стагоддзі, многа ветру ў вачах, “дрыгву” руху па накатанай і пра навуку дзедавых “галэндзяў”

нашай мінуўшчыны, нацыянальнай асновы. Але на ўсё патрэбен час. Тыя фальклорныя ўзоры, што назапашаны ў час экспедыцый і знаходзяцца ў Нацыянальнай акадэміі навук, Акадэміі музыкі, Універсітэце культуры і мастацтваў, абавязкова знойдуць сваіх карыстальнікаў. Дый само выканальніцтва на народных інструментах, прымчым не толькі ў акадэмічных, але і ўласна ў народных традыцыях, сёння пастаўлена на вельмі высокую планку — у тым жа БДУКІМ.

Але, паўтаруся, мы знаходзім я ў самым пачатку. І трэба спадзявацца, што калісьці (можа, нават у XXII стагоддзі)

на вяселлях зноў зайграюць цымбалы, гармонік ды бубен. — **Дойгі час мы знаходзіліся ў такім інфармацыйным полі, калі ў нашай сядомасці дамінавала руская музыка. Сёння мы ўсё больш пачуваем сябе ў цэнтры Еўропы. Ці не здарыцца так, што ў нас і цяпер будзе 15 хвілін на Беларусь, а ўсё астатняе — на свет? Нават у рэпертуары аркестра ўсё больш апрацоваць заходнеўрапейскай музыкі, джазу...**

— З аднаго боку, магу з ваімі пагадзіцца: мы спраўдзілі пачалі больш уключаць у рэпертуар сусветных хітоў. Так і павінна быць: у эпоху інфар-

замежжы, дык не толькі мы ад Захада — Захад узяў бы ад нас многія рэчы, паслухаў бы ды падумаў. Замежная культура пранікае ў нашу смела, прыгожа, часам нават нахабна. А мы не можам паказаць замежку ўсё, чым валодаем, каб і наша культура не заставалася ў ценю. І гэта тычыцца не адно нашага аркестра! У Беларусі ёсць такія чужоўныя калектывы, які Дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, Дзяржаўны ансамбль танца, Нацыянальны акадэмічны хор імя Генадзя Цітовіча. Але мы не можам гэта ўсё паказаць на поўную моц! Часта — проста, як кажуць, з тэхнічных прычын.

Возьмем наш калектыв. Дзе мы можам паказаць сваё майстэрства? У межах краіны. Калі куды і выявляем далей, дык толькі на Дні культуры Беларусі — гэта літаральна некалькі канцэртаў. Але ўсё залежыць нават ад колькасці выступленняў, ад дасведчанасці, адукаванасці публікі. Заўважу, што гэта, на маю думку, крыўдзны розныя паняцці. Можна быць, здавалася б, адукаваным (у сэнсе — дыпламаваным), але недасведчаным. Чалавек можа добра вучыцца, атрымаваць высокую адзнаку. А скончыўшы навучанне, забыць усё, чаму вучыўся. Бо яму гэта было не надта патрэбна! Ці іншы варыянт: чалавек вучыцца, але не выходзіць за межы падручніка. Не цікавіцца тым новым, што з’яўляецца ў азначанай сферы. Не ідзе наперад, не развіаецца — так, рухаецца па накатанай дарожцы. І што з гэтага атрымаецца? І наадварот — пераадоленне перашкод дапамагае часоўцы дабіцца. Так што творчы спакрой — гэта “дрыгва”, толькі не Якуба Коласа.

— **Як вы лічыце, ці дапомога ў вырашэнні гэтых пытанняў 2016-ы, абвешчаны Годам культуры?**

— У кожнага чалавека асабіста — кожны год, незалежна ад дзяржаўных абвештак, павінен быць Годам культуры і Годам асветніцтва. Людзі сталага веку павінны добра адчуваць, што робіцца ў моладзі, і вельмі прыхвацана і несаўважна (а менавіта так спрадвек рабілася ў вёсцы) скіроўваць малодшую пакаленні да жыццёвых ісцін. Узгадваю сваё дзяцінства — і толькі зарыз, бадай, разумею, як многа атрымаў ад дарослых, таго ж бацькі. Але найперш — ад маці і дзеда. Як бы рана я ні ўстаў, маці ўжо працавала. Я клаўся спаць — яна яшчэ не. Дзед — таксама вечная праца. Ніколі не зрэзаў жывога дрэва на якія прынады — заўсёды шукаў сухастой (на дзедавай мове, “галэндзі”). Ці ж гэта не выхаванне? У суседзяў была вішня — і надта ж яна вабіла, як выствявала. Памятаю, аднойчы не вытрымаў, залез да іх. А дзед бачыў! Пачакаў, як я наеўся. А як элез з паркана, улопіў рэзнем — і сказаў два словы: гэта грэх і сорам. Дык такія два паняцці ў сённяшняй агульнай культуры чалавека амаль зніклі. Усё, што мы глядзім па тым жа тэлебачанні, абвяргае гэтыя дзве асновныя рэчы, без якіх чалавек не можа быць чалавекам. А гэта, між тым, не проста азначэнні — гэта быццам два магнічныя заклінанні,

гражак статусу вашага калектыва як “адзінага і рэпаўторнага”? А канкурэнцью ў барацьбе за слухача адчуваеце? І ці можа вас сёння хтосьці чамусьці навучыць?

— Ведаеце, самы галоўны мой вораг — гэта я сам. Самае цяжкае — калі адчуваеш, што нешта не так і не можаш знайсці выйсце. Калі вядзец унутраную барацьбу з сабой, знаходзішся ў пошuku незразумела чаго. Можна зрабіць, што называецца, “вярняк” — тое, што было ўжо не раз і заўсёды праходзіла паспяхова. Але ж хочацца спасцігаць не вядомае, кудысьці рухацца! Дзе шукаць падказкі, да чаго звартацца па парадку? Да беларускай літаратуры і пазіі. На маю думку, беларуская пазія ўваходзіць у пяцёрку лепшых у свеце. А наконт прозы — каб сёння мяне запыталі, якія кнігі павінны быць на маім stole, дык я адкажу бы так: Іван Мележ — “Людзі на балоце”, Уладзімір Караткевіч — найперш яго гісторыка-дэтэктыўныя аповесці, Васіль Быкаў — уся творчасць цалкам.

Што тычыцца музыкі, дык многа цікавага робіць нашы прафесійныя гурты: “Палац”, “Бяседа”, “Свята”, “Купалінка”. У іх можна пачуць тое, што можа быць і ў рэпертуары нашага аркестра. Дый ў сусветнай музыцы, пачынаючы ад Баха, а то і раней, ёсць шмат таго, што можа папоўніць нашы праграмы! Само азначэнне нашага аркестра — “акадэмічны” — да гэтага абавязвае.

Аркестр Жыноўчыца — гэта не музейны калектыв і не фальклорны. Бо хаця фальклорная спадчына — наша глеба, мы не можам абмяжоўвацца адно ёй. Для гэтага існуюць фольк-гурты. Праўда, прызначна, многія з іх больш проста эстрадныя, чым сапраўды фальклорныя, хаця, здаецца, і выдаюць сябе быццам бы за “аўтэнтычны”. Фальклор, дарчы, таксама развіаецца: кожны ўносіць у яго штосьці крышчачку “ад сябе”, ідзе пўнавая эвалюцыя. Але сэнс яе ў тым, што ўсё праходзіць, як у навуковай практыцы, “апрабачьню”: падохпіваецца толькі самае лепшае, адбываецца “натуральны адбор”. У выніку атрымаваецца гэтка калектыўная творчасць, хаця заўсёды быў тымсы першы, хто тое ці гэтае прымдумаў. А далей — яно “пайшло ў народ” ці, можа, не пайшло, спынілася.

— **Тое ж пытанне, толькі з іншага боку: адсутнасць канкурэнцыі не дае магчымасці расслабіцца? Маў-**

якія маглі спыніць, прымушаі адумацца, не перайсці мяжу.

Так, ніводнае вяселле не абыходзілася без бубкі: ну, не падзялілі штосьці. Ці кагосьці — тую ж нявесту. Ды па сія — разыходзіліся з сінякамі. Як я вяселлі граў, заўсёды якую шчылінку пакідаў, загадзя прыадчыняў, каб своечасова збегчы. Але тое было — па святгах. Сёння ж — святга быццам штодзень. І калі няма ў чалавеку тако сораму, дык яму што ні абвясчай, не зменіш.

— **А вашаму творчаму калектыву Год культуры адкрые якія новыя перспектывы? Ёсць і юбілей, памяtnыя даты. Усё гэта можна і трэба выкарыстаць!**

— Мы завялілі ў Міністэрства культуры наш удзел. Адзін з галоўных праектаў — 75-годдзе Уладзіміра Мулявіна і наша пастаноўка ягонай рок-оперы “Песня пра долю”: мы пакажам яе ў некалькіх гарадах Беларусі і ў польскім Беластоку.

— **Дадатковага фінансавання чакаеце?**

— Я ўважліва слухаю выступленні Прэзідэнта. Ёты год — адзін з найбольш эканамічна складаных. А гэта адчуваецца на глядацкім полыце.

Калі чалавек асабіва не заклапочаны тымі ж фінансавымі праблемамі, у яго і жаданні зусім іншыя. Але яшчэ раз падкрэслію: наш аркестр фінансава абаронены з боку дзяржавы, у нас ёсць зароботная плата, памяшканне для рэпетыцый. Астатняе — наш клопат. Мы самі павінны быць абароненымі сваёй творчасці.

— **Значыць, вы не з тых, хто любіць плакацца?**

— Не. Насамрэч, я часта плачу, але — сабе самому: маюльці, многа ветру ў вачах, і ад гэтага ідуць слёзы.

— **Ці ёсць тое, чаго вы не змоглі б дараваць?**

— Здраду. Такі выпадак быў, ужо ў сталым узросце. Перажыць тое няпроста. На шчасце, у аркестры такога не бывае. Ёта адзін з самых стабільных калектываў філармоніі: працэнтаў восемдзесят штатнага складу маюць усяго адзін запіс у працоўнай кніжцы, нікуды больш не сыходзяць.

— **Таму, што з гэтымі інструментамі больш няма куды пацецца?**

— Чаму ж? І ў фальклорных гуртах цымбалы запатрабаваны, і ў замежжы на іх попыт узрастае — у тым ліку, менавіта на беларускія цымбалы. Так што справа, відаць, яшчэ і ў самім калектыве.

— **Ці адчуваеце вы з чыйго-небудзь боку канкурэнцыю, якая можа па-**

ляў, мы ўжо і так вядомыя, прызнаныя.

— Канкурэнцыя — гэта зашла. І набыты білеты. А чым, па сучасных мерках, мы можам асабіва прывабіць публіку? На сцэне паводзім сябе стацічна: музыканты сядзяць за сваімі цымбаламі, а не бегаюць па зале. Відазвразг на выяўленым экране? Няма. Застаюцца ўласна музычныя змркі, кантрасы: вобразныя, тэмбравы, інтанцаійна-рытмічныя — усё тое, што завешча прафесійным майстэрствам. Але ва ўсім трэба ведаць меру. Бо святга абавязак такіх калектываў, як наш, — несіці нашэ-янальную ідэю. А ўсё астатняе павінна быць на другім месцы. Калі атрымаваецца гэта данесці да слухача — хочацца лётаць. А не — цяжка на душы.

— **Адзін з маіх суразмоўцаў нежж сказаў, што не разумее, калі на фестывалях, пазначаных статусам “нацыянальны”, гучыць сусветная класіка: маюльці, для гэтага існуе безліч іншых мерапрыемстваў, якія гэтага статусу не маюць. У фальклоры, які сведчаць даследчыкі, таксама яшчэ не ўсё вычарпана: ніводная са штогадовых фальклорных экспедыцый не вярталася з пустымі рукамі. Дый сродд назапашанага багагта застаецца таго, што занатавана, але пакуль не дайшло да шырокага слухача. Ці не заныцца вам усім гэтым?**

— Дык мы і займаемся! І фальклорам, і прэм’ерамі беларускіх кампазітураў. Бываюць праграмы, цалкам складзеныя з беларускай музыкі. Але што мяне абражае часам, дык гэта рэакцыя слухачоў. Здаецца, такія нацыянальнага гучаня перліны выконваем, а прыём — звычайны. А як сыграем штосьці для публікі знаёмае — выбухае такімі апладысментамі, што не спыніць. Таму такія “салодкія цукерачкі” імкнемся ставіць у фінал канцэрта. Не хацу нікога пакрыўдзіць, але сёння слухачы і гледачы ідуць найперш на штосьці забавуляльнае. І калі я буду складаць праграмы цалкам з канцэпцыйных нацыянальных твораў, дык калектывы не выжыве. Што тады, скажыце, меншае сло: сусветныя хіты раз-пораз у праграме — ці пагібельнае усю калектыву? Ад гэтага і адштурхоўваемся: радам са “Снікерсам” даем і наш пакутны чорны хлеб.

— **Можа, тады пасуе такое параўнанне: селянін увесць тыдзень працуе, а ў нядзелю ідзе ў храм, слухаче казанне. Потым зноў**

“Чым далей, тым больш пераконваюся: беларуская песня куды лепш выяўляе тое, што хвалюе нацыю. Што беларускі народ імкнецца не толькі танчыць-святкаваць, але і над чымсьці задумацца”.

■ **"Самае цяжкае — калі адчуваеш, што нешта не так і не можаш знайсці выйсце, калі вядзец унутраную барацьбу з сабой. Можна зрабіць “вярняк” — тое, што было ўжо не раз і заўсёды праходзіла паспяхова. Але ж хочацца спасцігаць невядомае”.**

■ **"Узраслі некалькі пакаленняў, выхаваных у адлучэнні ад роднага, спрадвечнага. Таму сёння мы толькі на пачатку шляху да каранёў”.**

вяртаецца да цяжкай штодзённай працы. Дык, можа, ваш дзейнасць — таксама штосьці накіштаг “ндзельнай імшы” для грамады? Звычайны чалавек увесць час працуе, фонам для яго гучыць эстрада, расійская палса, а потым ён прыходзіць на ваш канцэрт — граіць замольваць”.

— Вы зараз сказалі такую фантастыку! Гэта будзе, але вельмі няхутка. За 85 гадоў аркестрам было перайгра на некалькі тысяч партытур. Штосьці сышло ў нябыт, хаця ў свой час здавалася лепшым? Маюльці, адратуе тое, што трэба. На згаданай Джадзе ў Маскве аркестрам дырыжыраваў Канстанцін Сімонаў. І было зроблена пералажэнне для нашага аркестра фінала Сіманьветы Мікалая Чуркіна, скрозь прасякнутай народнымі цытатамі. Ёты твор і па сёння — брэнд калектыву. Тое ж самае — з “Мелодыяў” Іосіфа Жыноўчыца. Многа многа стараць падобнага, але атрымаецца толькі паўтор. Зараз жа фольк-запісаў — мора. У той жа Акадэміі музыкі назапашана на столькі, што хоціць не на адно пакаленне даследчыкаў! А вось як сплесці іх у музычны вяночак, прыдатны менавіта для аркестра Жыноўчыца, і пры гэтым не паўтарыць ранейшых твораў? Вось у чым галоўнае пытанне.

Нам пашчасціла, што сёння ў аркестры працуе Аляксандр Крамко — цудоўны музыкант-віртуоз, выдатны аранжыроўшчык, які вельмі добра не толькі выраза, але і тэхнічна адчувае беларускія народныя інструменты: дулячку, луду, акарыну, саломку. Калі вы служалі яго шматлікія кампазіцыі, маглі ў тым пераканача. Яны заўсёды выклікаюць фурор!

— **Вам давядзецца працаваць не толькі з салістамі аркестра, але і з запатрашанымі зоркамі. Ці многа яны патрабаваннў выказваюць? Як выяўляюць сваю “зорнасць”?**

— Згадаю гісторыю. З аркестрам у свой час выступалі ўсе вядучыя оперныя салісты Савецкага Саюза: Штокалаў, Вядзернікаў, Атлантаў, Меншыкельці, Салаўяненка, Нарэйка... Усе гэтыя канцэрты запісаліся тэлебачаннем, а артысты спявалі, вядома, жьўіцом — рамансы, оперную музыку. Нарэйка — яшчэ і беларускія народныя песні:

яму, літоўцу, яны былі блізкія. А выдатнейшы бас, кіргізі Меншыкельці — спяваў таксама наш знакаміты “Нёман”.

— **А магчымасці інструмента?**

—Стрымліваюцьвыканальніцкія магчымасці. Калісьці справа быццам зрушылася, потым прытарамазілася. А трэба тэрмінова адкрыць

складанасей — наадварот, яны яшчэ і выхоўвалі аркестр на высокай класіцы. Што да сённяшняга дня, дык мы імкнемся і салістаў адпаведна абіраць, і творы: не бывае ў нас звычай “дыскатэкі” — сапраўдная песенная класіка на высокамастацкія вершы. Тым ж Пётр Елфімаў, Ігар Задарожны — людзі з акадэмічнай кансерваторскай адукацыяй. Марына Васілеўская — скончыла БДУКІМ. Дня у астатніх вельмі высокая спеўная і агульная культура. Асабіва я рады за Пятра — гэта чалавек разумны, адукаваны, адораны ад прыроды і добра навучананы не “мяўкаць” (як гэта, здараецца, робіць некаторыя эстрадныя спевакі), а спяваюць на трымаўным дыханні, пастаўленым голасам, даносчы сам сэнс кожнай песні. Калі мы з ім выступаем, я адуваю, стоячы ка гледачоў спінаю, за плячыма сапраўдны “дзевяты вал”.

— **Ды ў вас кожны не толькі вакаліст, але і інструменталіст — найперш саліст! Але ж склад аркестра цягам 85-ці гадоў змяняўся. Калісьці гэта былі цымбалы ды баяны, потым далучыліся шматлікія народныя духавыя інструменты, электроніка. Дык што такое сёння — аркестр народных інструментаў?**

— Мой дзед Янук пражыў 96 гадоў, перайграў на скрыпцы шмат вяселляў, граў таксама на дудцы. Ад інструмента і мянушка пайшла: нас у вёсцы называлі — Дудкі. Вясковья роўшчык, які вельмі добра не толькі выраза, але і тэхнічна адчувае беларускія народныя інструменты: дулячку, луду, акарыну, саломку. Калі вы служалі яго шматлікія кампазіцыі, маглі ў тым пераканача. Яны заўсёды выклікаюць фурор!

— **Вам давядзецца працаваць не толькі з салістамі аркестра, але і з запатрашанымі зоркамі. Ці многа яны патрабаваннў выказваюць? Як выяўляюць сваю “зорнасць”?**

— Згадаю гісторыю. З аркестрам у свой час выступалі ўсе вядучыя оперныя салісты Савецкага Саюза: Штокалаў, Вядзернікаў, Атлантаў, Меншыкельці, Салаўяненка, Нарэйка... Усе гэтыя канцэрты запісаліся тэлебачаннем, а артысты спявалі, вядома, жьўіцом — рамансы, оперную музыку. Нарэйка — яшчэ і беларускія народныя песні:

яму, літоўцу, яны былі блізкія. А выдатнейшы бас, кіргізі Меншыкельці — спяваў таксама наш знакаміты “Нёман”.

— **А магчымасці інструмента?**

—Стрымліваюцьвыканальніцкія магчымасці. Калісьці справа быццам зрушылася, потым прытарамазілася. А трэба тэрмінова адкрыць

лабараторыю па вывучэнні акустычных магчымасцей інструмента і яго ўдасканаленні. У свой час той жа Жыноўчы зрабіў са сціпных аўтэнтычных цымбалаў — паўнаватрасны канцэртыўны інструмент. Але час ідзе і патрабуе новых тэхнічных магчымасцей. Фабрыку ў Барысаве закрылі, ёсць многа прыватных майстроў. Але справа яшчэ і ў іншым: цымбалы пачалі катавацца па 17 — 20 мільёнаў рублёў. Ці ж даступны сёння гэты інструмент? А каб народ зайграў, гэта рабіцца.

— **Каб не 85 гадоў таму, а сёння складаліся б аркестр народных інструментаў, якія, магчыма, яшчэ інструменты быў туды дадалі б?**

— Дзве скрыпкі і альт, як гэта робіцца ў некаторых нашых праектах.

— **У 1930-я, калі адкрыліся оперны тэатр, ішлі дыскусіі, якой павінна быць беларуская опера. Былі прапановы замяніць сімфанічны аркестр народным. Сёння ваш калектыв прыйшоў да той жа ідэі, але на новым узроўні: чатыры згаданыя ў пачатку размовы праекты — оперныя адгалінаванні, але — з народным аркестрам. Мо наступе час іх больш трымавага тэатральнага ўласалення?**

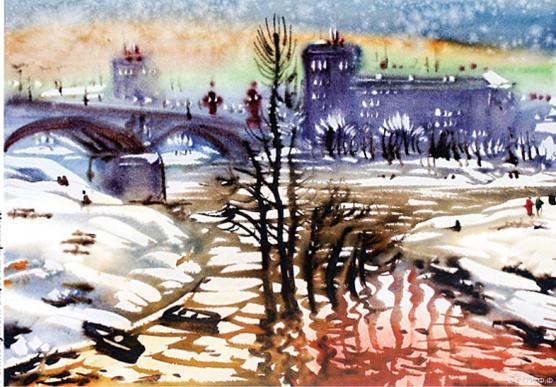
— Тры з іх адразу прэзентаваліся ў тэатралаваным выглядзе, “Люцыян Таполя” пакуль яго не атрымаў, гучаў у большы сціплым канцэртным выкананні. Ёсць у мяне задумка яшчэ аднаго праекта, які абавязкова будзе патрабаваць сцэнічнага, тэатральнага ўвабсалення. Увогуле ж, кожны народны музыка — яшчэ і адметны артыст. На тым жа фестывалі “Звінцць цымбалы і гармонік” тэатралазіцы ў выступленніх хапалі! А вось мясцовыя асабліваці, якія дазвалялі адрозу зразумець, за чыю рэгіён Беларусі выканаўца, пачалі спірацца.

— **У свеце вельмі запатрабаваны так званы інструментальны тэатр, калі ў межах не сцнічных твораў уवासалюцца некаторыя элементы тэатралазіцы.**

— Мы таксама гэта рабілі! У творы Вячаслава Кузняцова “Чаму ж мне не пець”. Аркестрантаў бывае цяжка “раскруціць” на падобныя з’явы. Але — расцем! Так што ўсялякіх навінак у нас яшчэ будзе шмат.

Пытанні задавалі Надзея БУНЦЭВІЧ, Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Настася ПАНКРАТАВА

Элементарнае ў неэлементарным

Фелікс Гумен. Віцебскі краіны.

лькі і адчувалячы багаты рытмічны ды імпрэсіяністычна-колеравы пачатак.

Нярдзка бывае адрозу бачна, што ў карціне Гумена — ад “выдуванага”, што

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Многія гэта памятаюць і неаднаразова звярталіся да нас з прапановай аднавіць тэатр традыцыі. Не ведаем, ці замацуецца цяпер такая практыка, але хацелася б. У праграму баяў можна ўключыць асобныя канцэртныя нумары, спалучыць музыку з жывапісам — ідэй можа быць шмат.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Штосьці падобнае, толькі больш маштабнае, штогод арганізоўвае Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі — гэта праект “Вялікі Навагодні баль у Вялікім тэатры”. Ёсць куды расці!

Таццяна КАЛТЫНАЕВА:

— Яшчэ адзін наш новы праект — “Музычныя суботы” для юных слухачоў, дзе калектывы Брэсцкай філармоніі прадстаўляюць свае творчыя праграмы. Разлічваем, што туды будуць прыходзіць усёй сям’ёй. А школьнікі атрымліваюць магчымасць схадзіць усім класам у культурны паход. Марым, каб такія “... Суботы” былі і для дарослых. Запусцілі праект “Культ асобы” з Ігарам Пашэчка. Гэта гутарка з цікавымі людзьмі — значнымі персонамі Брэстчыны. На адну такую праграму — некалькі гасцей плюс музычнае аздабленне. Гледачы ж сядзяць за сталікамі — штосьці накшталт кабарэ. Апошнім часам увогле ўзняўся попыт на такія творчыя сустрэчы ў не зусім фармальнай абстаноўцы. Мерапрыемства атрымалася цікавымі. Спадзяемся, што будзе запатрабаваным доўгі час.

Алена ПАДАЛЯК, дырэктар Віцебскай абласной філармоніі:

— Працягну разважаць на конт “фітнесу”: вельмі ж вы ўзрушылі гэтым пытаннем. Што ж, у крыві можна і выстаўкі сабак у канцэртных залах праводзіць. Толькі навошта? Кожны павінен займацца сваёй справай. У рамках філарманічнага кірунку, як справядліва адзначалі мае калегі, можна знайсці яшчэ шмат не выкарыстаных магчымасцей. Можна, да прыкладу, праводзіць заняткі ў балетнай зале. А хіба ж не прыцягальна для тых, хто валодае фартэпіяна,

паіграць на канцэртным раялі? Прыдумаць можна шмат чаго — і публіка адгукнецца. Бо ў яе ўяўленні філармонія павінна асацыявацца не адно з будынкам, а з унутранай сутнасцю, з папраўдзе філарманічным зместам. Інакш усе гэтыя мерыпрыемствы, скіраваныя на зарабляне грошай, канчаткова парушаць імідж установы.

Дарэчы, я не пагаджуся з тым, што цікавасць да класікі па-ранейшаму падае. Ёсць і некаторыя пазітыўныя зрухі, адчувальныя ў свеце. У нас, да прыкладу, з восені пачаўся

абласной філармоніі:

— У дні вясновых каникул у нас адбылася прэзентацыя праекта “Філармонія — дзецям”, які мы ладзім сумесна з Палацам творчасці дзяцей і моладзі “Юнацтва”, што знаходзіцца ў парку. Хочам зрабіць дзіцячы абанементаж, як гэта даўно практыкуецца ў сталічнай філармоніі. Сумесна з Карціннай галерэяй Гаўрылы Вашчанкі праводзім праект “Арт-муз” — канцэрты ў атаканні жывапісу.

Віктар САКАЛОЎСКИ:

— Мы пачалі супрацоўніцтва з Беластокам і тамтэй-

арганізатарам і штогадовым удзельнікам рэспубліканскага свята “Александрыя збірае сяброў”. Прадзюсарскі цэнтр “Прыступкі”, што працуе на базе ўстановы, з лютага праводзіць адборачныя рэгіянальныя туры дзіцячага эстраднага праекта “Супер-артыст”, фінал з выступленнем пераможцаў — у маі. Прапануе свой праект і студыя класічнага вакалу — “Залатыя старонкі вакальнай музыкі”.

А колькі цікавага ў салістаў! Да 1-га красавіка Павел Усавіч падрыхтаваў аўтарскі

бацькаўшчына” прайдзе 30-годдзе нашага ансамбля песні і танца “Медуница”.

Галіна ПАЎЛЯНОК:

— У нас таксама сёлета ёсць юбіляры: эстрадна-сімфанічны аркестр і інструментальнае трыа “Лірыца” — абодвум па 20 гадоў. Летась 35 споўнілася нашаму хору — дарэчы, першаму ў рэспубліцы камернаму складу. А ў 2017-м — 50-годдзе ўсёй філармоніі. Любыя даты — цудоўная інфармацыйная нагода для стасункаў са СМІ, прыцягнення да сябе грамадскай увагі. Гэта трэба вы-

карыстоўваць. Да 95-годдзя з дня нараджэння Івана Шамякіна я давала канцэрт на ягонай радзіме ў Добрушскім раёне. Да 75-годдзя Уладзіміра Мулявіна праграму падрыхтаваў прадзюсарскі цэнтр нашай філармоніі “ARTbiz”. Наперадзе — 125-годдзе Максіма Багдановіча, а на ягоныя вершы напісана працяглая песня ды раманаў. Беларускай музыкі мы ўвогуле шмат выконваем, стварам і асобныя беларускія праграмы, і тэматычныя.

Алена ПАДАЛЯК:

— Калі закронаць “пла-

Тройчы “к” абласных

На чым даводзіцца эканоміць, як займець музыкантаў на стаўку замест ПУП і чым з’яднаць калег “па нотах”?

небывалы ўсплёск цікаўнасці. І мы сочым за ім: магчыма, гэта новая тэндэнцыя? Каб яе падтрымаць, імкнемся не павышаць кошт білетаў, робім іх недарагімі. Бо разумеем, што як толькі ў людзей узнікаюць якія-небудзь фінансавыя праблемы, эканомія пачынаецца на адпачынку і забавах. Вядома, філармонія — гэта не столькі забава, колькі духоўная спажыва, але патрэбу ў апошняй трэба развіваць, бо ёсць яна, на жаль, не ва ўсіх.

Новыя формы неабходны. Але навінкі сусветных маштабаў і лакальныя, мясцовыя — гэта розныя рэчы. Каго сёння здзівіць “ноу-хау” ў выглядзе ігры салістаў з аркестрам? Але калі нядаўна наш аркестр упершыню выступіў з салістамі, гэта была знакавая падзея і для калектыва, і для ўсёй культурнай грамадскасці горада. Ёсць у нас і спробы тэатралізацыі канцэртаў, калі артысты Тэатра імя Якуба Коласа чыталі вершы. Пяць гадоў праводзім цыклы канцэртаў для будучых маці: гэты праект вельмі запатрабаваны. Традыцыйна сталі штомесяцавыя арганічныя канцэрты (гэты інструмент у нас быў усталяваны ў 2007-м, і з таго часу набыў шмат сваіх прыхільнікаў). Шмат займаем з дзецьмі і таксама бачым, як расце іх цікаўнасць. Так што не ўсё так дрэнна, як, мабыць, камусьці здаецца.

Галіна ПАЎЛЯНОК, мастацкі кіраўнік Гомельскай

шым Тэтрам оперы і філармоніяй Падляшскай. Дарэчы, там вельмі добра абапіраюцца на піяр-тэхналогіі: ёсць што пераняць.

Таццяна КАЛТЫНАЕВА:

— Пагаджуся, сумесныя праекты — вельмі перспектывы напрамак. У нас ужо было супрацоўніцтва з музеямі і пачалося яно з “Ночы музеяў”. Будзем і надалей удзельнічаць у чымсьці падобным. Тым больш, што 19 мая спаўняецца 100 гадоў будынку, у якім змяшчаецца зараз наша філармонія, на 2016-ы прыпадае і 30-годдзе самой філармоніі. Хацелася б узгадаць гістарычнае мінулае, таму вельмі разлічваем на дапамогу музейных супрацоўнікаў. Думаем і пра малявае пакаленне. Раз на год сумесна са школамі мастацтваў праводзім праект “Дзеці іграюць класіку”, куды ўключаем выступленні лепшых навучэнцаў школ вобласці.

Святлана ЕФІМУК, мастацкі кіраўнік Магілёўскай абласной філармоніі:

— Упэўнена, у кожнага ёсць свой уласны багаты патэнцыял. Чаму выключна сталі штомесяцавыя арганічныя канцэрты (гэты інструмент у нас быў усталяваны ў 2007-м, і з таго часу набыў шмат сваіх прыхільнікаў). Шмат займаем з дзецьмі і таксама бачым, як расце іх цікаўнасць. Так што не ўсё так дрэнна, як, мабыць, камусьці здаецца.

праект “Артысты жартуюць” з удзелам не толькі калег-музыкантаў, але і акцёраў нашага драмтэатра, тэатра лялек. Увосень ён жа выйдзе на сцэне з праграмай “Андрэй Міронаў. Жыццё працягваецца...”. У Магілёве і Бабруйску запланаваны сольнік “Песні Перамогі” пераможцы другога сезона расійскага тэлеконкурсу “Голас” Сяргея Валчкава — выхадца з Быхава. Спяваць ён будзе са славуцім калектывам — аркестрам народных інструментаў імя Леаніда Іванова, у якога таксама шмат уласных праектаў, у тым ліку гастрольных, замежных. Сольныя вечары прадставяць і лаўрэат міжнародных конкурсаў Аляксандр Чорны, і вядучы майстар сцэны Вольга Гарнічар, якая на падрыхтоўку праграмы “Я часцінка маёй Беларусі” атрымала грант Прэзідэнта нашай краіны. Знамянальнымі падзеямі стануць юбілей нашых калектываў. Турам “Чырць стагоддзя — як імгненне” адсвяткуе 25-годдзе наша “Барыня” — першы і старэйшы на Магілёўшчыне прафесійны ансамбль народных інструментаў, а пад маркай канцэрта “Беларусь — мая

■ Святлана Ефімук: “Чаму **выключна ноу-хау?** Новыя праграмы мясцовых салістаў і калектываў могуць быць не менш прыцягальнымі для публікі”.

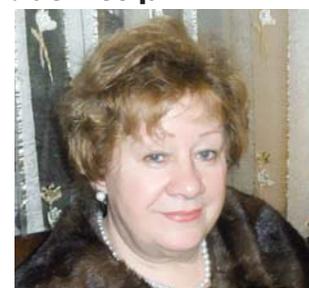
■ Віктар Сакалоўскі: “У замежжы добра **абапіраюцца на піяр-тэхналогіі:** ёсць што пераняць”.

■ Таццяна Калтынаева: “Свае калектывы — **імідж філармоніі**”.

■ Алена Падальяк: “Важна, каб маладыя таленты прыходзілі ў філармонію **на ста- лае месца**”.

■ Галіна Паўлянок: “Канцэрты ў **фармаце open air** — крок да публікі”.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Вясна — час абуджэння. У тым ліку і карэспандэнцкага. У рэдакцыю штодня прыходзіць **столькі лістоў ад нашых чытачоў, што мы (каб навіны не састарэлі) зноў выкарыстоўваем такі жанр, як агляд пісьмаў. Хоць і сцісла, але паспрабуем згадаць карэспандэнцыі пазаштатнікаў.**

Яўген РАГІН

Самымі актыўнымі пакуль застаюцца бібліятэкары. Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Алена Сільваненка паведамляе, што **Наваполацкая** бібліятэка імя Канстанціна Сіманавы “стала пераможца абласнога эта-

пу ў намінацыі “За навацыі” і прадстаўляе Віцебшчыну ў рэспубліканскім туры конкурсу “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры”.

“Байкі дзядзькі Кандрата” — так называўся раённы конкурс чытальнікаў, арганізаваны **Сталінскай ЦРБ** з нагоды 120-годдзя Кандрата Крапівы. “Сярод сарака ўдзельнікаў пераможцамі сталі Аліна Ляшкевіч (вёска Рубель) і квартэт чытальнікаў з вёскі Рамель — Анжаліка Грыб, Дзмітрый Мінчук, Раман Шчучка, Наталля Грэхка”. Пра гэта напісала супрацоўніца ўстановы Надзея Стахавец.

На **Свіслаччыне** дзейнічае гісторыка-патрыятычны праект “Подзвіг жыве ў нашых сэрцах”. У лісце ад загадчыка аддзела маркетынгу Свіслацкай райбібліятэкі

Алены Шпак пазначана, што “школьнікі-чытачы займаюцца ў бібліятэках раёна краязнаўствам, сустрэкаюцца з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны, бяруць удзел у вандрожках па месцах багавой славы”.

Міхась Кавалёў распавядае, што “Хатаўнянскай сельскай бібліятэцы (Рагачоўшчына) споўнілася 70 гадоў. Кіруе ўстановай Таццяна Лізунова, якая сябрае з пісьменнікамі-землякамі і папулярна іх творчасць. Фонд установы — больш за 10 тысяч адзінак. Карыстаюцца выданнямі амаль 300 чытачоў”.

25 гадоў споўнілася літаратурнаму альманаху **Петрыкаўшчыны**. Называецца ён “Жыві, мая крыніца”, піша загадчыца аддзела абслугоўвання і інфармацыі Петрыкаўскай ЦРБ Алена Сцяпняк.

Падзеі, факты, асобы...

З мінулага года ў **Светлагорскай** раённай дзіцячай бібліятэцы дзейнічае праект “КНІГАманія”. Бібліятэкар установы Валянціна Расошанка ўпэўнена, што “прыцягненне падлеткаў да чытання — справа агульная”. Да яе далучаны ці не ўсе творцы раёна, якія з тканіны, паперы, нітак, гіпсу, іншых матэрыялаў зрабілі выявы герояў дзіцячых кніг. Яны былі прадэманстраваны на выставе “Book-Art”. Чытачы з задавальненнем фатаграфаваліся з улюбёнымі героямі кніг.

У **Магілёўскім** дзяржаўным бібліятэчным каледжы імя Аляксандра Пушкіна прайшоў тэматычны вечар “Няскораная крэпасць “Магілёў”, прысвечаная 75-годдзю гераічнай абароны горада ў

ліпені 1941-га. Загадчык бібліятэкі Алена Кандраценка піша, што “вечар быў падрыхтаваны разам з навучэнцамі Магілёўскага абласнога кадэцкага вучылішча. Гаворка ішла і пра гісторыка-патрыятычны пошукавы клуб “Віктар”, які больш за два дзесяцігоддзі ўсталявае лёс ды ўвечкавечвае памяць абаронцаў Магілёўшчыны. Цікава, што ў 1982 годзе ў бібліятэчным (тады яшчэ) тэхнікуме ладзілася пошукавая праца па ўстанаўленні імянаў разведчыкаў, пахаваных у вёсцы Холстава Быхаўскага раёна”.

Бібліятэкар **Шчучынскай** дзіцячай бібліятэкі Наталля Матошка распавядае пра краязнаўчую дзейнасць. “У Жалудку захавалася палац князёў Святаполк-Чачвяр-

цінскіх, у Галавічполі — сядзіба Іваноўскіх, у Андрушоўцах — уладанні Нарбутаў. Здзіўляюць дойдліствам касцёлы ў Ішчална, Старых Васілішках, Каменцы, Васілішках, Ражанцы, цэрквы — у Астрыне, Шчучыне, Ракавічах, Першамайску, Орлі. Суды і ладзяцца чытацкія экскурсіі”.

У **Мазырскай** гарадской бібліятэцы-філіяле № 7 дзейнічае клуб “Аўтограф”. Супрацоўнік установы Вольга Данілава піша, што тут праходзяць сустрэчы з цікавымі людзьмі горада. У госці да чытачоў прыйшоў малады акцёр тэатра і кіно Дзяніс Варанцоў, які ў свае 25 гадоў сыграў у 15 тэатральных пастаноўках і паўдзельнічаў у 21 кінапраекце.

наў грамадзё, дык мы думаем пра адкрытую пляцоўку. Так, у нас ужо неаднаразова ладзіліся імпрэзы ва ўнутраным дварыку, на вольным паветры. Таму цяпер марым пра пляцоўку за філармоніяй, яна большая па сваіх памерах. Увогуле ж, такія канцэрты можна лічыць традыцыйнай, якую стагоддзе таму пачынаў закладаць дырыжор Мікалай Малько. Узначальваючы Віцебскую народную кансерваторыю, адкрытую ў 1918 годзе (цяпер гэта Музычны каледж імя Івана Сялярцінскага), ён

дхам — праводзім канцэрты там. І развіваем свае канцэрты ў фармаце open air: той жа фестываль "Grodno Jazz" (а летась ён быў юбілейны, дзiesiąты) праходзіць на адкрытым паветры — традыцыйна ў апошнія выхадныя чэрвеня. Для гэтага ў нас ёсць мабільны сцэнічны комплекс, і фестываль гэткага кшталту плануем пашыраць. Разам з Дзяржаўным ансамблем "Песняры" задумалі этнафэст, які будзе ладзіцца рэгулярна, але штотым новым месцы, ахопліваючы розныя рэгіёны. Дый цяпер

стаюцца для нашай філармоніі асноўнымі, нягледзячы на рамонт.

Галіна ПАЎЛЯНОК:

— У нас увогуле няма сваёй залы, затое ёсць магчымасць выступаць ва ўсіх, з якімі дамовімся. Таму ладзім канцэрты паўсюль — ад абласнога грамадска-культурнага цэнтра да Палаца Румянцавых і Паскевічаў, а таксама там, дзе ёсць для гэтага хаця б якіясьці ўмовы: у дзіцячых садах, школах, шпітальных. Хаця, калі так падумаць, гэта проста нонсэнс: філармонія існуе ўжо амаль

Святлана ЕФІМУК:

— З даведзенымі да нас паказчыкамі мы спрабуемся, яшчэ і перавыконваем планы. За мінулы год прыбыткі ад ажыццяўлення культурнай дзейнасці склалі больш за 126 %. Прычым уласныя калектывы перавыканалі план па прыбытках ледзь не ўтрая — на 274,5 %. План па колькасці канцэртаў, у тым ліку праведзеных уласнымі калектывамі, выкананы больш як на 122 %. Па колькасці гледачоў — амаль на 105 %.

Віктар САКАЛОЎСКИ:

— Але ж у вас планы іншыя! А ў нас — самыя, бадай, вялікія па ўсёй рэспубліцы. Як, скажыце, мы можам даць 1144 канцэрты за год? Працоўных дзён пры гэтым — 255, а з улікам ад-

як давесці да публікі, што нашы — лепш за многіх замежных? Адной інфармацыі на сайце недастаткова.

У зале, калі яе адрамантуюць, будзе 1300 месцаў. І нам важна, каб публіка прыходзіла не толькі на расійскіх зорак, але і на нашы праекты. Значыць, яе трэба пераканаць, што ў нас — добрая якасць. Таму паралельна з рэканструкцыяй памяшкання трэба зрабіць "рэканструкцыю" калектыва. Хацелася б унутры філармоніі мець яшчэ і дзіцячую філармонію. Яна пакуль, што называецца, існуе на паперы, бо чакаем адкрыцця залы. Але ўжо цяпер дзіцячыя спектаклі (музычна-цыркавыя, музычна-лялечныя, па правілах

не могуць. Тое ж і ў самой філармоніі — даводзіцца эканоміць: лямпы — добра, купім новыя, а з касцюмамі — пачакаем.

Галіна ПАЎЛЯНОК:

— Што б там ні казалі пра фінансаванне, самі мы гэта не вырашым. А наша галоўная праблема на сёння — раз'яднанасць. Нават унутры аднаго горада! У нашай філармоніі ёсць эстрадна-сімфанічны і камерны аркестры. Але ж існуе яшчэ Гомельскі гарадскі сімфанічны аркестр. І тыя ж "... Вечары над Сожам", пры якія я казала, лагічна ладзіць сумесна. Але аркестр у час, калі назіраецца найбольшы наплыў турыстаў, звычайна сыходзіць у адпачынак.

Яшчэ большая раз'ядна-

Філармонія: канцэрты, крызіс, крэатыў

кіраваў аркестрам і ладзіў такія выступленні.

Галіна ПАЎЛЯНОК:

— Канцэрты ў фармаце open air, як іх называюць у замежжы, — гэта крок на сустрэчу публіцы. Усе, пэўна, заўважалі, што ледзь увесну ўсталёўваецца цёплае надвор'е, патэнцыйныя слухачы замест канцэртаў накіроўваюцца ў парк, скверы, на ўлонне прыроды. Я даўно ўжо мару пра летні фестываль "Музычныя вечары над Сожам", неаднаразова выказвала гэта думку, у тым ліку і праз вашае выданне. Такі фестываль (працягласцю, лічу, дзён на дзiesiąць) мог бы сабраць музыкантаў сусветнага ўзроўню, прапанаваць слухачам усё суквецце музычных жанраў, шэдэўры айчынай і замежнай музыкі. І ўсё гэта — на берагах Сожа, непадалёк ад Палаца Румянцавых-Паскевічаў, што дадаткова прыцягнула б і турыстаў.

Віктар САКАЛОЎСКИ:

— Для нас канцэрты на адкрытым паветры — яшчэ і вымушаная неабходнасць. Пакуль ідзе рамонт будынка, нашы магчымасці вельмі абмежаваныя, бо любая арэнда залаў заўважна ўплывае на каштарыс. У такіх умовах цяжка бывае і рэпэціраваць. Але ў нас склаліся сяброўскія стасункі з музычным кале-

у нас фестывалю багата. Ёсць і "Mirum Music Festival", і "GolorFest", скіраваны на актуальных маладых выканаўцаў. Ёсць у нас і "Філарманічная восень" — гэта тыдзень прэм'ер тых новых праграм, што падрыхтавалі нашы артысты (у тым ліку, разам з запрошанымі гасцямі). Летась быў таксама праект "Праз войны ўсе", з якім мы за чэрвень — жнівень аб'ехалі мноства гарадоў, завіталі ва ўсе раёны вобласці. Паводле прафесіі я рэжысёр і добра разумею сучаснае мысленне людзей. Ім ужо мала проста слухаць — хочацца яшчэ і глядзець! А значыць, без тэатралізацыі не абыходзіцца. Вось і ў гэтай канцэртнай праграме аснову, вядома, складаюць музычны матэрыял — песні ваянных гадоў, пазнейшыя творы, прывечаныя гэтай тэме (былі, дарэчы, і творы гродзенскіх аўтараў, у тым ліку — галоўнага дырыжора эстрадна-сімфанічнага аркестра Барыса Мягкова). Але далучаліся і вершы, і мультымедыяныя праекцыі. Разам з аркестрам удзельнічалі 12 салістаў, былі пашыты новыя касцюмы. Не дзіва, што праграма карысталася ў публікі поспехам. Так што гэтыя тры напрамкі: канцэрты, фестывалі, конкурсы — за-

паўстагоддзя, а ўласнай канцэртнай залы і дагэтуль не мае. І гэта пры тым, што любая іншая ўстанова яшчэ на этапе праектавання прадугледжвае наяўнасць сваёй залы. Таму думаем на базе школ мастацтваў рабіць гэтыя музычна-культурныя цэнтры. Канцэрты там і зараз ладзяцца, але сувязь з філармоніяй, з артыстамі павінна быць няспынай, бо ў такім супрацоўніцтве не абыходзіцца без сістэматычнасці. У гэтым сэнсе прыкладам можа служыць дзейнасць Вялікага тэатра Беларусі па адкрыцці ў абласных цэнтрах сваіх філіялаў. У Гомелі такі філіял знайшоў прапіску ў Палацы культуры чыгуначнікаў: там рэгулярна паказваюць прывезеныя з Мінска спектаклі — оперы і балеты. Дзякуй вялікі тэатру за такую ініцыятыву!

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Мы неяк спакваля перайшлі да ініцыятыў — і гэта, мяркую, слушна. Але гэта не значыць, што праблем ва ўстановах не існуе. Бо гэта, здаецца, і нерэальныя планы, і прагалы ў матэрыяльнай базе: чагосьці не хапае, штосьці састарэла. Пэўна, адчувальнымі бываюць і кадравыя пытанні, бо многія моцныя прафесіяналы імкнуцца, прынамсі, у сталіцу.

пачынку — яшчэ меней. Дык што, па пяць канцэртаў на дзень атрымліваецца? Пры тым, што будынак ужо чацвёрты год на рэканструкцыі...

Святлана ЕФІМУК:

— У нас таксама ёсць пытанне з залай: хадайнічаем перад Міністэрствам культуры, каб нам перадалі канцэртную залу з грымёркамі ад Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы. Бо ўласная канцэртная зала, безумоўна, зможэ пашырыць кірункі дзейнасці, створыць умовы для далейшага прафесійнага росту нашых калектываў і выканаўцаў — цяперашніх і новых.

Віктар САКАЛОЎСКИ:

— Наконт новых: летась мы прынялі 16 маладых спецыялістаў — выпускнікоў Універсітэта культуры і мастацтваў, Акадэміі музыкі, профільных каледжаў, у тым ліку з Наваполацка і Ліды. Ім ёсць на каго раўняцца: год таму двое артыстаў-інструменталістаў музычнага тэатра нашай філармоніі прывезлі тры першыя прэміі з VII Міжнароднага фестывалю-конкурса "Зоркі Парыжа": цымбалістка Людміла Столяр і баяніст Цімафей Сідарчук перамаглі і як дует, і як салісты. Але ж

дарожнага руху ды іншыя) дазваляюць рабіць план.

Таццяна КАЛТЫНАЕВА:

— Як і любая канцэртна-відовішчная арганізацыя, мы павінны прапагандаваць лепшыя ўзоры мастацтва, ахопліваючы ўсе стылі і жанры, чым мы і займаемся. Свае калектывы — гэта імідж філармоніі, у іх павінен быць вельмі высокі ўзровень. Калектывы паступова абнаўляюцца: прыбываюць новыя творчыя спецыялісты, ствараюцца новыя калектывы, аднавілі каманду, што працуе на нябачным фронце: рэкламны, адміністрацыйны, тэхнічны аддзелы — там сабраліся сапраўдныя энтузіясты. Ну, а планаў — іх у кожнага безліч.

Алена ПАДАЛЯК:

— Дый марыць не забаронена. Хацелася б, каб у тым жа новым сімфанічным аркестры музыканты працавалі на поўную стаўку, а не па сумяшчальніцтве. А для гэтага трэба ўзняць заробкі, вярнуць прэстыж прафесіі. Сёння важна, каб маладыя таленты прыходзілі ў філармонію на сталае месца, а не стваралі свае ПУП — прыватныя ўнітарныя прадпрыемствы. Бо шкада ж бывае: вучыліся-вучыліся з самага дзяцінства (некаторыя — яшчэ з дашкольнага ўзросту), а пракарміць сябе

насыць паміж самімі абласнымі філармоніямі. Пры ўсёй, здавалася б, цяперашняй дасціпнасці інфармацыі, мы не ведаем, што ў іх робіцца (куды лепей, здараецца, ведаем, што робіцца ў замежжы, а не ўнутры зусім не вялікай па памерах краіне). Мы не знаёмы, па вялікім рахунку, са сваімі калегамі — хіба што бачым адно аднаго на пасяджэннях калегіі Міністэрства культуры... А між тым у мастацтве, у адрозненне ад вытворчасці, куды больш важныя асабістыя стасункі — з іх і пачынаюцца часцей за ўсё цікавыя сумесныя праекты. Таму дзякуй вялікі, што вы нас сабралі, хай і віртуальна — хаця б пачынаем, хто што распавёў. Ну, а надалей — чаму б не наладзіць, да прыкладу, трывалую творчыя абмены паміж абласнымі філармоніямі? Усе кпачыць, што няма, маўляў, грошай, і з-за гэтага ўсе праблемы. Так, няма — гэта аб'ектыўная рэальнасць. Але мастацтва цікавае яшчэ і тым, што нейкая абмежаванасць, паўстаўшы перад творцамі, можа справакаць дадатковы імпульс, нарадзіць тую ідэю, якая ў звычайных абставінах і не прыйшла б у галаву. Дык давайце сустракацца, абменьвацца здабыткамі — у выйгрышы будуць усе!

К

Удзельнікі Міжнароднага фестывалю-конкурсу "Art-panorama".

Падчас экскурсіі па Шчучынскім раёне.

Цяпер — пра нешараговы клубны праект. Дырэктар **Вараб'ёвіцкага** СДК-ЦТТ (Навагрудчына) Канстанцін Рэмішэўскі распавядае, што ва ўстанове праведзена "конкурсна-гульнявое шоу "Гісторыка-культурная спадчына нашага краю". Праект прысвечаны Міжнароднаму дню помнікаў і гістарычных мясц-

інаў, што адзначаецца 18 красавіка. У дадзеным выпадку карысным падаецца тое, што сельская ўстанова культуры выступае як рэтранслятар нацыянальных і сусветных духоўных каштоўнасцяў. Гульнявая частка мерапрыемства складалася з інтэлектуальнага саборніцтва на веданне мясцовых культуры і гісторыі.

Вучні старэйшых класаў тамтэйшай школы атрымалі задавальненне ад падзеі.

Міжнароднае свята традыцыйнай культуры "Браслаўскія зарніцы" запланавана сёлета на 28 — 29 мая. Алена Набеева паведамляе, што "ў фестывальнай праграме — харавая асамблея, турнір нашых побытавых

танцаў, рыцарскія баі, галаканцэрт..."

Вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ Андрэй Стручанка распавядае пра тое, што "23 сакавіка ў рамках абласнога свята "Тэатральная вясна — 2016" на сцэне Палаца культуры "Полацк-Шкловалакно" адбыўся паказ конкурснага спектакля

"Гражына" паводле Адама Міцкевіча. Сваё майстэрства дэманстравалі народны тэатр гістарычнага касцюма "Полацкі звяз". Тэатр заснаваны ў 2002 годзе, папулярнае і прапагандуе айчынную гісторыю і культуру ў агульнаеўрапейскім кантэксце.

Апошні блок інфармацый — з **Наваполацка**. Навучэнкі тамтэйшай ДШМ № 1 Дар'я Ізмайловіч і Ангеліна Пірог на нядаўнім адкрытым фестывалі-конкурсе фартэпіяннай музыкі ў Клецку атрымалі дыпломы другой і трэцяй ступені. 14 — 16 красавіка тут — адкрыты міждзяржаўны конкурс юных піяністаў з гарадоў-пабрацімаў Наваполацка "Музычная лілея". Пададзена 64 заяўкі з 20 гарадоў Латвіі, Расіі, Украіны і Беларусі.

Другі год запар ДШМ імя Івана Хруцкага ўдзельнічае ў Міжнародным фестыва-

лі-конкурсе "Art-panorama". Сёлета ён адбываўся ва Усцэцкім краі Чэхіі з 22 па 26 сакавіка. Наваполацчане заваявалі аж пяць дыпламаў, з іх тры — першай ступені (Валерыя Смірнова, Паліна Ласякіна, Маргарыта Касцель). А Гран-пры Міжнароднага конкурсу мастацтваў "Зорныя кветкі — 2016", што праходзіў у Мінску з 31 сакавіка па 3 красавіка, атрымала ў намінацыі "Джазавы вакал" Ксенія Вашчанка — салістка эстраднай студыі "8 нота" Наваполацкага цэнтра культуры. Конкурс з'яўляецца членам Сусветнай асацыяцыі фестывалю (WAF) і ладзіўся да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі. Ксенія атрымала сертыфікаты-запрашэнні для бясплатнага ўдзелу ў міжнародных фестывалях вакальнай музыкі для маладых выканаўцаў у Македоніі і Латвіі.

К

Тактыка культурнага развіцця

Сольна і ў пары

У Гомелі 8 красавіка адбыўся абласны семінар-практыкум для кіраўнікоў харэаграфічных калектываў — удзельнікаў XIII Рэспубліканскага конкурсу пар-выкананцаў беларускіх народных побытавых танцаў. Апошні пройдзе ў рамках IX Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу фальклорнага мастацтва "Берагіня" ў гарпасёлку Акцябрскі на Гомельшчыне 23 — 26 чэрвеня.

Арганізатар семінара-практыкуму, аддзел народнай традыцыйнай культуры Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці, установу ў Гомелі абраў базай, каб даць магчымасць кіраўнікам-харэографам пазнаёміцца з дзейнасцю раённай школы народна-побытавага танца, якая дзейнічае цягам 14 гадоў і паспяхова рыхтуе танцавальныя пары, у тым ліку для "Берагіні".

Сёлета школу на фестывалі прадставіць адна пара старэйшай узроставай катэгорыі, што, як і ўсе іншыя ўдзельнікі, прайшла адбор на абласным конкурсе выкананцаў народных побытавых танцаў "Вытокі". У гэтым конкурсе, зладжаным ГАЦНТ у красавіку ўжо ў сёмы раз, прынялі ўдзел больш за 160 пар з 21-го раёна вобласці. Пераможцамі сталі танцоры з Акцябрскага, Гомельскага, Веткаўскага, Буда-Кашалёўскага, Добрушкага, Кармянскага, Лельчыцкага, Лоеўскага, Петрыкаўскага, Хойніцкага раёнаў, якія і будуць змагацца за званне лепшых на рэспубліканскім конкурсе падчас "Берагіні". Кіраўнікі гэтых пар і сабраліся на семінар-практыкум.

Былі абмеркаваныя патабаванні да ўдзельнікаў спароніцтва, чыю праграму складаюць 30 танцаў у 5 узроставак катэгорыях. Большасць часу практыкуму была адведзена на развучванне танцаў, што раней не ўваходзілі ні ў абласны, ні ў рэспубліканскі конкурс. У архівах з гэтай мэтай адшукалі экспедыцыйныя відэазапісы з Гомельскай вобласці, па якіх танчаць "Барыню", "Шамяля", "Яблычка", варыянты танцаў "Абэрак", "Верабей",

"Грачанікі", "Ліцвін", "Пцічкі". Удзельнікаў падзеі зацікавілі лакальныя варыянты раней вядомых ім танцаў: "Ва саду лі", "Ночка", "Ойра", "Полька імправізаваная", полька "Верацяно", "Субота". У практыкум уваходзіла таксама праграма конкурсу салістаў на лепшае выкананне беларускіх традыцыйных народных танцаў "Мікіта", "Жабка", "Чобаты", што абдуцезца на "Берагіні" ўпершыню.

Пасля практычнай час-

ткі кіраўнікі танцавальных пар змаглі падзяліцца досведам ранейшага ўдзелу ў мерапрыемствах "Берагіні", бо многія з іх неаднаразова і з поспехам рыхтавалі ўдзельнікаў для іх. Цікавым быў вопыт па прыцягненні да танцавальных заняткаў дзяцей, падрыхтоўкі касцюмаў для ўдзельнікаў, выканання планаў паслуг. Самым дадатным у імпрэзе стала магчымасць падтрымаць ранейшыя кантакты з калегамі і завязаць новыя стасункі.

Дадамо, што прадставіць Гомельскую вобласць на IX Рэспубліканскім фестывалі-конкурсе фальклорнага мастацтва "Берагіня" рыхтуюцца малодшыя ўдзельнікі народнага ансамбля музыкі, песні і танца "Лёс" Бабіцкага сельскага цэнтра народнага танца, музыкі і песні Чачэрскага раёна — на VII Рэспубліканскім турніры дзіцяча-маладзёжных фальклорных калектываў; а таксама — народны фальклорны калектыў "Таняжанка" Тонежскага сельскага дома культуры Лельчыцкага раёна — на аглядзе-прэзентацыі аўтэнтычных гуртоў. Свае калектывы рыхтуе і гаспадар фестывалю — Акцябрскі раён.

Ірына ГЛУШЭЦ, метадыст па этнаграфіі і фальклору Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці
На здымках: моманты семінара-практыкума. Фота Таццяны ПАЎЛЮК

— Асноўны напрамак нашай працы — прасоўванне ідэй сацыяльнай інклюзіі (уключэння) дзяцей з аўтызмам у рэальнае жыццё. Гэта як інфармацыйна-асветніцкія дабрачынныя акцыі, так і праекты агульнаадукацыйных школ для дзяцей з аўтызмам, навучанне бацькоў і спецыялістаў новым для Беларусі метадамі працы з дзецьмі і дарослымі людзьмі з аўтызмам.

— Падсветкі будынкаў сінім, масавыя забегі, выставы... Наколькі названыя акцыі сапраўды маюць розгалас адносна інфармацыі пра праблемы дзяцей з аўтызмам?

— Акцыі робяць, напэўна, самае важнае: узнікаюць дух бацькоў, якія выхоў-

2 красавіка адзначаўся Сусветны дзень распаўсюджвання інфармацыі аб праблемах аўтызму пад эгідай ААН. У Мінску прайшла выстава 12 фотопартрэтаў дзяцей з аўтызмам і дзіцячым цэрэбральным паралічом "Я магу!..", адбыўся першы прабег з удзелам дзяцей з інваліднасцю і здаровых людзей. А ўвечары таго ж дня беларуская сталіца ўпершыню прыняла ўдзел у сусветнай акцыі "Light It Up Blue" ("Запалі сінім") — на адзін дзень падсветка спартыўных комплексаў, аб'ектаў грамадскага прызначэння, гандлёвых і бізнес-цэнтраў была сіняй на знак увагі да праблемы аўтызму. Да таго ж, як пісала "К", у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы таксама ладзяць мерапрыемствы з удзелам дзетак-аўтыстаў... Ці паспрыялі такія акцыі пашырэнню звестак пра праблемы дзяцей з аўтызмам у Беларусі? Якім чынам у падобных акцыях могуць паўдзельнічаць работнікі культуры? "К" пагутарыла пра тое са старшынёй Міжнароднай дабрачыннай грамадскай арганізацыі "Дзеці. Аўтызм. Бацькі" Таццянай ЯКАЎЛЕВАЙ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Калі гурток "закрыты" для...

ваюць дзетак з аўтызмам. Семі ўсё часцей пачынаюць прыходзіць на мерапрыемствы, а гэта ўжо дасягненне! Прычым не асобнай арганізацыі, а ўсяго грамадства. Акрамя таго, дзякуючы падобным акцыям у Беларусі развіваецца культура дабрачыннасці. А казаць пра праблемы абавязкова трэба, бо грамадству, на мой погляд, неабходны рэальныя практычныя прыклады. Цягам апошніх пяці гадоў тэма аўтызму ўзнімаецца актыўна дзякуючы, у першую чаргу, бацькоўскай ініцыятыве. Галоўнае ж цяпер, на мой погляд, — шлях да нацыянальнай праграмы развіцця сістэмы дапамогі дзецям і дарослым людзям з аўтызмам, актыўнае ўключэнне дзяржавы ў тэму наогул. Пакуль мы яшчэ толькі рыхтуем да гэтага, патрэбен час і немалыя сродкі, каб выбудаваць сістэму. Наогул, для нас, як для бацькоўскай ініцыятывы, заўсёды было важным супрацоўніцтва з дзяржаўнай сістэмай. Ужо тры гады, як мы працуем у кірунку інклюзіўнай адукацыі, а сёлета запускаем праект першага інклюзіўнага тэатра — наш першы праект ва ўзаемадзеянні з дзяржаўнай сістэмай культуры.

— У вас працягваецца супрацоўніцтва з Дзяржаўным літаратурным музеём Янкі Купалы. Наколькі гэтае ўзаемадзеянне, на вашу думку, паспяховае?

— Сфера культуры заўсёды спрыяла. Так, сёння нас звязваюць вельмі цёплыя адносіны з Музеём Янкі Купалы, ужо не аднойчы былі праведзены музейныя сустрэчы для сем'яў, якія выхоўваюць дзетак з аўтызмам. Яшчэ ў гэтай жа ўстанове мы плануем зладзіць праект інклюзіўных экскурсій. У тутэйшых музейшычыкаў цяпер столькі ідэй, што ў нас з'яўляюцца новыя задачы і складанасці для ажыццяўлення планаў. Так, сёння мы шукаем менеджараў праектаў і дадатковыя чалавечыя рэсурсы для рэалізацыі задуманага.

— Ці магчыма вопыт купалаўцаў распаўсюдзіць на ўсе іншыя музеі Беларусі? Альбо гэта праблематычна праз недахоп кваліфікаваных кадраў, праграм, па якіх можна было б займацца з дзецьмі-аўтыстамі, таго, што ва ўстановах культуры, па шчырасці, няшмат увагі надаецца такой катэгорыі дзяцей?

— Усё магчыма, але, найхутчэй, паступова. Важным складнікам усіх мерапрыемстваў з'яўляецца прафесійнае псіхалагічнае суправаджэнне дзяцей з аўтызмам, іх падрыхтоўка да мерапрыемстваў і суправаджэнне т'ютарамі (індывідуальны-

мі настаўнікамі). Без новых тэхналогій, якія толькі прыходзяць да нас у Беларусь, убудоваць дзіцяці ці падлетка з аўтызмам у агульны калектыў дзяцей і ў цэлым у грамадства немагчыма. Таму вядзецца навучанне спецыялістаў, ладзяцца краўдфандынгавыя кампаніі з гэтай мэтай. Будзе больш спецыялістаў па аўтызме — зможам шмат.

— А колькі прыстасаваны для дзяцей-аўтыстаў школы, музеі, бібліятэкі, дамы культуры Беларусі? Што трэба зрабіць, каб такія дзеці пачувалі сябе ў гэтых установах свабодна і з ахвотай там займаліся?

Тым часам

14 красавіка ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адбыўся інтэрактыўны музейна-педагагічны занятак "Гуканне вясны" для вучняў 1 класа СШ № 187, у якой вучацца дзеці з аўтызмам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Падчас музейнай імпрэзы. / Фота аўтара

Музейная тэрапія... і магія

Як распавяла "К" загадчык аддзела культурна-адукацыйнай работы ўстановы культуры Волга Пархімовіч, названай акцыяй музей распацаў цыкл заняткаў "Побач і разам" для дзяцей з аўтызмам, якія дазваляюць стварыць новую форму ўзаемадзеяння паміж музейнымі супрацоўнікамі і школьнікамі. Так, падчас "Гукання вясны" школьнікі пагарталі беларускі календар, пазнаёміліся з гісторыяй назваў месяцаў ды са святамі календарна-абрадавага цыкла, паслухалі ўрыўкі з вершаў Янкі Купалы, прысвечаныя порам года. Таксама кожны з наведвальнікаў імпрэзы атрымаў матэрыял для вырабу веснавой птушчкі з паперы — сімвалу вясны — і самастойна яе зрабіў. Не абышлося і без вэаесаблівай магічнай дзеі — знішчэння саламянага пудзіла зімы, а таксама абраду "затанцоўвання вясны" ды гульні "Грушка", якой дзяцей навучыла "багіня" вясны Ляля.

— Мабыць, можна казаць пра ўнікальнасць дадзенага праекта ў Беларусі, — распавяла мне пасля завяршэння імпрэзы Во-

льга Пархімовіч, — бо сістэмных заняткаў для дзяцей з аўтызмам (а менавіта такія неабходныя пры гэтым дыягназе) раней ва ўстановах культуры не ладзілі. Так, былі толькі асобныя разавыя акцыі, як, напрыклад, арт-праект "Фотааўтызм" (фотавыстаўка Івана Шаўцова ў Музеі-майстэрні Заіра Азгура), які меў шырокі рэзананс.

Для параўнання супрацоўнікі установы культуры прывяла наступны факт: у ЗША каля 30 музейных устаноў працуюць з дзецьмі з аўтызмам.

— Увосень у нас запланавана правесці цыкл заняткаў, — адзначыла візаві. — Такая "музейная тэрапія" дазволіць школьнікам вывучаць прадметы даўніны, звязаныя з жыццём і творчасцю Янкі Купалы, у гульнёвай форме. Гэта праграма выканае не толькі рэабілітацыйную, але і адукацыйную функцыю, бо музейныя заняткі будуць спрыяць уключэнню дзяцей у працэс узаема-

На мой погляд, не варта ў гэтым выпадку казаць толькі пра дзяцей з аўтызмам або з нейкімі іншымі асаблівасцямі. Кожнае дзіця — асаблівае, гэта асоба, якой трэба надаваць належную ўвагу. Разам з тым, большасць гуртоў, а тым больш школ, напрыклад, музычных, мастацкіх, спартыўных для нашых дзетак з асаблівасцямі "закрытыя". А ўсё мы ведаем таленавітых людзей з аўтызмам за мяжой, таму, на мой погляд, пара пачынаць такія таленты шукаць і ў Беларусі.

— Што ў падобным кірунку маглі б зрабіць музейшычыкі, бібліятэкары, клубнікі?

— З прыкладу нашага ўзаемадзеяння з Музеём Янкі Купалы магу сказаць: падобная праца цалкам магчымая, а дзеці з аўтызмам — вельмі ўдзячная катэгорыя маленькіх наведвальнікаў. А рэальныя справы і спагаднасць не толькі бацькоў, але і навакольных людзей мяняе жыццё дзіцяці з аўтызмам у лепшы бок. Наколькі я магу бацьчы, сёння мы ўжо выхоўваем новае пакаленне беларусаў, якое зусім інакш ставяцца да дзяцей з аўтызмам, а сфера культуры, якая ніякая іншая, можа паспрыяць у гэтым вельмі значна.

Ад рэдакцыі. Паважаныя чытачы, мо вы ведаеце прыклады, калі ў вашым горадзе, раёне ладзіцца сістэмная праца з дзецьмі і дарослымі з аўтызмам ці з абмежаванымі магчымасцямі? Падзяліцеся, калі ласка, з грамадой досведам працы. Глядзіш, з цягам часу наведванне ў аічынных музеях, дамах культуры і дамах рамёстваў, дзіцячых школах мастацтваў для такіх дзетак і дарослых будзе абавязкова-неабходным... Прынамсі, хацелася б у гэта верыць.

К

К

Дырэктар канцэртнага агенцтва "Акварыум ВС" Віктар Паланейчык: "Калі зазіраць зусім-зусім у мінулае, то Барыс Грабеншчыкоў заўсёды выбіраў час для таго, каб абавязкова зайсці ў царкву. Ну а мінскія музеі ён, напэўна, усе абышоў. З апошніх такіх артыстаў, каго мы прывозілі і хто зацікавіўся культурным жыццём Мінска, назаву Яфіма Шыфрына. Гэта ўвогуле вельмі эрудзіраваны і інтэлігентны чалавек. Праязджаючы па горадзе, ён убачыў рэкламу арт-праекта "Час і творчасць Льва Бакста" ды папрасіў правесці яго на выставу. Восенню, дарэчы, Яфім Залманавіч збіраецца наведаць Брэсцкую крэпасць: гэта ж дзякуючы, у тым ліку, і вашай газеце стала вядома, што ў Вялікую Айчынную вайну сярод яе абаронцаў быў дзядзька Шыфрына!"

Дырэктар канцэртнага агенцтва "Лінія гуку" Уладзімір Шаблінскі: "Я даўно адзначыў для сябе такі факт: "папсавікі", якіх прывозіла наша кампанія ў Мінск, калі ў іх выпадала некалькі вольных гадзін, выпраўляліся на Камароўку па экалагічна чыстыя прадукты альбо ішлі ў ДУМ ды ЦУМ — гэтыя дзве крамы лічацца ў іх чамусьці запаведнікамі "саўка". Старая артыстычная гвардыя там канкрэтна настальгуе па мінулым, напэўна, і архітэктура аказвае такі ўплыў. А рок-н-рольшчыкаў часам замест піўных бараў абіралі шпацыр па Траецкім прадмесці. Топавыя ж артысты амаль ніколі па горадзе не снюдаліся: раптам народ пачне рваць куміраў на часткі?"

Дырэктар ТАА "Арт-Фьюжн" Марыя Драздова: "Нашы" гастралёры звычайна проста гуляюць па вуліцах тых гарадоў, дзе выступаюць. У свой апошні (на жаль, у прамым сэнсе) прыезд у Мінск па ім праішоўся і лідар брытанскага гурта "Motorhead" Лэмі Кілмістар. П'ер Рышар, які нядаўна прадстаўляў у сталіцы свой монаспекталь "П'ер Рычард III", таксама прагуляўся па ёй".

Начальнік аддзела гастроляна-творчай і рэкламнай дзейнасці Канцэртнай залы "Мінск" Алена Гамялькова: "Алена Васілёк з расійскага поп-фольк-гурта "Белы дзень" абавязкова знаходзіць час, каб зазірнуць у які-небудзь куток Мінска. Яна творчы чалавек, яе цікавіць многае з таго, што мае дачыненне да культуры. Прынамсі, Нацыянальны мастацкі музей гасця наведвала не раз".

Вядучы рэдактар аддзела дзяржаўных, спецыяльных і культурна-вядомых мерапрыемстваў Палаца Рэспублікі Вольга Гузнякова: "Аляксандр Разэнбаум папрасіў нас неяк арганізаваць яму паездку ў Хатынь. Ён досыць доўга там прабыў, павольна хадзіў, маўчаў, пра штосці думаў. Быў ён і ў сталічным запарку. Музыканты з калектыву Аляксандра Малініна наогул лічаць Мінск сваім, і як толькі з'яўляецца

Госці Мінска ў Нацыянальным мастацкім музеі: Уладзімір Співакоў...

Калі вы думаеце, што замежныя артысты пался сваіх выступаў у беларускіх гарадах адразу ж з'яжджаюць у аэрапорт ці на вакзал альбо рэлаксуюць у рэстаранах ці гасцініцах, то думаеце правільна. Але некаторыя з іх, здараецца, усё ж замаўляюць арганізатарам канцэртаў нейкую культурную праграму, экскурсію па горадзе. Зрэшты, і прамоўтары, бывае, скіроўваюць гастралёраў на знаёмства з мясцовымі славуцямі. І калі ўсё "зрастаецца", з'яўляюцца здымкі нахштат тых, якія мы прапануем вашай увазе. А прадстаўнікі беларускіх канцэртных агенцтваў даюць каментарыі па дадзенай тэме.

Алег КЛІМАЎ

"Зоркі" ў горадзе

... Дзмітрый Хварастоўскі...

Ці да культуры ў Мінску замежным гастралёрам?

... Юндзі Лі...

... Яфім Шыфрына.

магчымаць, бягуць фатаграфавання па горадзе. Юрыя Антонава, напэўна, нельга аднесці да замежных артыстаў у поўнай меры, але і ён любіць прайсціся па Мінску, пабываць у сваіх улюбёных куточках".

Піяр-менеджар беларускага прадстаўніцтва кампаніі "Verin Art Management" Таццяна Быліна: "Як правіла, артысты, якіх мы прывозім, праз шчыльны графік, нават жадаючы пазнаёміцца са славуцямі таго ці іншага месца альбо наведаць нейкае культурнае мерапрыемства, не паспяваюць гэтага зрабіць. Але выключэнні здараюцца. Так, летась на выставу "Вынаходніцтва Да Вінчы" схадзілі Дзмітрый Хварастоўскі, Клара Новікава, Валеры Сюткін, Максім Дунаеўскі, Леанід Канеўскі. Сёлета ж калекцыя Нацыянальнага мастацкага музея ўважліва агледзеў Уладзімір Співакоў, а зусім нядаўна быў у ім сусветна вядомы кітайскі піяніст Юндзі Лі, пабываўшы на выставе "Гойя... Пікаса".

Спецыяліст па сувязях з грамадскасцю канцэртнага агенцтва "4A-Event" Вольга Жукевіч: "Звычайнае знаходжанне замежных артыстаў у нашай краіне выглядае так: прыезд — экскурсія па горадзе з акна аўтамабіля — адпачынак — канцэрт — вячэра — ад'езд у аэрапорт або на вакзал. Музыканты нямецкага гурта "Oomph!" папрасілі нас паказаць Нацыянальную бібліятэку, абмежаваўшыся, праўда, толькі яе аглядавай пляцоўкай..."

P.S. На заканчэнне ж хачу падзякаваць прадстаўнікам усіх арганізацый, якія ласкава пагадзіліся падзяліцца інфармацыяй ды фатаграфіямі. Мае прывітанні і тым, хто з нейкіх прычын адмовіўся пайсці на кантакт. І самы велізарны "рэспект", мяркуючы па голасе ў слухаўцы, мабыць, вельмі мілай дзяўчыне з аднаго зусім не "бэта" і не "дэльта" тэатральна-канцэртнага агенцтва: марыце нарвацца на нічым не вытлумачаную няветлівасць — патэлефануйце туды!

Гурт "Oomph!" на аглядавай пляцоўцы Нацыянальнай бібліятэкі.

Нам цікавае Ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Тактыка культурнага развіцця

Дзе жывапіс звонкі!

Першае імпрэза праекта "Творчая дынастыя. Аракчэвы" да 90-годдзя з дня нараджэння заслужанага дзеяча мастацтваў краіны, кавалера ордэна Францыска Скарыны, педагога Барыса Аракчэва (1926 — 2013) адбылося ў лютым у Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя Паўла Масленікава. А ў красавіку выставу "Мастацкія традыцыі: калі прырода твой настаўнік" прымае Крупская мастацкая галерэя імя Барыса Аракчэва ў тамтэйшым Раённым цэнтры культуры.

носіні, павышанай колеравай гамы і шырыні пісьма. Фармат палатна для яго нічога не значыў. Ён з поспехам мог на метровым падрамніку размашыста пісаць роўнядзь возера, зацішны куточак сцялянскага падворку ці букецік незабудак. І гэтак жа лёгка і свабодна пераходзіў на маленечкія кардонкі і палотны, не пазбягаючы дэталю, не рэтушуючы і не засушваючы. Заўсёды пластычна, цэльна, звонка, — з цеплынёй прыгадвае Паплаўскі. На думку мастака, пленэрныя практыкі сфарміравалі і вызначылі стыль, метады, агульную рэалістычную скіраванасць творчасці Аракчэва.

Работы ж навучэнцаў каледжа імя Аляксея Глебава таксама перадаюць сродка-

Новы этап праекта ў Літаратурным музеі Янкі Купалы: Аксана Аракчэва і старшы навуковы супрацоўнік Эліна Свірыдовіч падчас мантажы выставы да 90-годдзя Барыса Аракчэва. / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

У экспазіцыі — як палотны майстра, так і пленэрныя эцюды навучэнцаў Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя Аляксея Глебава. Такое спалучэнне не дзівіць: доўгія гады працы звязвалі Барыса Уладзіміравіча і гэту ўстанову. Ды і сам ён з ліку першых выпускнікоў тады яшчэ Мінскага мастацкага вучылішча. Традыцыі метадалагічна асноўнае навучанне выяўленчаму мастацтву, закладзеныя Аракчэвым, захоўваюць актуальнасць. А сярод вучняў майстра такія знакамітыя імёны, як Уладзімір Кожух, Галіна Конанова, Аляксей Кузьміч. Педагагічны і прафесійны кірунак майстра працягваюць ягоныя дочки — Алена і Аксана. Як і бацька, яны з адзнакай скончылі "Глебаўку". Алену вылучае метадалогія, удумлівасць педагога, а Аксану, апрача вядомасці мастачкі, — папулярнасць творчасці Барыса Аракчэва, арганізацыя выставы і праектаў.

Палотны на выставе ў Крупках дэманструюць майстэрства Аракчэва-пейзажыста. Многія са сваіх вядомых карцін Барыс Уладзіміравіч стварыў на аснове раней напісаных пленэрных эцюдаў, захоўваючы, падобна да імпрэсіяністаў, непаштоўнасць імгнення творчага метаду жывапіса прадстаўляючы ўспаміны народнага мастака Беларусі Георгія Паплаўскага, сябра Барыса Аракчэва. "Мы, студэнты, былі разам у імкненні прытрымлівацца акадэмічнага метаду рэалізму... Са стараннасцю пісалі акадэмічныя пастаноўкі ў пошуку ўласных творчых прыёмаў пластыкі, кампазіцыі і каларыту. Ужо ў той час Барыс, як верны вучань Віталія Цвіркі, вылучаўся імкненнем да кантрастнасці танальных ад-

мі жывапісу стан прыроды, асвятленне, характар формы і пабудовы прыродных і архітэктурных аб'ектаў. Пад кіраўніцтвам вопытных выкладчыкаў навучэнцы імкнуліся да пошуку найбольш выразнага кампазіцыйнага і каларыстычнага рашэння, якое б адпавядала іх аўтарскай ідэі. Эцюды, выкананыя ў розных тэхніках і стылях, адлюстроўваюць адметныя асаблівасці ландшафту, доўліства. Творы юных мастакоў, змешчаныя побач з палотнамі майстра, сведчаць і пра пераемнасць пакаленняў, дзе арганічна спалучаюцца традыцыі, наватарства.

Адметная тэма — Аракчэў і Крупкі. Мастак, які быў народжаны ў Расіі, назавуць палюбіў гэты край, прыроду якога з асаблівай цеплынёй адлюстроўваў у пейзажах. Непадалёк ад Крупак знаходзіцца родныя мясціны яго жонкі Галіны Ягорыўны, туды ж на лецішча з сям'ёй прыязджаў майстар. Там ён ствараў неперайздзеныя па сваёй шчырасці палотны. Мастацкай жа галэрэі Крупак падчас яе адкрыцця ў 2005-м Барыс Уладзіміравіч падараваў двухмятровое палатно "Генерал Кульнёў і гродзенскія гусары ў бітве пад Клясціцамі. 1812 год" (1992). А ў маі 2009 года падчас адкрыцця выставы "Творчая дынастыя. Аракчэвы" жывапісец перадаў у дар чатыры свае карціны: "Сенакос" (1976), "Брэсцкая крэпасць. 1941 год" (1981 — 1983), "На заданне. Апошні наказ" (1984), "Венера і бэз" (1995). А 2 красавіка мінулага года галэрэі было прысвоена імя Барыса Аракчэва. Цяпер у пастаяннай экспазіцыі знаходзіцца трынаццаць палотнаў мастака, кожнае — з гісторыяй.

Ксенія СЯЛІЦКАЯ-ТКАЧОВА, куратар праекта, культуролаг, мастацтвазнаўца

Кажуць, нельга ўвайсці ў адну раку двойчы. Але калі вада насамрэч жывая і гаючая ўжо багата часу? Прызнацца, я быў адначасова і здзіўлены, і ўзрушаны, калі мне спачатку казалі, а потым нават прынеслі здымкі з выявай таго роспісу, які давлялася выконваць у далёкім і знаковым 1991 годзе. Жнівень, я працую на рыштаваннях, а недзе ўнізе па радыё трансклююць заяву ДКНС...

Я маюю вялізную карціну, сатканую з беларускіх традыцыйных святаў. Пішацца ўзрушана і лёгка. Зразумела, да гэтага "пералапаці" шмат літаратуры, скажам "Нарысы нацыянальнай культуры беларусаў XVI — XVIII стагоддзяў". Але ж і сам паспеў паўдзельнічаць у падрыхтоўцы да адраджэн-

Сэлфі: творца пра твор

мітэта школы і дырэктару, дазволілі выкарыстаць памяшканне былога піянерскага пакою пад наш ЭМЭФ (эксперыментальны мастацка-эстэтычны факультэт). І ўсім добра! Школе ў тым, што дзесяць адзінак, якія працуюць з дзеткамі, фінансуюцца з бюджэту Цэнтра эстэтычнага выхавання. А мы змаглі разгарнуцца, няхай сабе і ў межах горада.

У нашым цэнтры праз беларускія гульні і тэатр стваралі атмасферу нечаканай захопленасці дзяцей адкрыццём новага, незвычайнага, былі тут выкладчыкі гісторыі мастацтваў, плячэння з саломкі, музычнага суправаджэння, нарэшце — лабарант і два тэхнікі. Ды сваё абсталаванне для нашых выставаў (на той час супердызайнерскае —

яшчэ. Хутка Дзень настаўніка. Мабыць гэта адное з тых святаў, якое мы будзем шанаваць заўжды, таму што шлях да яго бясконцы. На Усходзе кажучы так: "Шлях да настаўніка ідзе толькі праз любоў да людзей". А мы дададзім — і да Бацькаўшчыны".

...А якія святы мы ладзілі! Малыя калядоўшчыкі са сваёй дзейя ахапілі ўвесь раён, адкалядалі і прынеслі некалькі мяхоў падарункаў, што дало ім магчымасць частаваць палову школы. Да "Гукання вясны" з дапамогай бацькоў, у першую чаргу архітэктараў, выраблялі адмысловыя "птушкакапялюшы", нібыта гнёзды... Ды шмат чаго можна згадваць. Атрымлівалася так, як я бачыў у цэнтры эстэтычнага выхавання ў Ерване. Малючы — слу-

Сустрача са сваім творам праз 25 гадоў — гэта падзея і, адначасова, нечаканая прыемнасць. У сваім артыкуле на старонках "К" "Тэндэнцыя" і "Знак якасці" летась пісаў пра адносіны да твораў манументальнага мастацтва ў нашай краіне. Здаецца, і нарматыўнай базы мала па ахове каштоўнасцяў сучаснага мастацтва. Таму як прыемна аўтару адчуваць: акт стварэння не проста быў тым катарсісам, які сышоў на яго, калі ён пісаў. Гэта карціна, гэты роспіс працягваў і працягвае ўжо чвэрць стагоддзя нейкім чынам уплываць на глядача. А колькі сотняў школьнікаў ці зараз гімназістаў дакранулася ўважлівым позіркам за гэтыя гады да мастацтва?

"Гэта там, дзе птушкі і калядоўшчыкі?"

тых самых святаў яшчэ ў 1988 годзе, дзякуючы фонду культуры на чале з Васілём Шаранговічам. Так што "калядалі" ды "гукалі" — карацей, уяўленне пра тэму меў "з першых вуснаў". Мне было прыемна выпісваць дэталі адзення, атрыбутыку, нібыта дакранаючыся да матэрыяльнай культуры продкаў... Але захаваны і па сёння роспіс "Беларускія святы" ў мінскай гімназіі № 7 — толькі ўступ да добрых успамінаў пра асабісты эксперымент у галіне эстэтычнага выхавання дзяцей.

У той час я працаваў у Рэспубліканскім цэнтры эстэтычнага выхавання, які стваралі з народным мастаком Беларусі Уладзімірам Стэльмашонам. Стварыць — стварылі, але Уладзімір Іванавіч з'ехаў у Маскву — быў выбраны ў народныя дэпутаты СССР, міністр адукацыі Мікалай Дзямчук, які падтрымліваў ідэю цэнтры, таксама рушыў па такое ж крэсла. Далейшы працяг — сумны для задумы пашырэння эстэтычнага выхавання. Але ў Міністэрстве адукацыі мне прапанавалі рэалізаваць свой досвед і клопат аб эстэтычным выхаванні на базе сталічнай сярэдняй школы № 54 (зараз — гімназія № 7). Дзякуючы старшыні бацькоўскага ка-

зборна-разборная канструкцыя з металічных трубак! І абавязкова магнітафоны! Выставы ж ладзіліся і ў школах раёна, у выканкаме Партызанскага раёна Мінска, у Белдзяржфілармоніі.

А першая, прысвечаная Дню настаўніка і 90-годдзю майго педагога Сяргея Каткова, адбылася ў пачатку кастрычніка 1991 года ў 54-й школе пад назвай "Шлях да Настаўніка". Некалькі слоў з анаталыі да той выставы: "...Шмат вучняў Настаўніка самі сталі выкладчыкамі і таксама працуюць з дзецьмі, працягваючы на ўсе часы неабходную і вялікую справу эстэтычнага выхавання. Творы юных мастакоў мінскіх студый таксама экспануюцца на нашай выставе. І хто ведае: пройдзе колькі год і, магчыма, нехта з гэтых дзяцей сам будзе педагогам. І

хаць, спяваючы — маляваць, вырабляць лялькі і гуляць у тэатр. Шукаць, адкрываць, дзейнічаць! А колькі экскурсій — як нашых, так і да нас! Запомнілася вандроўка ў Мір і Нясвіж не толькі як цікавая ва ўсіх адносінах для дзяцей і іх бацькоў экскурсійна-пазнавальнага падзея, але і як адна з прыступак да нашай выставы, якую мы прэзентавалі да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Мог завітаць да нас Алесь Лось са сваёй дудой, скрыпкай і батлечнікамі... І мы штотомсяць удзельнічалі на тэлебачанні ў перадачы "Сем колераў радасці". І больш за тое: настаўнікамі малявання ў пачатковых класах таксама былі мае вучаніцы, якія, на жаль, выходзяць сёння дзетка далёка ад Беларусі.

Калі я распытваю сваіх студэнтаў, якія скончылі гімназію № 7 ці памятаюць яны той роспіс, мне адказваюць: "А, гэта там, дзе птушкі і калядоўшчыкі!" Візуальна і асацыятыўна твор застаецца ў памяці... І дзякуй лёсу, што ён існуе!

Алесь КВЯТКОЎСКИ,
мастак, педагог

"Запатрабаваны адноўленыя помнікі"

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 6.)

Нездарма гісторыкі выкарыстоўваюць тэрмін "культурны пласт", кажучы пра ўсю сукупнасць слядоў дзейнасці чалавека, якія адносяцца да той ці іншай эпохі. Калі ж казаць пра культуру як ступень адукаванасці, то чалавек без культуры немагчымы. Культурны чалавек — чалавек той, хто спазнае і думае, які ведае сябе, сваіх продкаў, які разумее, чым жыве ягонае краіна і куды яна ідзе. Вельмі важна, што 2016-ы абвешчаны годам культуры, таму што культура — галоўная стваральная сіла.

А.Л.: — Хацелася б, каб культуры надаваліся першачарговыя

значэнне і ўвага. І год культуры, на маю думку, не павінен замыкацца каляндарным годам: ён мае быць перманентным. Дзяржава павінна разумець, што культура павінна мець адно з першых месцаў у дзяржбюджэце. Інвестыцыі ў культуру — гэта не толькі ўкладанні ў імідж. Менавіта культурныя людзі, людзі высокаадукаваныя, якія шануюць і асэнсоўваюць сваю спадчыну могуць "падцягнуць" на высокі ўзровень усё сферы жыцця грамадства і рухаць нацыю далей, у будучыню.

— **Як быць?**

А.А.: — Адною з галоўных праблем Беларусі ў захаванні і папулярызацыі ўласнай культуры

з'яўляецца адсутнасць сістэмнага падыходу па яе развіцці. Неабходны перагляд падчы матэрыялу пра гісторыю Беларусі на ўзроўні адукацыі. На жаль, практычна на мінімальным узроўні даецца інфармацыя аб нашай краіне за мяжой. Сэрвіс і добраўпарадкаванне каля гістарычных помнікаў архітэктуры асабліва мае патрэбу ў сур'ёзным развіцці. Неабходна стварэнне і развіццё ўласных школ па рэстаўрацыі і рэканструкцыі. Павінна праводзіцца мэтэнакіраваная палітыка культурнага абмену, што закранае вяртанне вывезеных з тэрыторыі Беларусі прадметаў мастацтва. Сучасныя віды мастацтва павінны развіва-

цца з улікам і ў рэчышчы апошніх агульнасусветных тэндэнцый.

А.Л.: — Галоўнае, не паддавацца цяжкасцям, любіць сваю краіну і шчыра рабіць усё, што ад цябе залежыць, для развіцця гісторыі і культуры. У нас маладая незалежная дзяржава, за гады працы над праектам "Спадчына Беларусі" мы яшчэ раз пераканаліся, як узрасла самасвядомасць нашых людзей, колькі адроджана гістарычнай спадчыны, дзякуючы дзяржаўнай падтрымцы, як беларусы ўсё больш падарожнічаюць па Беларусі, і як маладое пакаленне з гонарам успрымае спадчыну папярэдніх пакаленняў.

Ёэль з Пагоста

На жаль, сёння няма многія ведаюць у Беларусі пра Ёэля Энціна — стваральніка аднаго з амерыканскіх тэатраў. А першыя сямнаццаць гадоў яго жыцця звязаны з мястэчкам Пагост сённяшняга Салігорскага раёна Мінскай вобласці.

Там ён нарадзіўся 4 лістапада 1874 года, а ў Злучаных Штатах наш герой выправіўся, бо палічыў, што "антысемітызм расійскага імперскага ўрада ставіць крыж на ягонай кар'еры". У ЗША Энцін прыехаў энергічным, крэатыўным маладым чалавекам, які, да таго ж, меў поспехі ў авалоданні замежнымі мовамі. Таму першым досведам працы ў Амерыцы для яго было выкладанне англійскай мовы і літаратуры ў сярэдняй школе.

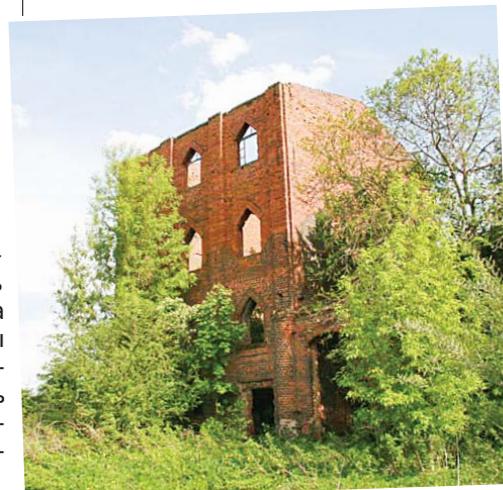
Зусім іншы вопыт Энцін набыў, калі пачаў працаваць у газеце "Форвертс". Малады супрацоўнік выдання з нумара ў нумар выдаваў і кранальныя апавяданні, і надзённыя артыкулы, і тэатральныя ды літаратурнаўчыя рэцэнзіі. Апошнія з цягам часу вылучылі ўраджэнца беларускага мястэчка Пагост у лік вядучых амерыканскіх крытыкаў. Яшчэ адной паспяховай творчай "дзялянкай" Энціна стаўся тэатр. Нездарма ягонае імя сёння непарыўна звязана з гісторыяй яўрэйскіх тэатраў у ЗША. Апрача таго, што наш зямляк быў у ліку заснавальнікаў падобных тэатраў, рыхтаваў акцёраў для іх, там шматкроць ставіліся спектаклі па п'есах Энціна, а таксама па тых творах, якія ён пераклаў на ідыш. А ягонае галоўнае творчае дзіця — яўрэйскі тэатр "Фолксбіне" — стаўся з цягам часу самым вядомым з усіх падобнага тыпу ў ЗША.

У спадчыну ўраджэнца Беларусі ўваходзяць таксама выдатныя кнігі па літаратурнаўстве. Так, тры ягоныя выданні былі прысвечаны даследаванню выключна яўрэйскай літаратуры: у першай вычарпальна прааналізавана творчая спадчына Іцхака-Лейбуша Пераца, у другой сістэматызаваны звесткі пра яўрэйскіх паэтаў, у трэцяй прадстаўлена новая яўрэйская літаратура. Неардынарную тэарэтычную працу таксама ўяўляла кніга Энціна "Што такое літаратура".

Ураджэнец Пагоста адзначыўся таксама шматбаковым дачыненнем да яўрэйскай адукацыі ў ЗША. Ён выконваў абавязкі старшыні Камітэта за ідзіш у дзяржаўных школах, а дзякуючы яго ўдзею на сталай аснове запрацаваў яўрэйскі настаўніцкі семінар, на пасяджэннях якога шмат гадоў старшынстваваў наш герой. Нарэшце, апірышчам для настаўнікаў яўрэйскіх навучальных устаноў сярэдняга звяна сталі яго кнігі "Яўрэйскае выхаванне", "3 яўрэйскай крыніцы", "3 вуснаў народа" і некаторыя іншыя.

Памёр Ёэль Энцін з Пагоста, што на Міншчыне, 26 лютага 1959 года ў Нью-Ёрку, дзе і быў пахаваны.

Міхаіл СТРАЛЕЦ,
доктар гістарычных
наук, прафесар Брэсцкага дзяржаўнага
тэхнічнага ўніверсітэта

Дна адметнасцяў Пагоста — рэшткі вядзюнага мыльна.

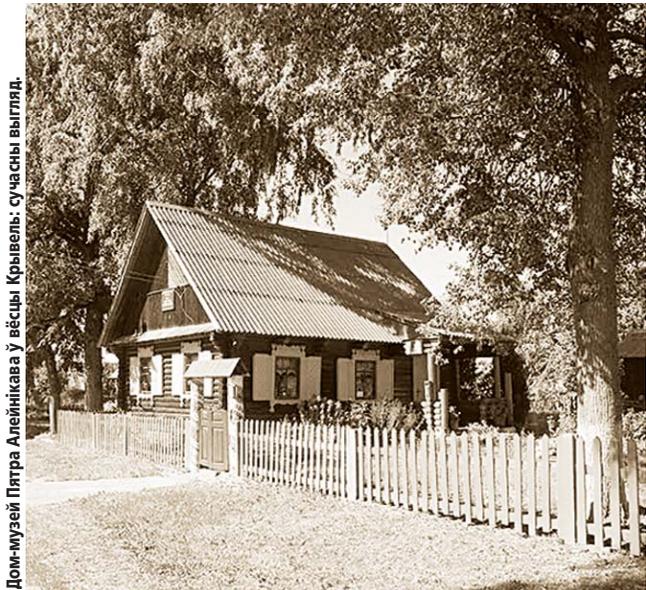
(Заканчэнне. Пачатак у № 15.)

Сёння "К" працягвае расвед пра знакамітага савецкага кінаартыста — беларуса Пятра Алейнікава.

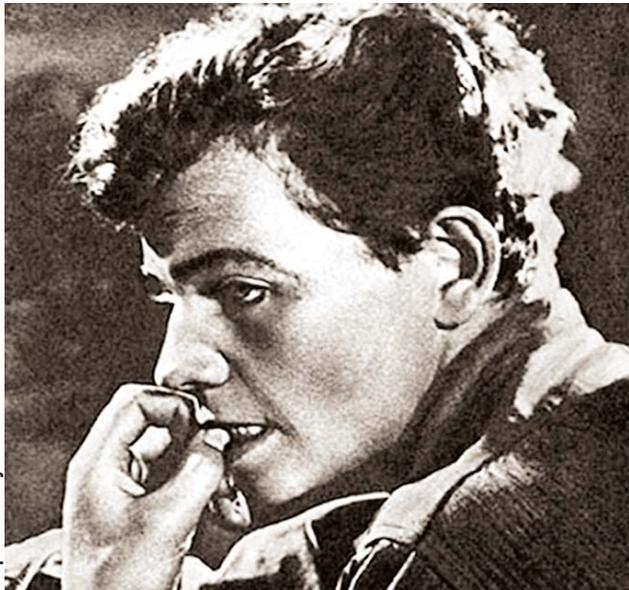
Барыс КРЭПАК

Яго сям'я жыла ў маленькай вёсачцы Крывель, адгароджанай ад света белага балоцістым чорналесем: гэта прыкладна ў 22 — 23 кіламетрах ад Шклова. Бацькі жылі бедна, не хапала хлеба, ворыўнай зямлі. Пакуль Мартын Алейнікаў працаваў пlyingтагонам па Дняпры, цярпелі. Але аднойчы, позняй восенню 1920 года, сплаўляючы плыты па Дняпры, ён сарваўся ў сцюдзёную ваду. Выплыў, але моцна прастудзіўся і хутка памёр. Такім чынам сям'я засталася без карміцеля. Маці сшыла з даматканых посцілак жабрацкія торбы старэйшай дачцэ Кацярыне і васьмігадоваму Петруся, вывела няшчасных за весніцы, перахрысціла і, абліваючыся слязьмі, выправіла іх жабраваць у невядомыя шляхі-дарогі. Праз год Каця вярнулася дамоў, а Пецька працягваў весці жыццё бадзягі, валацугі, нічога і нікога не баяўся, на чаваў дзе давядзецца: у стагах за Дняпром, у хвойніку, у занядбаных свіранах, у лепшых выпадках — у чуплых людзей дзе-небудзь у сенцах або на паддашку. Карміўся як мог: ці то нескладанай падзённай работай, ці то штосьці скраўшы з чужога агарода. А бывала, хтосьці забяспечваў яго кавалачкам хлеба за тое, што хлопчык умела мог парадзіраваць людзей. Працаваў ён і пастухом у наймах у нейкага багача Карнея. А калі Карней той аднойчы пабіў Пецьку, маўляў, заснуў той і статак разбегся, хлопец пакінуў свайго "працадаўцу", далучыўся да пlyingтагонаў і на наступны дзень быў ужо ў Быхаве. Там ён сустрэў такіх жа хлопцаў-абдранцаў і паехаў разам з імі па гарадах Беларусі: Орша, Барысаў, Віцебск, Мінск, Гомель... А калі вярнуўся ў Шклоў, добрыя людзі дапамаглі яму ўладкавацца ў мясцовую спецыяльную школу для сірот, дзе даваўся бясплатны харч дзецям. Але хтосьці "настукнуў" начальству, што, маўляў, у Алейнікава ў Крывелі жыве маці: дык які ж ён сірата? Нашто яго бясплатна гадаваць? І хлопца выкіраваць са спісу выхаванцаў. І зноў — бадзянне, валацужніцтва, кароткачасовыя прытулкі, прыводы ў міліцыю...

А калі ўдавалася, з вялікім захапленнем глядзеў фільмы ў былым панскім маёнтку, куды перасоўка дастаўляла кінастужкі. Білеты на сеанс былі таннымі, але і такія грошы ў Пецькі не заўсёды "цягнулі кішэню": даводзілася ўсялякімі фокусамі пранікаць у памяшканне, дзе на белым палатне-экране нараджаўся сапраўдны цуд. Нарэшце яму пашанцавала. У Шклове ён пасябраваў з адным кінамеханікам, якому дапамагаву "круціць кіно", за што бясплатна цешыўся нямымі фільмамі, якія прывозілі з аддзялення мінскага Савкіно. Ленінградская мадэль "ГОЗ" была пабудаваная спецыяльна ў якасці перасоўкі: яна мела максімальна спрошчаную

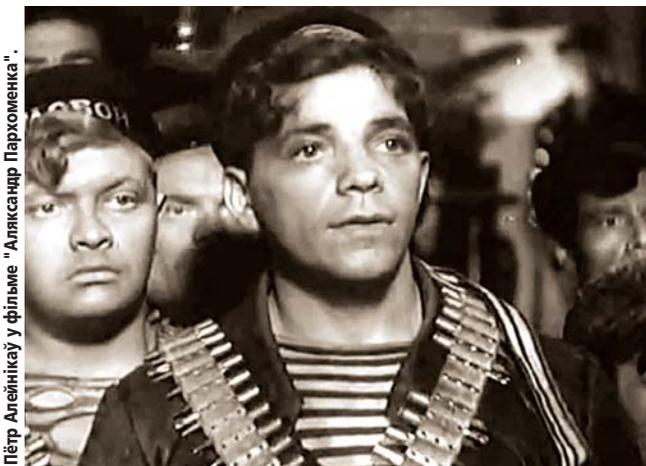

Дом-музей Пятра Алейнікава ў вёсцы Крывель. Сучасны выгляд.

Пётр Алейнікаў.

Пад мантыяй безразважнага Арлекіна

Пётр Алейнікаў у фільме "Аляксандр Пархоменка".

і аблегчаную канструкцыю, а ў час перавозкі размяшчалася ў чамадане. Апарат забяспечваўся маленькай дынамамашынай. Механік сам прыводзіў яе ў рух разам са стужкапражым механізмам. Дынама ж пітала лямпачку праекцыйнага ліхтара. Дык вось, Пецьку вельмі падабалася круціць дынама, а трохі пазней яму даверылі круціць і ручку праекцыйнага апарата. Ад разумення таго, што сам паказвае кіно, душа трымцела ад задавальнення. Круціў фільмы з удзелам Ігара Ільінскага і Анатоля Ктарава, Фэрбэнкса Дугласа і Чарлі Чапліна, стужкі "Чырвоныя д'ябалы", "Аэліта", "Багдадскі злодзей", беларускія — "Лясная быль" і "Хвоі шумяць" пра няўлоўнага атамана Аса ў выкананні таленавітага Івана Капранова (у 1938-м расстралянага як "вораг народа"), таксама "Дом на Трубнай" пра тое, што "кожная кухарка павінна ўмець кіраваць дзяржавай" (значыць, і просты вясковы хлопчык можа стаць вялікім акцёрам?)... Спачатку Пётр вельмі здзіўляўся: як гэта "каралі" і "каралевы" экрану на крохкім цэлулоідзе выразна перадавалі боль і гнеў, страх і смутак, каханне і нянавіць, радасць і бяду — і ўсё гэта без дапамогі слоў. Але і сам Пётр, таксама без дапамогі слоў, імкнуўся смяшыць люд вясковы сваімі пародыямі. І гэта ў яго выдатна атрымлівалася. Аднойчы так спарадзіраваў мясцовага святара, што той

падарававу яму чырвонец і сказаў: "Быць табе, малеча, вялікім артыстам!"

Потым там жа, у Шклове, трапіў у агульнаадукацыйную школу, але па-ранейшаму хадзіў туды летам і вясной босы, а зімой — у лапцях. Па суботах зранку адпраўляўся пехам дамоў у Крывель па харчы — бульбу, гарох, пшано, калі пашанцуе — драпікі, а ў панядзелак вяртаўся ў школу. Але хутка такія паходы скончыліся: сям'я і так жыла надгаладзь. І зноў трэба было падпрацоўваць: каму кадку вады прынесці, каму коней у малаціцы паганяць, каму дроваў накалоць, гарод узараць ці траву накасіць... Вельмі рэдка сустракаўся ў Шклове з родным братам Мікалаем, які быў на 11 гадоў старэйшы за яго. Ён насіў прозвішча па дзедзе — Шчасны, таму што з самага раняга дзяцінства выходзіўся ў яго. Пасля рэвалюцыі вырас у актыўнага камсамольца-агітатара, грамадскага работніка, за што і атрымаў ад савецкай улады дзялянку зямлі на хутары паблізу вёскі Аўгустова. У 1927 годзе быў выбраны сакратаром Падгайцаўскага вясковага савета, а праз год — кіраўніком...

Аднойчы восенню, доўга не думаючы, Пётр Алейнікаў вырашыў махнуць у Маскву, горад, дзе становяцца сапраўднымі артыстамі. Але ўжо пад Оршай яго затрымала міліцыя і даставіла спачатку ў мясцовы прыёмнік-размеркавальнік, а адтуль — у

Кіназорка з Крывеля: спроба аб'ектыўнага аналізу біяграфіі Пятра Алейнікава

Барсукуюскую дзіцячую калонію. Праз гады Алейнікаў будзе з удзячнасцю згадваць начальніка гэтай калоніі Уладзіміра Салодку, які вельмі па-добраму ставіўся да юнака. Ён вучыў хлопца не толькі босы, а зімой — у лапцях. Па суботах зранку адпраўляўся пехам дамоў у Крывель па харчы — бульбу, гарох, пшано, калі пашанцуе — драпікі, а ў панядзелак вяртаўся ў школу. Але хутка такія паходы скончыліся: сям'я і так жыла надгаладзь. І зноў трэба было падпрацоўваць: каму кадку вады прынесці, каму коней у малаціцы паганяць, каму дроваў накалоць, гарод узараць ці траву накасіць... Вельмі рэдка сустракаўся ў Шклове з родным братам Мікалаем, які быў на 11 гадоў старэйшы за яго. Ён насіў прозвішча па дзедзе — Шчасны, таму што з самага раняга дзяцінства выходзіўся ў яго. Пасля рэвалюцыі вырас у актыўнага камсамольца-агітатара, грамадскага работніка, за што і атрымаў ад савецкай улады дзялянку зямлі на хутары паблізу вёскі Аўгустова. У 1927 годзе быў выбраны сакратаром Падгайцаўскага вясковага савета, а праз год — кіраўніком...

Ішоў 1928 год. І вось з калоніі Алейнікава накіравалі ў Магілёў — у І Усебеларускую камуну імя 10-годдзя Кастрычніка. І тут яго цяга да акцёрства яшчэ больш узмацнілася, асабліва пасля таго, як ён сустрэўся з Уладзімірам Кумельскім — кіраўніком драматычнай трупы, якая прыехала на гастролі ў Магілёў. "Мы пайшлі да Кумельскага цэлай дэлегацыяй, — прыгадваў Пётр Мартынавіч. — Успрацілі яго паглядзець нашу клубную самадзейнасць. Я яшчэ ніколі так не хваляваўся, хаця выступаў не ўпершыню. Ішла двухактоўка "Край" — няўдалая п'еса цяпер ужо забытага аўтара. Гледачы — нашы таварышы камунары — выказвалі сваё захапленне шумна і па-рознаму: пляскалі ў ладкі, тупаталі нагамі, ускоквалі з лавак, крычалі "біс". Мы

стаялі за апушчанай заслонай і стомлена ўсміхаліся адзін аднаму. Парыкі нашы спаўзлі на бок, грывам растаяў на тварах. "Пеця! Алейнікаў! Цябе патрабуюць!" — звонкі хлапачы голас заклікаў мяне за кулісы. Увайшоў у цесны пакойчык — нашу агульную грывёрную. Насустрэч падняўся з кушэтка невысокі шырокаплечы чалавек і працягнуў мне вялікую цвёрдую руку: "Добры вечар! Я — Кумельскі!" Усюды ўжо пагасілі святло, і толькі ў грывёрнай гарэла яркая лямпа. На парозе валяліся касмылі ваты са слядамі грывы, аскепкі разбітага люстэрка. У кутку пакоя скупчыліся трашчоткі і барабан, якімі мы імітавалі грукат боя. Па просьбе Кумельскага я распавёў пра сябе. "Вам неабходна вучыцца! — сказаў ён раптам. — Абавязкова вучыцца, бо з вас можа выйсці сапраўдны акцёр..." Гутарка была доўгай, і запомнілася Алейнікава на ўсё жыццё...

Не ведаю, пра што яшчэ гутарылі Герасімаў і Алейнікаў у доме на Басейнай, але, думаю, рэжысёр змог разгледзець у характары суразмоўцы тое маральнае зерне, якое хутка цудоўна прарасце ў такіх герасімаўскіх фільмах, як "Сям'ера смельх", "Камсамольск", "Непераможныя" ("Ленінградцы"), "Вялікая зямля". Але пасля вайны Герасімаў ужо не здымаў Алейнікава. Прычыны? Ці то для рэжысёра, які ўжо працаваў ва ВГИКу, сталі больш цікавымі маладыя акцёры пасляваеннай фармацыі, ці то яго не задавальняў вобраз жыцця шалапутнага, амаль некіраванага артыста і чалавека, ці то яшчэ нешта... Але так ці інакш: не было б Герасімава — не было б таго акцёра Алейнікава, якога мы ведаем па фільмах...

...Аднак Пётр Мартынавіч упершыню зняўся не ў Сяргея Герасімава. Яшчэ студэнтам ён з'явіўся на экране ў невяліччай ролі маладога рабочага ў карціне "Сустрэчны" Фрыдрыхэ Эрмлера, Сяргея Юткевіча і Леа Арнштама, дзе пазнаёміўся з працэсам стварэння фільмаў і такімі вопытнымі кінаакцёрамі, як Гардзін, Абыркасаў, Блюменталь-Тамарына, Ценін (дарчы, будучы Несцерка ў беларускім фільме-казцы 1955 года). А Герасімаў тым часам вёў усеакавовую выхаваўчую работу ў майстэрні, вывучаў індывідуальны асабліваці сваіх выхаванцаў. Сам пачынаў распрацоўваць сцэнарый фільма "Сям'ера смельх" і прыкідваў характары і лёсы будучых перса-

нажаў. А кандыдата на ролю кухціка Пеці Малібога рэжысёр адразу зацвердзіў: гэта будзе Алейнікаў. Пакуль жа ўзяў яго на эпізод у сваёй карціне "Ці люблю цябе?" пра жыццё студэнтаў — з Тамарай Макаравай у галоўнай ролі (стужка не захавалася). Магчыма, там, у час здымак, пачыналася маўклівае, бязмоўнае каханне юнака да жонкі Герасімава. А яшчэ Алейнікаў у канцы вучобы паспеў зняцца (зноў у ролі персанажа па мянушцы Пецька) у фільме "Сяляне" Фрыдрыхэ Эрмлера.

У асяроддзі сваіх сакурнікаў па аддзяленні кінамаграфіі Пётр асабліва моцна пасябраваў з равеснікам Жорам Жжонавым, які, дарэчы, пазнаёміў яго з мантажоркай "Ленфільма", Валяй Лебедзевай — "дзяўчынай з Охты". Заляцаўся Пётр да маладзіцы стрымана-імпатна, настойліва, быццам бы хацеў хутчэй і назаўсёды забыць сваю першае горкае каханне да Тамары Макаравай. І хутка ажаніўся. Забраў Валю з кінастудыі, сказаў, каб яна больш не працавала, а сядзела дома. Быў вялікім раўніўцам, проста як Атэла, што часам дрэнна адбівалася на іх сямейным шчасці. Аднак жыццё пайшло на лад, калі ў 1938-м нарадзіўся першы сын Тарасік (будучы кінааператар, памёр у 2004 годзе), а пазней, у 1940-м, другі сын Коля. Праз тры гады з'явілася на свет і дачка Арына (зараз жыве ў ЗША). Але ўсё гэта потым...

А пакуль — тэхнікум. Гергій Жжонаў яшчэ да паступлення ў гэтую ўстанову зняўся ў галоўнай ролі трактарыста Пашкі Ветрава ў фільме "Памылка героя" і, канешне ж, адчуваў сябе вышэйшым на галаву сваіх "зялёных" салаг-аднакурснікаў. Але, па ўспамінах Георгія Сцяпанавіча, з ім Пеця Алейнікаў часам дзяліў не тое што кавалак хлеба, але і апошнія штаны, нібы ў тагачаснай дражніцы: "У літоўскай шпаны на траіх адны штаны".

Аднак аднойчы паміж імі адбылася сварка. "Мы сядзелі за сталом, гутарылі, — расказвае Жжонаў. — Але ўзнікла далікатная тэма. Пеця ж быў чалавекам найвялікшай шчодрасці, і немалая доля яго ганарараў сыходзіла на так званыя сярбory, гэта значыць першых сустрэчных прайдзісветаў, вялікае мноства якіх ліпілі да яго, бы мухі да мёду. Я ўзяў ды і сказаў яму, што дрэнна гэта, калі грошы сплываюць з сям'і, шкада Валянціну з дзіцём... А ён зразумеў гэта па-свойму: прыраўнаваў! Ды так запаліўся, што мы ледзь не перайшлі на кулак... Прасіў прабачэння потым, ледзь у нагах не кленчыў: "Жорка, даруй! Ты ж мяне ведаеш..."

У снежні 1932 года з Крывеля прыйшла журботная вестка. Старэйшага брата Мікалая расстралялі кулак з абрэза праз вакно сельскага савета. Атрымаўшы дэпешу, Пётр адразу выехаў на радзіму. Але спазніўся: пахаванне ўжо адбылося...

K

Працяг чытайце ў наступных нумарах.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст." (У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:
■ Выстава **"Гоя... Пікаса"** (графіка са збору Каралеўскай акадэміі прыгожых мастацтваў, Мадрыд, Іспанія) — да 17 красавіка.

■ Выстава **"Час і творчасць Льва Бакста"** — да 17 красавіка.

■ **"Героіка і лірыка мінулага стагоддзя"** — рускі жывапіс са збору музея — да 25 мая.

■ Выстава **"Кераміка Палесціны"** (традыцыйная кераміка з горада Хеурона — ганчарнага цэнтра Палесціны) — да 24 красавіка.

■ Сумесная выстава іспанскага мастака Дуйліа дэ Хенара і беларускага скульптара Сяргея Парцянкава — да 16 мая.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстава:
■ **"Віленскі альбом" Яна Казіміра Вільчынскага** — да 17 красавіка.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАУБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Да самага Вялікадня кожную нядзелю музей запрашае на майстар-клас **"Пісанкі"** па роспісе найважнейшага арыбута свята — велікодных яек.
Пачатак а 12-й.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ **16 — "Доктар Айбаліт"** (опера ў 2-х дзях)
М.Марозавай. Пачатак а 12-й.
■ **16 — "Мадам Батэрфляй"** (опера ў 3-х дзях) Дж.Пучыні.
■ **17 — "Церам-Церамок"** (опера ў 2-х дзях)
І.Польскага. Пачатак а 12-й.
■ **17 — "Лаўрэнсія"** (балет у 2-х дзях) А.Крэйна.
■ **19 — "Царская нявеста"** (опера ў 2-х дзях)
М.Рымскага-Корсакава.
■ **20 — "Карміна Бурана"** (балет у адной дзеі)
К.Орфа; **"Кармен-сюіта"**, (балет у адной дзеі) Ж.Бізе — Р.Шчадрына.
■ **20 — "VIVA Моцарт"** (Музычныя вечары ў Вялікім,

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."
Выставы:
■ Выставачны праект **"Гандаля Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 чэрвеня.
■ Міжнародны выставачны праект **"Усё жыццё ў адным ровары"** — да 24 красавіка.
■ Выстава **"Баявая нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст."** — да 10 чэрвеня.
■ Выставачны праект **"Беларусь. 30 год пасля Чарнобыля"** — да 20 красавіка.
■ Інавацыйны выставачны праект 3D карцін **"Ілюзорыум"** — да 3 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:
■ "Мінск губернскай ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
■ "І З'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея І З'езду РСДРП".
■ Інтэрактыўная выстава **"Вар'яцкая лабараторыя"**, падрыхтаваная сумесна з мінскім музеем папулярнай навукі "Элемента", — да 3 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя участкі, рэдкія віды жывёл".

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Муміі свету"** — да 6 мая.

г. Мінск, вул. Казінца, 117

камерная зала імя Л.П. Александроўскай).
Пачатак у 19.30.
■ **21 — "Баль-маскарад"** Дж.Вердзі (опера ў 3-х дзях).
■ **22 — "Баядэрка"** Л.Мінкуса (балет у 3-х дзях).

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ **16 — "Два чароўныя парасоны"** (казка для дзяцей і дарослых) Г. Х. Андэрсена. Пачатак аб 11-й.
■ **16 — "Адэль"** (гісторыя кахання) Я.Таганова.
■ **17 — "Кантракт"** (камедыя) Ф.Вэбера.
■ **20 — "Тры Жызэлі"** (драма) А.Курэйчыка.
■ **21 — "Фінт-Круазэ"** (дзве сучасныя камедыі)

(будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.
■ Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.
■ Незвычайны атракцыён — **"Стужачны лабірынт"** — да 31 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава **"Грані майстэрства"** — да 18 красавіка.
■ Выстава **"Верасковы мёд у парыжскім "Вулі"** — да 30 красавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
Выставы:
■ **"Аўтамабіль на далоні"**.
■ Выстава **"Вялікдзень у Пецярбургу"** — з 15 красавіка да 16 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
■ Выстава графікі славенскага мастака Стояна Брэзачніка **"Вяртанне"** — з 19 красавіка да 8 мая.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе:
пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Беларусь — радзіма марскіх герояў"** — да 24 красавіка.
■ Выстава **"Не жанчыны прыдумалі вайну..."** — да 24 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
■ **22 — "Любоў людзей"** (трылер) Д.Багаслаўскага.
■ **23 — "Белы анёл з чорнымі крыламі"** (сучасная драма) Д.Балька.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
■ **17 — "Шчаўкунок"** (балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага. Пачатак у 11.30.
■ **17 — "Баль у Савое"** (аперэта ў 2-х дзях) П.Абрахама.
■ **18 — "Дуброўскі"** (мюзікл у 2-х дзях) К.Брэйтбурга.
■ **19 — "Праўдзівая гісторыя паручніка Ржэўскага"** (гусарскі вадэвіль) В.Баскіна.
■ **20 — "Звычайны цуд"** (мюзікл у 2-х дзях) Г.Гладкова.
■ **21 — "Жызэль"** (балет у 2-х

Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Мастацтва ў камені"** — да 1 мая.
Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Выстава **"Адлюстраванне"** — да 24 красавіка.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Уецца веер акрылены"** — да 5 верасня.
■ Выстава **"Скарбы князёў Радзівілаў у Скарбы Мірскага замка"** — да 28 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выставы:
■ Выстава работ пецярбургскага мастака Ігара Шаймарданава **"Вясёлы Пушкін"** — да 23 красавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з прагладам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

Акцыі:
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
Выстава:
■ Выстава Барыса і Аксаны Аракчэевых **"Плывуць леты, нібы рэкі..."** — да 26 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

дзях) А.Адана.
■ **22 — "Мая жонка — ілгуння"** (эксцэнтрычная камедыя ў 2-х дзях) В.Ільіна, В.Лукашова.
■ **23 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў"** (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) Г.Гладкова.
■ **23 — "Вяселле ў Малаінаўцы"** (музыкальная камедыя ў 2-х дзях) Б.Аляксандрава. Пачатак у 11.30.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **16 — "Ямелева шчасце"** па матывах рускіх народных казак. Пачатак аб 11-й.
■ **17 — "Церам-церамок"** С.Маршака. Пачатак аб 11-й.
■ **22 — "Нам 30 год!"** (юбілейны капуснік). Пачатак аб 18-й.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Выстава:
■ Выстава Уладзіміра Масленікава **"Прастора і час"** — да 24 красавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Мінск у гістарычнай рабінскі. Картаграфічны кабінет"**.
Выстава:
■ Выстава графікі і скульптуры Уладзіміра Даўгялы і Сяргея Аганова **"Гонар. Годнасць"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава ў рамках праекта **"КОЛО-ART"** (работы мастакоў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якія працуюць у кірунку мастацкага тэкстылю) — да 27 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
Выставы:
■ Выстава **"Муміі свету"** — да 8 мая.
■ Выстава **"Керамічны цуд з Гжэлі"** — твory майстроў мастацтва і дызайну Гжэльскага дзяржаўнага ўніверсітэта — да 24 красавіка.
■ Выстава жывапісных работ гамяльчанкі Вольгі Капачовай

"Гарадская архітэктур" — да 4 мая.

Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ **"Уладальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы"**.
Выставы:
■ Выстава **"Мудрая думка"** — выданні ўсходняй літаратуры (фонд мініяцюр) другой паловы XX ст. — да 29 мая.
■ **"Родны край, навек любімы"** — мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў — да 1 мая.

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
Выстава:
■ Выстава **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад
■ **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуюць пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.
■ Выстава **"Па праве Памяці"**, прысвечаная Чырвонай арміі першай паловы XX стагоддзя, з фондаў музея.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
■ **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
■ Мемарыяльныя пакой **Валанціна Таўляя**.
■ Выстава з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**
■ Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**
■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.

ІЎЁЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9 тэл. 801595- 2-68-96

■ Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы **"Яўрэйскі квартал"**, **"Доўгія вёрсты вайны"**.
■ Персанальная выстава ікон Ядзвігі Сянько.
■ Прадстаўленні лячэчнага тэатра "Батлейка", паслуга "Дні нараджэння ў музеі".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава работ беларускіх фотамастакоў **"Энергія жыцця. Чарнобыль. 30 год"** — да 23 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.